

2016 жыл
11 қаңтардағы №412
Ақтөбе қаласының
мәслихаты
шешімімен бекітілген

**Ақтөбе қаласының 2016-2020 жылдарға арналған
даму бағдарламасы**

Ақтөбе , 2015жыл

Мазмұны

1. БАҒДАРЛАМА ТӨЛҚҰЖАТЫ.....	4
7. <i>Өткен жылғы 30 қарашадағы Елбасы Жолдауы «Қазақстан жаңа жаһандық нақты ахуалда: өсім, реформалар, даму».....</i>	4
Агропроөндірістік кешен.....	30
Шағын және орта бизнес.....	39
Индустриалдық-инновациялық даму.....	44
Туризм.....	55
1.1.1. <i>Әлеуметтік даму.....</i>	58
Білім беру.....	58
Денсаулық сақтау.....	63
Еңбек және әлеуметтік қорғау.....	67
Мәдениет	71
Тіл саясаты	74
Спорт.....	76
1.1.1. <i>Тәртіп пен қоғамдық қауіпсіздік.....</i>	78
1.1.2. <i>Инженерлік инфрақұрылымды дамыту.....</i>	83
Байланыс және коммуникация.....	83
Жолдар	85
Автомобиль көлігі	88
1.1.3. <i>Тұрғынүй-коммуналдық шаруашылық.....</i>	89
Электрэнергетика.....	91
Жылумен қамтамасыз ету.....	93
Сумен қамтамасыз ету және су жіберу.....	95
Газбен қамтамасыз ету.....	98
1.1.4. <i>Экология және жер ресурстары.....</i>	100
1.1.5. <i>Мемлекеттік қызметтер.....</i>	101
1.1.6. <i>Аумақтық (еңістіктік) даму.....</i>	103
2. ҚАЛАНЫҢ ДАМУ КӨРІНІСІ.....	106
3. НЕГІЗГІ БАҒЫТТАР, МАҚСАТТАР, МАҚСАТТЫ ИНДИКАТОРЛАР ЖӘНЕ ОЛАРҒА ҚОЛ ЖЕТКІЗУ ЖОЛДАРЫ.....	111
Бағыт 1. Экономика.....	111
Өнеркәсіп.....	111
Агроөнеркәсіптік кешен.....	112
Шағын және орта бизнес.....	114
Индустриальды-инновациялық даму.....	114

Туризм.....	115
Бағыт 2. Әлеуметтік даму.....	116
Бағыт 3. Құқықтық тәртіп және қоғамдық қауіпсіздік.....	123
Бағыт 4. Инженерлік инфрақұрылымды дамыту.....	124
Бағыт 5. Тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық.....	125
Бағыт 6. Экономикалық өсу орталықтарын дамыту.....	128
Бағыт 7. Мемлекеттік қызметтер.....	129
Мақсат 7.1: Азаматтар мен ұйымдар үшін көрсетілетін мемлекеттік қызметтердің сапасын арттыру,	129

1. БАҒДАРЛАМА ТӨЛҚҰЖАТЫ

Наименование	Ақтөбе қаласының 2016-2020 жылдарға арналған аумақты дамыту бағдарламасы
Зерттеуге арналған негіздер	<p>1. «Мемлекеттік жоспарлау жүйесі туралы» Қазақстан Республикасы Президентінің 2009 жылғы 18 маусымдағы №827 Жарлығы</p> <p>2. Қазақстан Республикасы Президентінің 2010 жылғы 4 наурыздағы «Қазақстан Республикасындағы Мемлекеттік жоспарлау жүйесінің одан әрі қолданылуының кейбір мәселелері туралы» №931 Жарлығы.;</p> <p>3. Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2014 жылғы 10 қазандағы №50 бұйрығы «Қазақстан Республикасының стратегиялық даму жоспарын, Елді аумақтық-кеңістіктік дамытудың болжамды схемасын, мемлекеттік бағдарламаларды, мемлекеттік органдардың стратегиялық жоспарлары мен аумақтарды дамыту бағдарламаларын әзірлеу жөніндегі әдістеме»;</p> <p>4. Бес институционалды реформаларды жүзеге асыру бойынша «100 нақты қадам» ұлт жоспары;</p> <p>5. 2020 жылға дейінгі елді аумақтық-кеңістіктік дамытудың болжамды схемасы, ҚР Президентінің 2015 жылғы 25 желтоқсандағы №73 Жарлығымен бекітілген;</p> <p>6. Мемлекеттік және үкіметтік даму бағдарламалары;</p> <p>7. Өткен жылғы 30 қарашадағы Елбасы Жолдауы «Қазақстан жаңа жаһандық нақты ахуалда: өсім, реформалар, даму».</p>
Ақтөбе қаласының негізгі сипаттамалары	<p>Ақтөбе батыс өңіріндегі ірі қалалардың бірі болып саналады және еліміздің индустриалды орталықтарының бірі болып табылады. «Үштік спирал»: зерттеу орталығы, мемлекет, бизнес-қауымдастық негізінде жергілікті инновациялық жүйенің үлкен әлеуетті бар .</p> <p>Қаланың ғылыми көлемдегі экономикасын создают жүйе құрушы мекемелер - металлургиялық холдинг, хром қосылымы зауыты, мұнай кәсібі жабдығы, шыныпластиклыққұбырлар, медициналық рентгенжабдықтары, азаматтық авиацияжәне т.б..</p>
Бағыттары	<p>Бағыт 1. Экономика</p> <p>Бағыт 2 Қаланы Әлеуметтік дамыту</p> <p>Бағыт 3. Қоғамдық қауіпсіздік және құқықтық тәртіп</p> <p>Бағыт 4. Инженерлік инфрақұрылымды дамыту</p> <p>Бағыт 5. Тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық.</p> <p>Бағыт 6. Аймақтық (кеңістіктік) даму</p> <p>Бағыт 7. Мемлекеттік қызметтер</p>
Мақсаттары	<p>Мақсат 1.1: Жалпы өңірлік өнеркәсіп деңгейін жоғарлату;</p> <p>Мақсат 1.2: Өңдеу өнеркәсібінің шығарылымын дамыту;</p> <p>Мақсат 1.3: Агроөнеркәсіптік кешеннің бәсекеге қабілеттілігін арттыру;</p> <p>Мақсат 1.4: Шағын және орта кәсіпкерлік тиімді жұмыс істеу үшін жағдай жасау;</p> <p>Мақсат 1.5: Инновация и инвестицияны дамыту;</p> <p>Мақсат 1.6: Туризм саласын дамыту: кірмелі және ішкі туризмді дамыту.</p> <p>Мақсат 2.1: Мектепке дейінгі және мектептегі білім берудің қол жетімділігі;</p>

	<p>Мақсат 2.2: Халықтың денсаулығын жақсарту; Мақсат 2.3: Халықтың жұмыспен қамтылу деңгейінің өсуі және азаматтарды адрестік әлеуметтік қорғау; Мақсат 2.4: Қаланың тарихи-мәдени мұрасын қорғау, отандық мәдениет пен өнерді кеңінен насихаттау;</p> <p>Мақсат 2.5: Мемлекеттік тілді дамыту; Мақсат 2.6: Жаппай спортты дамыту және салауатты өмір салтын насихаттау; Мақсат 3.1: Қоғамдық қауіпсіздік және құқықтық тәртіпті қамтамасыз ету; Мақсат 3.2: Балалар және жастардың бос уақыты мен демалысын толыққанды өткізу, қала жастары арасында салауатты өмір салтын қалыптастыру; Мақсат 4.1: Көліктік инфрақұрылымды дамыту; Мақсат 4.2: Көлік қызметінің қолжетімділігі; Мақсат 5.1: Құрылыс саласын және қала халқының тұрғын үйге қол жетімділігін дамыту; Мақсат 5.2: Қаланың инфрақұрылымын дамыту; Мақсат 5.3: Тұтынушыларды қолжетімді, сапалы коммуналдық қызметтермен қамтамасыз ету; Мақсат 5.4: Абаттандыру және көгалдандыру; Мақсат 6.1: Э Қалалық агломерация аумағында құрылыс жүргізу және оны тиімді дамыту; Мақсат 6.2: Жер ресурстарының нақты есебі мен жерді тиімді пайдалануды дамыту; Мақсат 7.1: Мемлекеттік қызметтердің сапасы мен қолжетімділігін арттыру.</p>
<p>Міндеттер</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Жоғары қосымша құнды өндірісті дамыту; - Өңдеу өнеркәсібін дамыту; - Кен өндіру өнеркәсібін дамытудың қажетті деңгейі; - АПК өнімі өндірісінің тұрақтылығы есебінен азық-түлік қауіпсіздігін қамтамасыз ету; - Кәсіпкерлікті дамыту үшін жағдай жасау; - Инвестициялық климатты жақсарту, капитал салуға жағдай жасау; - Туристік сала инфрақұрылымын дамыту; - Сапалы және қолжетімді білім беруді дамыту; - Көрсетілетін медициналық көмек сапасын жақсарту; - Тұрғындар өлімі мен аурушандығын төмендету; - Жұмысқа орналастыру мүмкіндігін кеңейту, еңбек қауіпсіздігін дамыту және ішкі нарықты қорғау; - Аз қамтамасыз етілген тұрғындарға әлеуметтік көмек беру тиімділігі мен адрестік көмек беруді күшейту; - Қиын өмірлік жағдайға душар болған адамдарға арнайы көмек берудің қолжетімділігі; - Мәдениет саласында ұсынылатын қызметтер қажеттілігінің өсуі; Мемлекеттік тілдің әлеуметтік-коммуникативтік және консолидирлеуші функцияларын кеңейту; - Жол қауіпсіздігін қамтамасыз ету;

	<ul style="list-style-type: none"> - Қоғамдық тәртіпті нығайту және азаматтардың еркіндігі мен конституциялық құқықтары, өмір деңгейінің қажетті қауіпсіздігін сақтау; - Автомобиль жолдарының сапасын көтеру; - Жолаушылар көлігін дамыту; - ТКШ қызметі тиімділігін көтеру; - Мемлекеттік қызмет сапасы деңгейіне көңіл толмауды және мерзімдерді бұзуды азайту.
<p>Негізгі мақсаттық индикаторлар</p>	<ul style="list-style-type: none"> - - Өңдеу өнеркәсібіндегі өнім көлемі 105% дейін; - Өңдеу өнеркәсібіндегі өнім шығарудың нақты көлемінің индексі 105% дейін; - Ауыл шаруашылығының жалпы өнімінің (қызмет) нақты көлем индексі 101,6% дейін; - Шағын және орта кәсіпкерліктің әрекеттегі субъектілерінің саны 104,0% дейін; - Негізгі капиталға салынған инвестициялардың нақты көлем индексі 103% дейін; - Орындарда көрсетілетін қызметтер көлемі, млн. теңге; - Медициналық қызмет сапасына тұрғындардың қанағаттандырылу деңгейі 93,8% дейін; - Тұрғындардың күтілетін өмір сүру ұзақтығы (облыс бойынша) в 2020 ж – 72,2 жас; - Жалпы өлім деңгейі 1000 адам тұрғынға 6,4; - Жұмыссыздық деңгейін 4,7% немесе 2020 жылы; - Мемлекеттік адрестік әлеуметтік көмек алушылар арасында жұмысқа қабілетті тұрғындардың азаюы 24,8% немесе 2020 жылы; - Мүгедектерді реабилитациялау бағдарламаларын іске асыру аясында 4834 дейін әлеуметтік қызмет көлемін ұлғайту; - Мәдениет саласында тұрғындарға қызмет көрсету сапасына тұрғындардың қанағаттануы 80% дейін; - Мемлекеттік басқару органдарында мемлекеттік тілде іс өндірісінің қомақты үлесін 100% дейін; - Ішкі істер органдарына тұрғындардың сенімін арттыру -71% дейін; - Қанағаттанарлық жағдайдағы облыстық және аудандық маңызы бар автомобиль жолдар үлесі - 100%; дейін - Жолаушылық автокөлік қатынасымен қамтылмаған қоныстар үлесі %; - Коммунальды қызмет сапасымен тұтынушылардың қанағаттану деңгейі 80% дейін; - Жергілікті атқару қызметі көрсететін мемлекеттік қызметтерге қанағаттану сапасын көтеру - 91% дейін.

1. 1.АҒЫМДАҒЫ ЖАҒДАЙДЫ САРАПТАУ

Ақтөбе қаласының табиғи-экономикалық әлеуеті.

Қазақстанның ұлттық даму курсы әлемнің дамыған 30 елінің қатарына 2050 жылдан бастап кіріп отыр. Республиканың төрт қаласына экономикалық, әлеуметтік және геосаяси әлеуетіне байланысты тиісті әлеуметтік -экономикалық міндеттер беріледі ол қалалар әлемдік деңгейдегі қалыптасып келе жатқан агломерацияға кіреді. Осындай қалалардың бірі Ақтөбе қаласы болып саналады.

Ақтөбе қаласы Қазақстан Республикасының солтүстік облысында Ілек және Қарғалы өзендерінің қиылысында орналасқан және ауданның облыс орталығы болып табылады. Ақтөбе 1869 жылы Ақтөбе бекінісінің маңында құрылды және 1891 жылы қала статусын алды.

Қала аймағы 2,3 мың кв. км (0,8% Ақтөбе облысының аймағы). Қала аумағына 5 уылдық аймақ пен 22 елді мекен кіреді.

Батыс Қазақстанның қалаларының ішінде Ақтөбе тұрғын саны жағынан алдыңғы орында, ал Қазақстан қалалары арасында Алматы, Астана, Шымкент және Қарағанды қалаларынан кейін бесінші орында тұр. Соңғы 10 жыл ішінде қаланың тұрғындар саны 57% өсті 1 қыркүйек 2015 жылы 447 922 адамды құрап отыр, ол қаланың дамуындағы ең жоғарғы көрсеткіш. Қала тұрғындарының санының өсуіне сонымен қатар бала туу көлемінің өсуі және балалардың өлу көрсеткішінің төмендеуі де әсер етіп отыр.

Қаланың географиялық сипаты ерекше. Қала орналасуы жағынан Еуропа мен Азия арасында, Батыс Қазақстан мен Республиканың басқа да қалалары арасында «қақпа» болып тұр. Ақтөбе қаласының Еуроазиялық экономикалық одақ, Ресей Федерациясының экономикалық одақ бойынша керіктері шекарасында орналасуы қалаға үлкен әлеует беріп отыр және қаланың мәдени аралық коммуникацияны дамытуына көп маңыз беріп отыр.

Қала аумағында су ресурстары көп. Қала Іле өзені Қарғалы өзеніне құятын жерде орналасқан және су аумағы 15 км. Қала ортасымен Іле өзенінің сол жақ ағысы Сазды өтеді солтүстік батыстан Ілек өзенінің Жіңішке сол жақ ағысы өтеді. Сонымен қатар қала аумағынан Тамды, Песчанка, Бұтақ өзендері ағып өтеді. Қаланың әкімшіліктік ауданында 2 су қоймасы бар: Ақтөбе және Сазды. Аталған аймақта Қарғалы су қоймасы бар. Ауыз су ды жер астынан алады оның жалпы қор баланысы Ақтөбе қаласында тәулігіне 392,4 мың куб. м/с.

Қала климаты шұғыл континенталды тәуліктік амплитудасы жыл мезгіліне байланысты ауыспалы. Қалада көгалдандыру бойынша шаралар қабылданған және ағаштарға паспорт беру жұмыстары жүргізілуде. Жыл сайын облысы бойынша 350 га ағаш отырғызылған, алайда аумақтың климаттық жағдайына байланысты ағаштың тамыр алып кетуі қиын болып отыр.

Қала ірі индустриалды орталық болып табылады қаланың шығысында кен орындары бар. Сонымен қатар қала аумағына гипс кен орнының, құрыс құмдарының, құм-қиыршықтас қоспасының, құм, керамзитті саз, суглинк, гипс және құрылыс тастары мен жалпы кең тараған пайдалы қазбалардың, әктас пен минералды су мен тұз кен орындарының әкімшіліктік орталықтары орналасқан. Жалпы кең тараған пайдалы қазбалар қалада 21,0% оның ішінде облыстық баланс та бар.

Ақтөбеде хром қоспасы зауыты, ферроскорытпа және ауылшаруашылық машина жасау кәсіпорыны, рентген-аппаратура және басқа да кәсіпорындар бар. Қала экономикасының өсуіне металлургиялық, химиялық, жеңіл және тамақ өндірісінің өсуі, сонымен қатар ликер-арак өнімі өндірісінің артуы да әсер етіп отыр. Қаладағы өндірістің е 30 % артығы металлургиялық өндіріс үлесіне келеді. Шамамен, 10% – химиялық өндіріс үлесінде. Облыстағы өндірістік саланың негізін тау кен өндірісі, химия өндірісі және қара металлургия алып отыр.

Қаладағы ірі кәсіпорындар арасынан Ақтөбе ферроқорыту зауытын айтуға болады (АФЗ), онда еліміздің 22% ферроқорытылады. Ақтөбедегі хромдық қоспалардың зауыты (АХКЗ), әр түрлі медициналық мақсаттағы рентгенодиагностикалық құралдар АҚ«Ақтөберентген» және тамақ өндірісі кәсіпорынының ішіндегі ең ірісі ұн өндірісімен, өсімдік майы, макарон, кондитер тағамдары және басқа да өнімдер өндірумен айналысады. Қалада сонымен қатар бірнеше ірі және орташа кәсіпорындар бар олар алкоголь өнімдерін өндіреді.

Ақтөбе қаласының ауыл шаруашылығы ол негізінен мал шаруашылығындағы өсімдік шаруашылығы. Агроөндірістік кешенді мал шаруашылығы көрсетіп отыр (ауыл шарушылық жалпы ішкі өнімнің 60% артық) соңғы жылдары өндірістік көрсеткіштерге сәйкес қарқынды даму формасына ауысты. Өсімдік саласының да инновациялық технология көрсеткіші жақсы, онда өндірістілігі арту арқылы инновациялық технологиялар енгізілуде.

Қаланың энергетикалық кешенінде жеке энергетикалық қуат ААҚ «Ақтөбе ЖЭЦ» және ААҚ «Феррохром» жұмыс істеп тұр. Қаланың электрмен қамтамсыз етілуі ЖШС «Ақтөбе энергожабдықтау» арқылы, оның қарамағында бірнеше кіші станциялары бар: Ақтөбе -Сазды, Қалалық сүт зауыты (ГСЗ) және Ілек.

Қаланы газбен қамтамасыз етуді АҚ «ҚазТрансГаз Аймақ» жүргізеді - ол АҚ «ҚазТрансГаз» газ және газбен қамтамасыз ету саласындағы ұлттық операторының еншілес компаниясы болып табылады. Бүгінгі күні қаланың барлық үйлері газбен қамтамасыз етілген тек жақын маңда орналасқан қала әкімшілігіне бағынысты ауылдар газбен қамтамасыз етілмеген.

Ақтөбе қаласының жылу мен ыстық сумен қамтамасыз ететін басты жеткізушісі АҚ «Трансэнерго» болып табылады. Қалаға негізінен жылу беретін Ақтөбе ЖЭС (АҚ «Ақтөбе ЖЭО») қуаты 1139 Гкал, оны модернизациялау болашақта жоспарланып отыр. Ақтөбе ЖЭО басқа қалаға

жылу беретін өндірістік және коммуналдық қазандықтар бар, олар автономды жылу беру жүйесімен жабдықталған және қаладағы жеке коттедждер мен құрылыстарды жылумен қамтамасыз етеді.

Бүгінгі күні Ақтөбе қаласын сумен қамтамасыз ету Іле өзені арқылы, тамды, Жоғары Қарғалы және Құндақты су жинау қоймалары арқылы жүргізіледі. Ауыз сумен қамтамасыз ету және ағынды суды төгу жұмыстарын АҚ «Ақбұлақ» жүргізеді. Аталған уақытта қала аудандары орталық кәріз жүйесіне қосылмаған осының салдарынан ағыстың бір бөлігіне алдын ала тазарту жұмыстары жүргізілмегендіктен қала ауасы мен суын ластап отыр. Ол кәріз жүйесінің тозғандығын көрсетеді.

Қаланың көліктік кешеніне автомобиль жолдары, теміржол және әуе жолы кіреді. Қаланың географиялық сипаты ерекше. Қала орналасуы жағынан Еуропа мен Азия арасында, Батыс Қазақстан мен Республиканың басқа да қалалары арасында «қақпа» болып тұр. Ақтөбе қаласының Еуроазиялық экономикалық одақ, Ресей Федерациясының экономикалық одақ бойынша керіктері шекарасында орналасуы қалаға үлкен әлеует беріп отыр және қаланың мәдени аралық коммуникацияны дамытуына көп маңыз беріп отыр. Қазақстанның орталық, оңтүстік аумағымен шектесуі негізгі көліктік және транзиттік орталықтар ретінде ерекшеленіп отыр. Осыған байланысты қаланың және облыстың көліктік инфрақұрылымына үлкен көңіл бөлініп отыр. Мысалы 2013 жылы батыс Ақтөбе облысында Еуропа – Батыс Қытай автожолының құрылысы аяқталды.

Қалада екі автовокзал «Экспресс» және «Сапар» бар ол Қазақстанның және Ресейдің ірі қалаларымен байланысты қамтамасыз етіп отыр, сонымен қатар облыстағы елді мекендермен қатынасты қамтамасыз етіп отыр.

Қала жолаушылары көлігі негізінен қаланың автобус жүйесімен қамтылған онда шамамен 50 маршрут, 500 автобуспен қамтамасыз етілген. Ақтөбе қаласында жол жүру ақысы Қазақстандағы өте төмен болып саналады.

Аумақтан екі магистралдық автокөлік коридоры: Омск – Майқапшағай және Алматы – Риддер – Ресей шекарасымен қатынас қамтамасыз етілген.

Аумақта темір жол желісі кең тармақталған ол облыс орталығын Республиканың барлық облыстарымен байланыстырады сонымен қатар Ресейдің, Өзбекстанның қалаларымен қатынас жасайды. Жолаушылар тасымалы 4 бағыт бойынша транзиттік тасымалдау мемлекет аралық тұрғыда болып отыр.

Аумақтағы әлеуметтік-экономикалық даму дамудың оң динамикасын сипаттайды және әлеуметтік сала мен инфрақұрылымдық кешені даму үстінде.

Ақтөбе қаласы туристік тұрғыдан алғанда тартымда аумаққа жатады. Қалада іскери туризм жақсы дамыған және медициналық туризмді дамытуға барлық жағдай бар.

Ақтөбеде инвестициялық әлеует жоғары ол негізінен табиғи ресурсының арқасында жоғары болып отыр және өңдеу саласындағы өндірістік дамуы мен и инфрақұрылым әлеуетінің дамуы арқылы жұмыспен

камту деңгейінің жоғары болуының арқасында. Нәтижесінде облыстағы жалпы капитал инвестицияның 35% қалаға тиесілі болып отыр.

Соңғы жылдары қаланың инвестициялық белсенділігі төмендегені байқалып отыр ол негізінен жаһандық дағдарыстық өзгерістің ұлттық экономикаға әсері салдарынан болып отыр. Әлемдік экономикадағы ағымдағы дағдарыс шикізат нарығына өнімге және ауыр өндіріске теріс әсер етіп отыр, алайда ағымдағы теріс экономикалық әсер барлық секторларда да байқалып отыр. Оған Ақтөбе қаласының индустриалдық шикізаттық бағытында да осындай жағдай, бүгінгі күні қаланың түсті металлургиясы, химиялық өндіріс, өңдеу өндірісі, ауыл шаруашылығы және басқа да стратегиялық және жүйе құрушы салаларда да диверсификация процесі баяулап отыр.

Ақтөбе қаласының инвестициялық белсенділігінің төмендеуімен қатар қаланың әлеуметтік-экономикалық әлеуетіндегі барьерді ашу ретінде өндірістік секторының диверсификациясы ретінде қаланың экологиялық мәселесін атауға болады ол ауаның ластануын, кәріз жүйесінің тозуын және өндірістік кәсіпорындарын атауға болады. Қазақстанның экологиялық әлеуеті ретінде Ілек суының жер үсті және жер асты суларының улы химиялық құралмен ластануын атауға болады.

2.2. Аумақтың әлеуметтік –экономикалық жағдайын сипаттау.

2.2.1. Экономика

Өндіріс

Ақтөбе қаласы Қазақстанның батысындағы индустриалды дамыған орталық, онда қазіргі заманғы өңдеу өндірісі әлеуеті жоғары. Өндірістегі басты рөлді экспорттық бағыттағы басымдықты өндіріс саласының кәсіпорындар алып отыр олар импортты алмастырушы өнімдер шығарады.

1 Кесте. Ақтөбе қаласының негізгі өндірісінің көріністері

Көрсеткіштер	2012 ж.	2013 ж.	2014 ж.	9 ай 2015 ж.
Өнеркәсіптік өндіріс көлемі , млрд. теңге	232,7	230,3	257,9	179,5
Өнеркәсіп өнімінің нақты индекс көлемі	107,1	105,4	96,7	102,3
Қалалық өнеркәсіп өнімінің облыс көлеміндегі үлес салмағы , %	17,7	17,0	19,9	25,9
Өңдеу өнеркәсібі өнеркәсіптік өнімінің жалпы көлеміндегі үлес салмақ, %	76,1	76,9	74,9	73,7
Өнеркәсіптің негізгі капиталына салынған инвестициялар, млрд. теңге , оның ішінде	90,8	116,3	114,7	30,2
Өнеркәсіптің өңдеу өнеркәсібі капиталына салынған инвестициялар, млрд. теңге	68,1	94,4	21,1	3,25

Өнеркәсіптегі жұмыс істейтін халықтың саны, мың адам	34,1	34,3	35,4	35,2
--	------	------	------	------

Қаланың негізгі экономикасы өңдеу өндірісі болып табылады, ол қаланың үштен бір өндірісін қамтып отыр. Қаңтар – қыркүйек айлары 2015 жылы өңдеу өндірісінің үлес салмағы жалпы қала өндірісінің 73,7% көлемін құрап отыр.

1 Сурет. Өндірістік өндіріс көлемінің өзгеру динамикасы, млрд. теңге

Дереккөз: ҚР Статистика бойынша Комитетінің Ақтөбе облысы статистикасы

Өңдеу өндірісімен қоса электрмен қамтамасыз ету де маңызды орын алып отыр, электрмен қамтамасыз ету, газ беру, бу және ауаны кондиционирлеу де маңызды орын алып отыр. Аталған сала бүгінгі күні өндірістің жалпы көлемінің – 23,1% алып отыр.

Қаланың өндірісі құрылымында аз үлесті тау кен өндірісі (0,8%) және сумен қамтамасыз ету, кәріз жүйесі, қалдықты жинау мен оны бөлу жүйелері алып отыр (2,4%).

Сурет 2. Ақтөбе қаласының өндіріс құрылымы, млрд. теңге

Дереккөз: ҚР Статистика комитетінің Ақтөбе облыстық статистикасы

Сараптап отырған жылдың 9 айы 2015 жылда өндіріс тең түрде дамымаған, өндірістік өнім көлемі 2013 жылы 1,04% қысқарған 2,4 млрд. теңге 2012 жылмен салыстырғанда 230,3 млрд. теңге, 2014 жылы өндіріс көлемі 12,01% артқан немесе 27,65 млрд. теңге, 257,9 млрд. Теңгені құрап отыр. Оң динамиканы 9 ай ішінде 2015 жылда 6,3% артып немесе 10,6 млрд. теңгені құрап өзгерген ол өткен жылдың тиісті мерзімімен салыстырғандағы көрсеткіш, 179,5 млрд. теңгені құрап отыр.

Өндіріс өнімінің көлемінің артуы 2014 жылы бірінші кезекте өңдеу өндірісі есебінен артқан ол 9,1% құрап отыр және электрмен қамтамасыз ету, газбен қамтамасыз ету 32,9%. Тау кен өндірісінде төмендеу байқалып отыр ол 10,7% және сумен қамтамасыз ету және кәріз жүйесі 19,6%.

Кесте 2. Өндірістің негізгі салалары бойынша негізгі көрсеткіштер

Өнеркәсіптік өндіріс көлемі	2012 ж.	2013 ж.	2014 ж.	9 ай 2015 ж.
Өнеркәсіп бойынша қорытынды, млрд. теңге		230,3	257,9	179,5
Тау кен өндірісі және карьерді өңдеу	2,2	2,8	2,5	1,5
Өңдеу өндірісі	176,9	177,1	193,3	132,2
Электрмен қамтамасыз ету, газ беру, бу және ауаны кондиционирлеу	43,7	45,3	58,1	41,5
Сумен қамтамасыз ету, кәріз жүйесі, қалдықты жинау мен оны бөлу	9,8	5,1	4,1	4,2

Қаланың ИФО өндірісі 2012-2013 жылдар арасында 7,1-5,4% деңгейінде, 2014 жылы 3,3 пайызға төмендеген. Алайда 11 ай ішінде 2015 жылы жақсару байқалып отыр, ол 0,6 тармақ бойынша артқан.

Кесте 3. Өндірістің негізгі капиталының инвестициялары

Инвестиция, млн. теңге	2012 ж.	2013 ж.	2014 ж.	9 ай 2014 ж.	9 ай 2015 ж.
Тау кен өндірісі және карьерді өңдеу	12312	8691	5638	-	2014
Өңдеу өндірісі	68086	94400	81696	-	23213
Электрмен қамтамасыз ету, га беру, бу және ауаны кондиционирлеу	8219	6167	21063	-	3253
Сумен қамтамасыз ету, кәріз жүйесі, қоқысты жинау және оны бөлу	2214	6995	6269	-	1698
Өнеркәсіп бойынша қорытынды	90831	116253	114666	71575	30178

Өнеркәсіп өндірісінің физикалық көлемі 2014 жылы қаладағы тау кен кәсіпорындарының кемуімен көрініп отыр ол металлургия және химиялық өндірісте:

-АҚ «АХҚЗ» өнім шығару төмендеген(хром ангидрит және бихромат натрия) 3,6%, салдарынан тұтынушылар тарапынан сұраныс төмендеген (Украина және Еуропа елдері);

- АҚ «ТНК Қазақхром» өнім көлемі төмендеуі (ферросплав) 0,7%, кәсіпорындағы технологиялық процестің өзгеруімен байланысты болып отыр.

Сурет 3. Өнеркәсіп көлемінің ИФО динамикасы

Дереккөз: ҚР Статистика комитетінің Ақтөбе облыстық статистикасы

Қаңтар-қыркүйек 2015 жыл аралығында Ақтөбе қаласында өнеркәсіп өндірісі көлемі артқан, өсімдік майы, ашыған сүт өнімі, мұнай өнімдері, спирт ферроқорытынды, металлконструкция, бетоннан жасалған құрылыс конструкциясы және электроэнергия (102,3%).

Ақтөбе қаласының индустриясының негізін 2014 жылы 322 кәсіпорын құраған, өткен жылмен салыстырғанда қысқару қарқыны байқалып отыр, ал 2013 жылмен салыстырғанда оның саны 18 бірлікке кеміген (340 кәсіпорын), 2013 жылы 4 бірлік болған (344 кәсіпорын).

Құрылымдық өзгерістерге сәйкес қала экономикасында ірі және орта кәсіпорындарда жұмыс істеушілер саны 2015 ж. бірінші жартыжылдығында кеміген ол өткен жылғымен салыстырғанда 0,7%, болып 33861 адамды құрап отыр. Ол өзгерістер тау-кен өнеркәсібі өндірісінде 8,4%. Өңдеу өндірісінде жұмыс істеуші жұмыскерлер саны керісінше 5% артқан.

Өңдеу өнеркәсібі

Аталған сектордағы неғұрлым ірі сала мыналар болып табылады: металлургиялық өнеркәсіп (40,85%), тамақ өнеркәсібі (27,1%), химия өнеркәсібі (13,7%) және басқа да металл емесе минералды өнімдер (12,2%). Сонымен қатар өңдеу өнеркәсібінде жылдар бойы қалыптасқан секторларды атап өтуге болады олар: машинажасау (7,4%), дайын металл құралдары

(3,9%), машина және құралды орнату және оны жөндеу (3,1%), машина және құрал өндірісі (3,1%), резина және пластмасса құралдары (3,0%) кокс және мұнай өнімі өндірісі (2,0%).

Сурет 4. Өңдеу өнеркәсібінің динамикасы

Өндірістегі басымдықты салалардың өнім өндірісі көлемі тұрақты өсуді көрсетіп отыр, әсіресе 2014 жылы 9,1%. Ал 2012 жылы өнім шығару көлемі 176 976,2 млн. теңге, 2013 жылы – 177 059 млн. теңге, 2014 жылы – 193 299,8 млн. теңге қаңтар -қыркүйек айы 2015 жылы – 132 249,2 млн. теңге болды.

Өңдеу өнеркәсібінің физикалық көлемі 2012-2014 жылдардан кейін соңғы мәліметтер бойынша 2,2% төмендеді, өз бағытын оң жаққа өзгертіп отыр. Ағымдағы жылдың 9 айында өңдеу өнеркәсібінің ИФО 100% деңгейін 0,6 тармақ бойынша асып отыр

Негізгі капиталға инвестиция көлемі өңдеу өнеркәсібіне келіп отыр: 2015 жылы ол 76,9%, 2014 жылы – 71,3%, 2013 жылы – 81,2% және 2012 жылы – 75% болды. Негізгі капиталдың инвестиция құрылымы қаржыландыру көзі бойынша 66% кәсіпорынның жеке қаржысымен, 20,2% бюджеттік қаржымен, оның үштен екісі (13,7%) республикалық бюджеттен қаржыландырылған тек 1/3 (6,5%) – жергілікті бюджеттен қаржыландырылған, сонымен қатар 3,6% қарызды құрап отыр оның бір бөлігі шетел инвестициясы – 0,98%.

Кесте 4. Ақтөбе қаласының өңдеу өнеркәсібінің негізгі көрсеткіштері

Өңдеу өнеркәсібі	2012 ж.	2013 ж.	2014 ж.	9 ай 2015 ж.
Өндірілген өнім көлемі, млрд. теңге	176,9	177,1	193,3	132,2
Алдыңғы жылы өңдеу өнеркәсібінің НКИ, %	109,6	105,4	97,8	100,6
Өнеркәсіптің жалпы көлемдегі үлес салмағы, %	76,1	76,9	74,9	73,7
Негізгі капиталға өңдеу өнеркәсібі, млрд. теңге	68,1	94,4	21,1	3,25
Кезең соңында өңдеу өнеркәсібінде жұмыс істеп тұрған кәсіпорындар саны, бірлік				
Жұмыспен қамтылған халықтың саны, мың адам	13,7	14,6	16,2	16,7
Еңбек өнімділігі*, мың ақш. долл. АҚШ			36,4	

Дереккөз: ҚР Статистика комитетінің Ақтөбе облыстық статистикасы

Өңдеу өнеркәсібі мына жүйе құраушы кәсіпорындар арқылы құрылған, олар Ақтөбе қаласының экономикасының даму деңгейін көрсетеді:

Металлургиялық өнеркәсіпте Ақтөбе ферроқорыту зауыты, ол трансұлттық компания «ҚазХром» құрамына кіреді ол ферроқорытудағы ірі халықаралық «ENRC» тобына кіреді, ол минералдық ресурстарды өндіру

мен өңдеумен айналысады, кіріктірілген өндіріспен, қайта өңдеумен, энергетикалық және логистикалық кәсіпорындармен айналысады.

АЗФ жоғары сапалы феррохромның бірнеше маркаларын шығарады. Феррохром легирленген құрышты өндіруде пайдаланылады. 2012 жылы зауыт 379,3 мың тонна а, 2013 жылы – 377,2 мың тонна а ферроқоспа шығарды. Сонымен қатар кәсіпорында сұйық шыны, силикатты кірпіш, шлақты қиыршықтас, отқа төзімді құралдарды феррохромо шлагынан жасайды, шлақ, әктас, оттегі, азот және көмір тотығын шығарады.

Кәсіпорынның үлесіне қаланың өңдеу өнеркәсібінің шамамен 50,0% келеді. Өнім шығару көлемі 2012 жылдан 2014 жыл аралығында бір текті болған жоқ, төменге құлдырауы 2013 жылы байқалды, алайда жалпы алғанда осы мерзім аралығында өсім 2,2%, 2014 жылы 2013 жылмен салыстырғанда артып отыр. Өнім шығару 12,7% артқан немесе 8 808,4 млн. теңге. Қаңтар -қыркүйек аралығында 2015 ж. өнім шығару көлемі 61 337,3 млн.тг, өткен жылдың осы мерзімімен салыстырғанда артып отыр 2014ж. 4,5%.

Кәсіпорында жыл сайын жұмыскерлер саны артады: соңғы 3 жылда ол 15,3% құраған, 9 ай ішінде 2015 жылы ол – 9,3% болды.

Кәсіпорындағы негізгі өндірістік көрсеткіш арасынан 9 ай ішінде 2015 жылы зауыттың орташа қуаты 1,7 пайыз тармағына, ал еңбек өнімділігі 0,5 тонна болды.

Ферроқорыту Ақтөбе зауыты негізгі экспорт бағытталған кәсіпорын болып табылады, ол тек Ақтөбе қаласында ғана емес, сонымен қатар аумақта да жалғыз зауыттың өнімін экспорттау үлесі жалпы экспорт көлемі бойынша облыста жыл сайын артып отыр 2014 жылы 8,8% болды. Жалпы экспорт көлемі 2014 жылы 12,8% артқан, ол өткен жылғы осы мерзіммен салыстырғандағы көрсеткіш, алайда 2015 жылғы қаңтар – қыркүйек айында металл өніміне сұраныс 2,3% кеміген.

2012-2013 жж. Зауытта НИОКР жалпы алғанда 39 800 мың теңге шығарылған және игеру нәтижесі 2014-2015 жылдары жаңа технология құру мен оны пайдалану болып отыр. Кәсіпорында 2014 жылы ұйымдастырушылық инновация енгізілді, ол 2013 ж.6,3 млрд.тг кетті.

Кесте 4. АҚ «ТНК «Қазақхром» өндірісінің негізгі көрсеткіші

Көрсеткіш	2012 ж.	2013 ж.	2014 ж.	Қаңтар-қыркүйек	
				2014 ж.	2015 ж.
Өнім шығару көлемі, барлығы ,мың теңге :	76365759	69238154	78046591	58705603	61337255
Оның ішінде:					
ферроқорыту	76213763	69064207	77902265	58587724	61241263
Басқа өнімдер	151996	173947	144326	117880	95992
Жалпы өңдеу өнеркәсібіндегі өнім көлемі, %	43,2	39,1	40,4	-	46,4
Орташа жылдық қуаты, %	102,2	100,6	100,5	100,6	98,3
Еңбекті төлеу қоры, мың теңге	4736595	5469401	6424125	4272941	4784715

Бір жылдағы жұмыскер тізімі, адам	3161	3311	3645	3602	3936
Еңбек өнімділігі, тонна а	11,4	11,6	11,3	11,2	10,7
Өнімді экспорттау көлемі, мың теңге	75361545	68738309	77568959	59168962	57783602

Жалпы алғанда кәсіпорын қала экономикасында басымдықты орын алап отыр және тиімді дамып келеді, тәуекелді басқару көрсеткішін жақсартып отыр, тұтыну көлемі кемдігіне қарамастан өндіріс көлемі артып келеді, сонымен қатар салаға маман тарту мен мамандарды осы салады ұстап қалу көлемі де артып отыр.

Химиялық өнеркәсіпте Қазақстан Республикасы хром қоспасының жалғыз өндірушісі болып табылады ол АҚ «**Ақтөбе хром қоспасы зауыты**», қуат көлемі 103,27 мың тонна.

Өңдеу өнеркәсібіндегі жалпы көлемі 2014 жылы АҚ «АХҚЗ » өндіріс көлемі 12,57% құрады, алайда соңғы жылдардағы белсенді түрдегі даму нәтижесі бойынша өңдеу өнеркәсібінде 2012 ж. жалпы өнім шығару үлесі 0,47 пайыздық пунктта.

Зауыт әлемдік нарықта сапасы жоғары хром қоспасын өндіру мен экспорттау бойынша екінші болып табылады. Өндірістегі шикізат Ақтөбе облысындағы хром кені болып табылады. Хром қоспасы кең түрде қолданылады, ол әуе, мұнай өндірісі, мұнай, фармацевтикалық, кездеме және тері сонымен қатар басқа да өндіріс салаларында қолданылады. «АХҚЗ » өнімі әлемнің 48 астам елдеріне экспортталады. Кәсіпорын басымдықты сала болып табылады, ол ГПНИИР белгіленген.

Кесте 5. АҚ «АХҚЗ » өндірістік қызметтерінің негізгі көрсеткіштері

Көрсеткіштер	2012 жыл	2013 жыл	2014 жыл	9 ай 2014 жыл	9 ай 2015 жыл
Өнім шығару көлемі, барлығы мың теңге :	23 070 804	22 526 316	24 297 878	18 236 940	16 616 445
Өнім көлемі бойынша:					
бихромат натрия	3 164 683	3 780 371	4 306 881	3 116 193	2 254 953
Хром тотығы металлургиялық	8 703 962	8 810 593	10 422 156	8 068 485	16 616 445
бихромат калия	603 633	503 558	367 527	238 899	200 858
Хром сульфаты	1 869 375	1 762 537	2 031 813	1 532 614	1 342 495
Хром тотығы пигментті	1 860 151	1 813 585	2 603 500	2 045 983	1 791 955
Хромангидрид	6 869 000	5 855 672	4 566 001	3 234 766	4 041 320
Өңдеу өнеркәсібіндегі өнім көлемі, %	13,04	12,72	12,57	-	12,56
Орташа жылдық көлемі, %	102,42	86,92	85,35	85,17	78,5
Еңбекті төлеу қоры,мың теңге	2 020 869,0	2 458 588,7	2 615 129,6	1 981 768,0	1 912 124,9
Жұмыскерлердің орташа тізімі бір жылда, адам	2 042,0	2 125,0	2 165,0	2 169,0	2 158,0
Еңбек өнімділігі, т	48,2	48,0	46,2	34,5	32,0
Өнімді экспорттау көлемі, теңге	22 752 321,0	22 311 559,0	23 819 172,0	17 651 924,0	16 507 325,0

2013 жылы хром тұзын өндіру тұрақтанды, 23,5 мың тонна хром дубителі өндірілді алайда екінші жартыжылдан бастап 2014 жылдан өндіріс және сату көлемі төмендеді. Сату көлемі хром тұзы бойынша 3,4%, оның ішінде өнім түрлері бойынша: бихромат натрия 10,3%, хром тотығы 8,9%, хром сульфаты 13,6%, калий бихромат 17,1% хромның пигментті тотығы 5,2%.

Сонымен қатар кәсіпорынның орташа жылдық қуаты төмендеген: 2013 жылы - 5,1 тармақ бойынша, 2014 жылы – 1,8 қаңтар-қыркүйек айлары аралығында 2015 жыл 7,8 пайыз.

Сонымен қатар, еңбек өнімділігі төмендеуі байқалады, әсіресе 2014 жылы 3,75%, 9 ай аралығы 2015 жыл 7,3%.

Ол көбінесе кәсіпорынның негізгі қорының тозуымен түсіндіріледі және өндірістік процестерді модернизациялаудың әлсіздігімен және шикізатты өңдеу өнімінің аздығымен түсіндіріледі, сонымен қатар, өндіріс көлемінің АХҚЗ елдегі тұрақсыздық жағдай болып отыр; теңгенің девальвациясы 2014 жылы химия өнімінің бәсекелестігін төмендетті ол АХҚЗ шығаратын өнім көлемін кемітті, негізінен ресейге басқа да ТМД және алыс шетел нарығына шығу кеміді.

Сату көлемінің кемуі Ресей нарығына шығудың кемуі хром ангидридін бойынша маусымнан желтоқсан айы аралығында 2014 жыл 19,7%, ал қараша айында 2014 жылы қаңтар айында 2015 жылы сату көлемінің кемуі сульфат хромы бойынша 30% болды.

Тамыз айында 2015 жылы теңге девальвациясынан кейін құрыш сату көлемі өндіріс көлемі тұрақтанды 4 тоқсанда көлемнің артуы болжанып отыр ол 3 тоқсанмен салыстырғанда артып отыр, хром тұзын сату 13,2% болды.

Өнім шығару көлемі және сату көлемі теңгенің еркін жүзу курсынан кейін 6 айда отандық кәсіпорындардың бәсекелестігін қолдауға бағытталған.

Соңғы бес жылда қаладағы **фармацевтикалық сала** ЖШС «ТК Фарм Ақтөбе », ЖШС «Велес Ақтөбе LTD» және басқа да кәсіпорындармен көрінеді. Олар мемлекеттік бағдарламамен қолдау арқылы құрылған ФИИР оған бірінші кезекте бесжылдыққа арналған индустриализация Картасы және «ДКБ 2020» бағдарламасына қосылған.

Кәсіпорын дәрі құралдарын шығарумен айналысады және батыс аумақты сапалы дәрімен қамтамасыз ету және медициналық өніммен қамтамасыз етумен айналысады, сонымен қатар орталық, шығыс аумақтарын да қамтамасыз етіп отыр.

ЖШС «ТК Фарм Ақтөбе » жалпы өндірістік қуаты 12 млн. флакон бір жылда, тұрақты жұмыс орнымен 35 адам қамтамасыз етілген. Фарм кәсіпорынының қуаты **ЖШС «Велес Ақтөбе LTD»** - 500 мың орама жылына, шамамен 40 адамға жұмыс берілген.

Өндірістік процестер косметологияда, фармацевтикада әрі қарай пайдалану үшін жоғары сапалы тазалауға бағытталған ол әлемдік нарыққа

шығарылады. Қазір ЖШС «ТК Фарм Ақтөбе» 3 түрлі қақырық түсіру өнімін шығарады болашақта үшінші цехты қосу жоспарланып отыр, таблеттендіруді қазіргі заманға сай еуропалық технологияны пайдалану арқылы жүргізеді.

ЖШС «Велес Ақтөбе LTD» таблеткалық препараттар шығарады және капсулалар шығарады, олар мыналар болып табылады: вирусқа қарсы препарат Ацикловир, ми қан айналысы бұзылуын корректорлаушы Винпоцетин, екі түрлі синтетикалық препарат Флуконазол, диарейяға қарсы құрал Лоперамид, асқазан аурулары дәрісі Омепразол және жартылай синтетикалық антибиотик Доксициклин. Сонымен қатар, үш түрлі дәрілік сироп шығару қалпына келтірілуде және сапалы медициналық маска шығару да қалпына келтірілуде.

Жалпы алғанда қаладағы фармацевтикалық индустрияның мүмкіндіктері көп, шығарылатын дәрілік өнім сапасы жоғары, бағасы төмен және кейбір дәрілік препараттардың импорттық орнын алмастырушы болып табылады, өнімді сату нарығы анықталған.

Басқа да металл емес минералды өнім өндірісін алдыңғы қатарлы кәсіпорындар: АҚ «Ақтөбеметалл емес құбыр зауыт» - құбыр өнімі, ЖШС «Стройдеталь» - құрылыс бетоны конструкциясы, силикатты және керамика кірпіші өндірісі бойынша кірпіш зауыты, бетон блоктары: ЖШС «Силикат-А», ЖШС «Экотон-Батыс», ЖШС «Ситал-2».

ЖШС «Стройдеталь» (ЖБИ-70) – көппрофилді кәсіпорын, ол Қазақстанның ірі темірбетон зауыты қатарына кіреді. Темір бетонның негізгі, керамзитті гравия, әктің Батыс Қазақстандағы ірі жеткізушісі болып табылады.

Кәсіпорында өнім ассортименті кең, шамамен мыңнан астам өнім шығарады ол бетон және темір бетон құралдары, сонымен қатар басқа да құрылыс материалдары номенклатурасын шығарады: құрылыс-материалдар: керамзитті гравий, әк, қабырға вибропрессті бетон қатары және қапталған тас, әрлеудің бетонды элементтері, бетон, тауар арматурасы, столярлық құралдар, мебель және т.б.

Жиналмалы темірбетон құрылыстың барлық түрлеріне арналып шығарылады, оған арнайы құралдарды да қоса айтуға болады олар автомобиль жолдары көпіріне арналған, жол және аэродром жабулары, энергетикалық және мұнай газ шаруашылығына арналған және инженерлік құрылысы материалдары.

Өнім көлемі жыл сайын артып отыр 2014 жылы 4,4 млрд. тг. Қаңтар-қыркүйек айлары аралығында 2015 ж. өнім шығару 14,0% ол өткен жылдың сәйкес уақытымен салыстырғанда жалпы өнеркәсіп көлемі артуы (2,6%). Зауытта 2012 жылдан 2014 жж еңбек өнімділігі өсуі байқалады, 2014 жылы – 4,5%. Алайда 9 ай аралығы 2015 жыл осы көрсеткіш 8,2% болды. Өнімді экспорттаудың жалпы көлемі 2014 жылы 3 есеге артқан және жалпы облыстағы экспорт көлемін арттырып отыр. Әр жыл сайын қазақстандық тауарды сатып алуда кәсіпорын үлесі артып отыр 2014 жылы – 20,8%.

ЖШС «Стройдеталь» инновациялық белсенділікті көрсетіп отыр, оның нәтижесі 2013 жылы : 3 технологиялық инновациямен көрінген оған жалпы алғанда 495,4 млн. Теңге жұмсалған. Оған сатылған инновациялық өнім көлемі қосылып отыр: 2013 жылы – 1,6%, 2014 жылы – 3,5%, онда 2013 жылы оның экспортталуы 1,1%, 2014 жылы – 2,6%.

Зауыттың инновациялық белсенділігін қолдау жасалады мысалы қаңтар-қыркүйек айлары аралығында 2015 жылы осы көрсеткіш төмендеген, ол капитал салымының тиімсіздігін көрсетіп отыр.

Темірбетон құралын қазіргі заманғы еуропалық технологиямен өндіру кәсіпорынның инновациялық белсенділігін арттырды және жыл сайын өндірістік көрсеткішті арттырып отыр, өнімді экспорттау көлемі артты оның ішінде инновациялық өнімді экспорттау артып отыр.

Кесте 6. ЖШС «Стройдеталь» негізгі өндірістік көрсеткіштері

№	КӨРСЕТКІШ	2012	2013	2014	қаңтар-қыркүйек	
					2014	2015
1	Өнім шығару көлемі,мың теңге :	4366586	4416565	4416945	3044348	2749753
	Тұрғын үй сату барлығы , мың теңге	4366586	4416565	4416945	3044348	3470415
	Оның ішінде :					
	Жиналмалы т/б, тонна	164500	173250	186750	127414	110486
	Қабырға блогы, тонна а	35520	24240	29040	22909	12818
	плита, плитка және ұқсас бетон құралдары, тонна а	21120	26620	24640	19358	12713
	Тауарлық бетон , тонна	31680	34080	9840	7964	3778
	Әк , тонна	40700	49500	54700	41860	38735
	керамзит, тонна	26200	24800	18600	11353	14310
2	Жалпы өңдеу өнеркәсібінің жалпы көлеміндегі өнім үлесі, %	2,5	2,5	2,3	-	2,6
3	Орташа жылдық қуаты, %	82,3	86,6	78,9	71,3	61,8
4	Еңбекті төлеу қоры, мың теңге	767239	811680	842793	609081	596068
5	Бір жылдағы жұмыскердің орташа саны көлемі , адам	604	606	574	569	560
6	Еңбек өнімділігі, теңге	7229447	7288061	7615844	5350348	4910273
7	Өнім экспорты көлемі, мың теңге	-	5760,2	17040	9577,6	
9	Сатып алудағы қазақстандық тауар үлесі	15,0%	19,8%	20,8%	20,8%	
12	Технологиялық инновация саны	1	3	1	1	1
13	Технологиялық инновация шығына	21478,9	495384,8	15800,8	12850,6	11208,1
14	Сатылған инновациялық қнім көлемі, мың теңге	496931,5	504929,5	522517,1	354025,31	286524,9
15	Сатылған инновациялық өнім көлемінен, экспорт, мың теңге		5760,2	13467,3	9424,5	

АҚ «Ақтөбе металл емес құбыр зауыт» Қазақстандағы шыны пластик композициялық материалдан құбырын шығарушы бірінші кәсіпорын. Ол Америкада, Еуропа елдері мен Азияда, Африкада кең таралып отыр енді оны Қазақстанда да шығарды.

Композициялық материалдан жасалған шыны пластикалық құбырды пайдалану саласы: сумен қамтамасыз ету, кәріз жүйесі, мұнайгаз саласы және оны пайдалану саласы кеңейіп отыр: тасымалдау және агрессивтік ортаның тарату, қысымды су ағызу гидроэлектростансалары, теңіз сулары желісі, су желісі, күш қондырғысын үрлеу және желісін дайындау, ирригационды және су асты жүйелері. Оның алмастыру мүмкін еместігін көрсетіп отыр.

Композициялық материалдан жасалған құбырдың экономикалық тиімділігі:

- Материал шығынын кемітуге мүмкіндік береді,
- Жабдықтау жұмыстарын жүргізу мерзімін кемітеді,
- Сенімділікті арттырады және өнімнің ұзақ мерзімдік қызмет етуін қамтамасыз етеді.

АҚ «АЗНТ» дайындалған құбыр желісі сапасы мен бағасы жағынан да бәсекеге қабылетті болып табылады сонымен қатар сұраныста және ол Қазақстанның ішкі нарығына ғана жеткізіліп қоймайды, сонымен қатар ТМД елдеріне жеткізіледі.

Зауыттың өндірістік қуаты – 400 км шыны талшықты құбыр. Пайдалануға берілгеннен бастап «АЗНТ» 600 километр құбыр жеткізді.

Кесте 7. АҚ «АЗНТ» өндірістік қызметінің негізгі көрсеткіштері

КӨРСЕТКІШ	2012	2013	2014	Қаңтар -қыркүйек	
				2014	2015
Өнім шығару көлемі, мың теңге	625537,6	915972,2	957751,1	574650,6	277765,4
Орташа жылдық қуаты,%	40	60	65	30	18
Еңбекті төлеу қоры, мың теңге	140407,6	137323,1	155634,6	120632,3	105256,5
Жұмыскердің тізім саны орташа жылдық көрсеткіште, жылына, адам	230	230	200	200	185
Өнімді экспорттау көлемі, мың теңге	250000	36150	575000,2	345000	
Кәсіпорынның өнімін экспорттау үлесі жылпы экспорт көлемінен %	40	4	60	60	
Дтауарды сатып алуданы Қазақстандық құрам көлемі, %	63,5	63,5	63,5	63,5	

АҚ «АЗНТ» шыныпластик құбырын пайдалану бойынша тапсырыс берушінің талаптарын орындауға техникалық мүмкіндігі бар, оған шеф-монтаждық жұмыстар, сервистік қызмет көрсету және ілесу кіреді.

Жалпы алғанда АҚ «АЗНТ» өндірістік қызметі оң динамиканы көрсетіп отыр, онда өсім 2014 жылы өнім көлемімен көрінген: 46,4% 2013 жылы, өнім көлемі 2014 жылы бар болғаны 4,6% артқан. Қаңтар-қыркүйек айлары аралығында 2015 жылы өткен жылдың осы мерзіміміне салыстырғанда өнім шығару көлемі 2 еседен артыққа кеміген, 296 885,2 мың теңге, 9 ай аралығында ағымдағы жылы орташа жылдық қуат 2 есеге кеміді, сонымен қатар жұмыскерлердің саны қысқаруы байқалып отыр, ол қысқарту 7,5%. Өндірістік көрсеткіштің төмендеуінің негізгі себебі сыртқы макроэкономикалық фактор. Алайда кәсіпорын инновациялық

экономикалық тұрақты өндіріс болып табылады, экспорт үлесі үлкен (2014 жылы – 60% облыстағы жалпы экспорт көлемінен), сонымен қатар шығарылатын өнімді қолдану саласын кеңейту мүмкіндігі бар.

Құрылыс индустрия саласында кәсіпорын қазіргі заманғы жаңа технологияны пайдаланады. Оған мысал ретінде динамикалық түрде дамып келе жатқан кәсіпорын **ЖШС «Ақтөбе металлоконструкция зауыты»** айтуға болады оның негізгі бағыты өндірістің ір түрлі салаларында жобалау және металлоконструкция тізімін өндіру болып табылады, стандартты емес құралды және құралдар мен қосалқы конструкциялар, металлоформ, блок-бокс, жер асты және жер үстіне арналған құтылар, силос, резервуар, қабырға және «сэндвич»-панелдер өндірісі.

Қаңтар-қазан аралығы 2015 жылы кәсіпорынның өндірістік қызметінің көрсеткіштері жалпы алғанда оң нәтижеде болды ол өткен жылғы тиісті мерзіммен салыстырғанда оң көрсеткіште болды: өнім шығару көлемі 20,2%, орташа есеппен 4,3%, жұмыскерлердің орташа саны 5,2% артты алайда жұмыскерлердің орташа еңбекақы көлемі 6% қысқарды.

Кәсіпорынның өндірістік әлеуеті жаңа мамандандырылған технологиялық құрал паркін пайдалану арқылы және бағдарламалық қамтамасыз ету арқылы жүзеге асып отыр, ол ең қазіргі заманға технологиялық процестерді жобалау саласына және металлоконструкцияны өндіруге пайдалануға мүмкіндік береді.

Машиножасауда АҚ «Ақтөбе мұнай құралы зауыты қызмет етеді, ол мұнай өндірісі құралдарын шығарады, АҚ «Актюбрентген» – медициналық техниканы, АҚ «Азаматтық авиация зауыты №406» - авиациялық техникаға жөндеу жасайды.

АҚ «Ақтөбе мұнай құралдары зауыты» Қазақстандағы ірі мамандандырылған машинажасау кәсіпорыны болып табылады, ол мұнай өндірісі құралдарын шығарады. 14 жылда зауыт өз қызметін тиімді түрде жүзеге асырып келеді ол Қазақстан Республикасында мұнай құралдарының импортын алмастырады.

АҚ «АЗНО» Қазақстанда сорғы штангысын шығаратын жалғыз зауыт және елдің 80% нарығын қамтамасыз етеді. Сонымен қатар сорғы-компрессорлық құбырларды, штангалық терең сорғыны және газқұм зікірін шығарады. Өнім шығарудың жалпы көлемі қаңтар-қазан айларында 2015 жылы 7 377 млн.теңге болды, ол 2014 жылғы көлемнен 8,9% төмен және жалпы әлемдік шикізат нарығымен байланысы бар.

Шығарылатын өнім осы барлық дайындаудағы технологиялық циклдарда сынаудан өтеді, өлшеу және сынау зертханаларында сыналады, олар өлшеу құралын тексеру мен калибровка калауда аккредиттелген.

АҚ «Ақтөбе мұнай құралдары зауыты» белсенді инновациялық саясат жүргізеді, жаңа өнім түрлері игеріледі, саладағы жақсы мамандар жұмысқа тартылады, шетелдік серіктермен іскери қатынастар орнатылады сонымен қатар клиенттермен байланыстар нығайтылып кеңейтіледі.

АҚ «Ақтөбе мұнай құралдары зауытының» стратегиялық мақсаты ол импорт алмастырушы өнімді шығарудан экспорттық бағытталған құрал шығаруға ауысу болып табылады, халықаралық нарыққа шығу және Қазақстан Республикасы машинажасау компаниялары арасында лидер болу болып табылады.

АҚ «Ақтөберентген» қаладағы рентген техникасын шығарушы ескі зауыт, ол ТМД елдері арасында беделі жоғары. Кәсіпорын жоғары технологиялық ғылыми сыйымдылығы мол өнім шығарады, ол қазіргі заманғы медициналық құралдардың сапалық стандарттарына сай. Негізгі қызмет профилі ол медициналық мақсаттағы әр түрлі рентгенодиагностикалық құрал шығару болып табылады.

Бүгінгі күні кәсіпорын дағдарыс үстінде. Қарастырылып отырған мерзімде 2012 жылдан 2014 жыл аралығында қаңтар-қыркүйек айы 2015 жылы барлық өндірістік көрсеткіш бойынша төмендеу байқалып отыр:

- Өнім шығару көлемін 2 есеге төмендету жалпы өңдек өндірісі көлемінен минимум 0,3% дейін;
- Орташа жылдық қуат та 2 есеге кеміді;
- Еңбек өнімінің кемуі 2012-2014 ж.ж . 37,7% 2015 жылдың 9 ай аралығында – 43% болды;
- Өнімді экспорттаудағы жыл сайынғы көлемнің төмендеуі 22%, ал қаңтар-қыркүйек айлары аралығында 2015 жыл 31% болды.

Кәсіпорын жоғары технологиялық ғылыми сыйымдылығы мол саланы көрсететін болғандықтан өндірісті оңалту бойынша жылдам аралықтағы шараларды талап етіп отыр. Кәсіпорынды мемлекеттік постдағдарыстық қалпына келтіру бағдарламасына енгізу мүмкіндігі бар (бәсекеге епті кәсіпорынды қалпына келтіру). 2010 жылы АҚ «Ақтөберентген» бірінші жоба болды, ол индустриализация Картасына енгізілді. Алайда аталған уақытта кәсіпорынның қызметі конструктивтік сараптауды талап етіп отыр ол өндірісті диверсификациялау үшін қажет, ол тиімділікті арттыру үшін, шығарылатын өнім көлемін кеңейту, сату нарығын қайта қарау мақсатында жүргізіледі.

Кесте 8. Негізгі өндірістік көрсеткіштер АҚ «Ақтөберентген»

Көрсеткіш	2012	2013	2014	қаңтар-қыркүйек	
				2014	2015
Өнім шығару көлемі, барлығы, мың тг:	2241694,0	1675192,0	1261879,0	883294,9	454617,9
оның ішінде:					
- сәулелендіру жабдықтары,	2233280,0	1658740,0	1241077,0	873141,4	439211,7
- электромедициналық және	1,27	0,95	0,65		0,34
- электротерапевттік	25,02	18,72	14,09	9,9	5,07
Жалпы өңдеу өнеркәсібінің жалпы көлеміндегі өнім үлесі, %	254682,4	258343,7	269426,3	198806,19	174999,0
Жылдық орта қуаттылығы, %	219	198	198	198	179
Еңбекақы төлеу қоры, мың теңге	10236045,7	8460565,6	6373126,3	4461616,2	2539764,8

Қызметкерлердің тізімдік саны орта есеппен жыл, адам	0,007	0,006	0,006	-	-
Еңбек өнімділігі, тенге	85230,9	66487,1	52223,0	23134	15970,2
Облыстағы кәсіпорынның жалпы экспорт көлеміндегі өнім экспортының үлесі, %	-	26901,0	24817,0	-	-
Өнім экспортының көлемі, мың тенге	226359,0	74934,0	36957,0		
Ішкі ҒЗТКЖ-ға арналған шығындар	478101,0	140930,0	21990,0	-	-

Тамақ өндірісінде басымдықты міндетті импорталмастырушы өнімдер және аумақтағы тамақ қауіпсіздігін қамтамасыз ету өнімдері алып отыр (бірінші кезекте арзан, орташа есеппен сегментте). Тамақ өндірісі өнімінің негізгі өндірушісі қалада ЖШС «Ақтөбе -нан», ЖШС «Рамазан», ЖШС «АЙС Фуд Ақтөбе », ет комбинаты «Тандем W», жылу кешені ЖШС «Ника-99» болып табылады.

ЖШС «Ақтөбе -нан»- көне ірі кәсіпорын болып табылады ол нан өнімдерін шығарады онда нан өнімдері кондитер, макарон өнімдері ұн және жарма өндіріледі. Жыл сайын нарыққы 60 артық өнім шығарылады. Кәсіпорын құрылымына мыналар кіреді: нан зауыты, макарон фабрикасы және ұнтақтау кешені.

Кесте 9. ЖШС «Ақтөбе -нан» негізгі өндірістік көрсеткіштері

КӨРСЕТКІШ	өлше м бірлігі	қолдан ыстағы кәсіпор ынның қуаты, т/с	заттай көріністегі		құндық көріністе, мың теңге		өсу қарқы ны,%	Ж үк те у ко эф фи ци ен ті, %	өнім өткізу нарығ ы ҚР ішінд е	қызметк ерлердің орташа тізімдік саны негізінде 01.11.20 15 ж. , адам.	қызмет керлерд ің орташа айлық жалақы сы01.11. 2015 ж. , мың теңге
			Қазан		Қазан						
			2014	2015	2014	2015					
Нан-тоқаш өнімдері	тонна	21	579,2	490,5	55218,4	47981,9	-15,3	78	490,5	228	75499
Торттар	тонна	0,3	5,1	6,3	2658	3236,6	23,5	70	6,3		
Кондитерлік тағамдар	тонна	1	9	9,7	2089	2248,5	7,8	32	9,7		
Макарон өнімдері	тонна	10	17	16,3	1863,8	1794,8	-54,1	5	16,3		

ЖШС «Рамазан» - ұн, жарма, макарон және нан мен нан өнімдерінің ірі көне өндірушісі болып табылады.

2012 жылы индустриализация Картасымен мемлекеттік ФИИР бағдарламасы бойынша кондитер цехы салынып бітті, жобалық қуаты жылына 1 650 тонна, аталған «Рамазан»ЖШС кәсіпорыны өзінің кәсіпкерлік белсенділігін көрсетіп отыр өндірістік әлеуетін арттырып отыр.

2013 жылы кәсіпорын өнім шығару көлемін 17,5% арттырды, ол 2012 жылмен салыстырғанда мына өнімдер бойынша артып отыр, жарма (54,4%) және ұн (36,2%). Алайда 2014 жылы өнім шығару көлемі кемігенін көрсетіп отыр ол 15% кеміген, тек кейбір өнім түрлері кеміген, ол 32%. Сонымен

кәсіпорынның орташа жылдық қуаты 2014 жылы 25 төмендеп 9 ай аралығы 2015 жыл 2 кеміген. 2012 жыл жұмыскер саны кемігені байқалады 108 адам. Сонымен қатар 3 жылда еңбек өнімділігі 8% кеміді және ағымдағы жылы кемуін жалғастырып отыр. Сараптау жылында өнімді экспорттау көлемі 23,4%, қаңтар-қыркүйек айлары аралығында 2015 жыл 63,9% құрады.

Кесте 10. ЖШС «Рамазан» негізгі өндірістік көрсеткіштері.

КӨРСЕТКІШ	2012	2013	2014	қаңтар-қыркүйек 2015 ж.
Өнім шығару көлемі, барлығы, мың теңге	1771877	2082254	1772742	1372700
өнім түрлері бойынша				
нан және нан-тоқаш өнімдері	629561	674371	574257	458500
макарон өнімдері	49440	44958	59273	42100
ұн	796465	1084493	732014	650700
жарма	12917	19947	14957	10500
Жылдық орта қуаттылығы,%	76	89	64	62
Еңбекақы төлеу қоры, мың теңге	633230	692215	698669	507354
Қызметкерлердің тізімдік саны орта есеппен жыл , адам	1121	1091	1013	1015
Еңбек өнімділігі, тонна	37,7	36,6	34,6	22,3
Өнім экспортының көлемі, мың теңге	127984	117435	98048	62622
Инновацияларға шығындар, мың теңге :	139841 1170	159107	31339	
Азық-түлік	3836	132690	105414	40320

Кәсіпорынның инновациялық белсенділігі 2012-2013 жылы артқан: 2012 жылы тамақ өнімі инновациясына 139 841 мың теңге кетті, маркетингілік инновацияға – 1 170 мың тг, 2013 жылы тамақ өнімі инновациясы – 13,8% құрады алайда 2014 жылы ол Көрсеткіш едәуір төмендеп (19,7%) болды. 2013 жылы инновациялық өнімді сату 34,5 есеге артты алайда 2014 жылы оның көлемі 20% кеміді.

ЖШС «Рамазан» 2013 жылы жалпы оң нәтиже көрсетті және жоғары инновациялық белсенділік көрсетті. Елдегі экономикалық тұрақсыз жағдайдың әсері өндірістік көрсеткішті өзгертті.

Қаланың өңдеу өндірісі саласындағы негізгі проблема ол энергия сыйымдылықтың жоғары болуы және тұрақтылықтың төмендігі. Шетел инвестициясын тарту төмен (0,98%), компания банктан кредит алмайды (10,2%), сонымен қатар жергілікті бюджет қолдау аз ол қорын жаңартуға және инновациялық технологияны инвестициялауға мүмкіндік бермей отыр, шикізат өңделуі мен жоғары шекті өнім өндірісі өнімі дамуына кедергі болып отыр. Білікті инженерлер мен жұмысшы кадрларды даярлау мен біліктілігін арттыруда да проблемалар бар.

Осы сала әлемдік нарықтағы ауытқуды басынан кешіп отыр сонымен қатар сыртқы өзгерістердің тұрақсыздандыру әсерін сезініп отыр, олар негізінен интеграциялық процестің тереңдеуімен байланысты атап айтқанда

ДСҮ кірумен және ЕАЭС қатысушы елдер санының артуымен байланысты болып отыр.

Бүгінгі күні химиялық саласында шикізатты өңдеу көлемі төмен болып отыр. Өнім өндірісінің өзіндік бағасы жоғары, импортпен келетін химикаттардың бәсекелестігі артып отыр. Минералды химиялық тыңайтқыштардың ауылшаруашылық өнімдеріне сұраныс аз. Төлем қабілеттілігі жоқ.

Қаланың ірі және орта кәсіпорындарда құралдар тозған ол өндіріс тиімділігін кемітеді.

Жалпы алғанда өңдеу өнеркәсібі кәсіпорынында негізгі қор жаңартылу коэффициенті төмен бірнеше базалық өндірістер жоқ.

Таукен өндірісі өнеркәсібі

Сала елеулі үлеске ие (0,8%) жалпы өндіріс көлемінен алғанда және тек қана шикізатты өндірумен айналысады олар ОКЭД классификациясы бойынша гравий, қиыршықтас, галька, кремьен, олар жол жауын толтырушы ретінде пайдаланылады және басқа да құрылыс қажеттіліктеріне пайдаланылады, 2013 жылы өндіріс өнімі көлемі 90,2% (2 564,5 млн.тг), 2014 ж. 9,3% (2 325,8 млн.тг), қаңтар-қыркүйек айлары аралығында 2015ж. өнім шығару сомасы 1419,7 млн.теңге , ол өткен жылдағы көлемнің 61% сонымен қатар қызмет түрлері бойынша ОКЭД: тау-кен өндірісі саласында техникалық қызмет көрсету көлемі 2014 жылы 2012 жылмен салыстырғанда 81% кеміді және бүгінгі күні 91,1 млн.теңгені құрап отыр .

Сурет 5. Динамика горнодобывающей промышленности

Таукен өндірісі өнеркәсібінің физикалық көлем индексінің динамикасы тұрақты емес: 2012 жылы кему байқалады 6%, 2013 ж. – 25% артқан, 2014 ж. – 3,5% кеміген және қаңтар -қыркүйек айларында 2015 жылы аталған Көрсеткіш 80,3% жетті.

Кесте 11. Таукен өндірісі өнеркәсібінің негізгі көрсеткіштері

Тау-кен өнеркәсібі	2012 ж.	2013 ж.	2014 ж.	9 ай 2015 г
Өндірілген өнім көлемі, млрд. теңге	2,2	2,8	2,5	1,5
Тау-кен өнеркәсібі НКИ, %	93,9	124,9	96,5	80,3
Өнеркәсіптің жалпы көлемдегі шығару үлесі, %	0,9	1,2	1,0	0,8
Негізгі капиталға инвестициялар тау-кен өндіру өнеркәсібі, млрд. тг.	12,3	8,7	5,6	2,1
Тау-кен өндіру өнеркәсібінде жұмыспен қамтылған халықтың саны, мың адам	13,7	13,2	12,5	11,7

Дереккөз: ҚР Статистика комитетінің Ақтөбе облыстық статистикасы

Электрмен қамтамасыз ету, газ беру және ауаны кондиционирлеу

Бүгінгі күні қаланың энергетикалық кешені 2электростанциясы арқылы: электростанция Ақтөбе феррокорыту зауыты АҚ «ТНК «Казхром» -қуаты 135,1МВт және АҚ «Ақтөбе ТЭЦ» - 102 МВт.

Қаланың электржелісі шаруашылығы электропередача қуаты 0,4-6-10-35-110-220 кВт. Электр саласының материалдық-техникалық базасы саласы электрэнергетикалық кәсіпорынның негізгі қорының тозуымен байқалады. Шамамен 7000 км электр беру және негізгі подстанция пайдалану тараптарына сәйкес емес, атап айтқанда 39,4% электр желісі, оның тозуы 30 дан 100% аралығында.

«Солтүстік Қазақстан Ақтөбе облысы» аумақ аралық электр желісін инвестициялық жобаның арқасында ЭБЖ облысты біріктірді және қаланы Қазақстан Республикасындағы Бірегей электроэнергетикалық жүйеге біріктірді (БЭЖ) сол арқылы энергожүйесінің қызметін тұрақты қызметін қамтамасыз етті.

қаладан электрэнергиясын тұтыну артып келеді. Орташа жылда қаланың электрды тұтынуы шамамен 3-8% құрап отыр.

Сурет 6. Динамика электроснабжения, подачи газа, пара и воздушного кондиционирования

Дереккөз: ҚР Статистика комитетінің Ақтөбе облыстық статистикасы

Қаладағы тұрғын үй салу құрылысының артуына байланысты жаңа инженерлік желі салу, сумен қамтамасыз ету жүйесін салу газбен қамтамасыз ету және кәріз жүйесін салу қажеттілігін артып отыр.

2012 жылы инженерлік-коммуникациялық инфрақұрылымды дамыту бағдарламасында республикалық бюджеттен қаржы бөлінді (3 972,4 млн. теңге) ол электр беру желісін, қазандық және инженерлік желіні салуға жұмсалды, жаңа «Ақтөбе сити» шағын ауданында аумақтан тыс және квартал ішілік желі салу қалаға жақын аумақтарды электрмен және жылумен қамтамасыз ету жұмыстары жүргізілді.

2013 жылы реконструкция бойынша 4 жылу нысаны жүзеге асырылды. Сонымен қатар, подстанция ПС 220/110/35/10 кВт «Ақжар-2» салынды.

2014 жыл басынан бері қаланың инженерлік-коммуникациялық инфрақұрылымында көп жұмыстар жүргізілді онда қаладағы жаңа құрылыстарды және қалаға жақын елді мекендерді электрмен және жылумен қамтамасыз ету жұмыстары жүргізілді. Сонымен қатар «коммуналдық шаруашылық нысандарын дамыту» бағдарламасы бойынша республикалық есептен (900 млн.теңге) және жергілікті о (1800,1 млн.теңге) бюджеттен магистралдық және квартал ішілік жылу желісіне жөндеу жүргізілді, ол инженер желісінің тозғандарын жөндеуге мүмкіндік берді, ұзақ мерзім қолданылғандарын алмастыру және үнемді, жақсыларын қоюға мүмкіндік берді.

Ағымдағы жылы инженерлік-коммуникациялық инфрақұрылымды жөндеу мен қалпына келтіруге 984 429,7 мың теңге бөлінді, оның ішінде республикалық бюджет трансферті есебінен – 434 180 мың теңге ,Қазақстан

Республикасының Ұлттық қоры трансферті есебінен – 329 304 мың теңге және жергілікті бюджет есебі трансфертінен – 222 945,7 мың теңге бөлінді.

Сонымен қатар, жергілікті бюджет есебінен (369 798 мың теңге) 2015 жылы «коммуналдық шаруашылық нысандарын дамыту» бағдарламасымен магистралдық жылу желісін қайта жабдықтау аяқталды және РЭК Ақтөбе квартал ішілік желіні жөндеу жалғасуда (19 объект), сонымен қатар қаланың шағынаудандарында қазандықты кеңейту жұмысы жүргізілуде.

Кесте 12. Электрмен қамтамасыз ету, газ беру, бу және ауаны кондиционирлеудің негізгі көрсеткіштері

Электрмен жабдықтау, газ, бу беру және ауа баптау	2012 ж.	2013 ж.	2014 ж.	9 ай 2015 жыл а
Өндірілген өнім көлемі, млрд. теңге	43,7	45,3	58,1	41,5
НКИ, %	87,2	109,8	101,4	105,3
Өнеркәсіптің жалпы көлемдегі шығару үлесі, %	18,8	19,7	22,5	23,1
Негізгі капиталға инвестициялар, млрд. теңге	8,2	6,2	21,1	3,25
Жұмыспен қамтылған халықтың саны, мың адам	4,66	4,59	4,61	4,61

Дереккөз: ҚР Статистика комитетінің Ақтөбе облыстық статистикасы

«Қала мен елді мекендерді әрлендіруді дамыту» бағдарламасы бойынша 2015 жылы жергілікті бюджеттен – 326 517,4 мың теңге тұрғын үйлерді әрлеуге бөлінді.

Ақтөбе қаласының газбен жабдықтау операторы филиал АҚ «КазТрансГаз Аймақ». Тауарлық газды тасымалдау көлемін орталықтандыру жұмысын басқарады және бөлу желісін басқарады халықаралық транзитті қамтамасыз етеді және ішкі және сыртқы нарыққа сатады.

Кесте 13. АҚ «КазТрансГазАймақ» негізгі өндірістік көрсеткіштері

КӨРСЕТКІШ	2013		2014		қаңтар-қыркүйек 2015 жыл а	
	население	юр. лица	население	юр. лица	население	юр. лица
газ көлемі, мың м ³	298 537	324 043	355 483	671 562	365 000	1 544 000
газ тұтыну көлемі, мың м ³	622 580		1 027 045		1 909 000	

Кәсіпорын жыл сайын газбен қамтамасыз етуді арттырып отыр әсіресе заңды тұлғалар үшін 2 еседен артық. Қала бойынша газды тұтыну орташа есеппен 46,2% (67,3 млн.куб.м). жалпы газ тұтыну көлемі 2014 жылы 65% артты, 9 айда 2015 жылы 1,9 млрд.куб.м. Газды тұтыну көлемінің артуы газбен қамту нысандарының тозуын жою ол ағымдағы уақытта 45,2% құрап отыр.

Ақтөбе қаласының газ құбырын бөлуді қалпына келтіру және оған қолдау көрсету инвестициялық бағдарламасы аясында АҚ «КазТрансГазАймақ» 2013-2015жж.» және «Газификация, модернизация АПФ АҚ «КазТрансГазАймақ» жаңа активін жаңарту, техникалық қайта жабдықтау, желіні модернизациялау, газбен қамтамасыз ету 2015-2020 жж.» бағдарламасы аясында тұрғындарды газбен қамтамасыз ету: 2013 ж. – 69%,

2014 ж. – 70,5%, 9 ай ішінде 2015 ж. – 71%, және болжау уақытында 2016 ж. – 72% және 2020 жылы 77% құрап отыр. Жаңа газ құбыры құрылысы шараларын 2020 жылы км газ жолын қамту: 2013 жылы 110,2 км, 2014 жылы – 187,5%, қаңтар-қыркүйек айлары аралығында 2015 жылы – 99,9 км және 2016 жылы болжау бойынша – 379 км газ құбыры болды. Сонымен қатар енгізілген газ құбырын пайдалану бойынша шаралар 2015 жылы 1 қазанда 4 нысан, 2016 жылы – 14 газқұбыры жоспарланып отыр.

5 ақпан 2015 жылы Елбасының өндірістік процесті тұрақтандыру бойынша тапсырысымен аумақтағы тұрақты экономикалық өсуді қамтамасыз ету мақсатында, тұрақтылықты қолдау, газбен үздіксіз қамтамасыз ету аясында АҚ ҰК «ҚазМұнайГаз», АҚ «КазТрансГаз» және Ақтөбе облысы әкімдігі арасында Меморандумға қол қойылды.

Ағымдағы жылда басталған «Ақтөбе облысы елді мекендерін газификациялау және газ бөлу жүйелерін модернизациялау» жоба аясында 9 елді мекенді газбен қамту жоспарланып отыр, сонымен қатар жалпы аумағы 360 мың куб.м/сағатына болатын АГРС салу және оны газ жүйесі желісі бойынша модернизациялау жоспарланып отыр.

Аталған жобаны жүзеге асырудың экономикалық тиімділігі табиғи газды тұтынуды арттыру болып табылады, энергетикалық қауіпсіздікті қамтамасыз ету сенімді және жаңа елді мекендерді үздіксіз газбен қамтамасыз ету қосымша мультипликативтік тиімділік ол облыс аумақтарын газбен қамтамасыз ету мүмкіндіктерін көрсетеді, тұрғындардың өмір сүру жағдайын жақсартты.

Жалпы алғанда газификация экономикалық өсу тұрақтылығы үшін сенімді энергетикалық база құруға мүмкіндік береді.

Жылу энергиясы

АҚ «Трансэнерго» Ақтөбе қаласының тұрғын үйлеріне және кәсіпорындарына жылу мен ыстық суды жеткізуші басты оператор-жеткізуші болып табылады. Кәсіпорын 219,7 км магистралды және жылу желісін бөлу желілерін жеткізуші, 24 қазандық, 6 сорғы станцияларының және 79 топтық пунктты пайдаланады.

АҚ «Трансэнерго» жылумен қамтамасыз ету және ыстық су беру қызметін 76 279 абонент пайдаланады, оның ішінде 74 285 – жеке тұлға және 1 994 – заңды тұлға.

«Трансэнергоның» өндірістік көрсеткіштері жалпы алғанда соңғы уақытта жақсы нәтиже көрсетіп отыр: өнім шығаруды арттыру 2013 жылы 30,1%, 2014 – 1,4% болды, алайда 9 ай ішінде 2015 жылда өткен жылғы сәйкес мерзіммен салыстырғандай 3% кеміген. Еңбек өнімділігі де кеміп отыр: 2014 жылы – 5,1%, қаңтар –қыркүйек айларында 2015 жылы 6,7% 2014 жылғы тиісті мерзіммен салыстырғанда кеміп отыр. Жалпы алғанда кәсіпорындағы жағдай тұрақты ретінде сипатталады, өндірістік қуат сақталып отыр, еңбекті төлеу қоры артқандағы жұмыскерлер саны тұрақты болып қалып отыр.

Кесте 14 «Трансэнерго» АҚ негізгі өндірістік көрсеткіштері

КӨРСЕТКІШ	2012	2013	2014	қаңтар-қыркүйек	
				2014	2015
Өнім шығару көлемі, млн. теңге : оның ішінде:	2277,2	2962,7	3004,1	1850,5	1796,8
жылу энергиясын беру және бөлу, алынған ЖЭО, млн. теңге	1984,3	2480,3	2445,5	1522,1	1489,7
жылу энергиясын өндіру, беру, бөлу және оны жабдықтау, млн. теңге	292,9	482,4	558,6	328,4	307,2
Жылдық орта қуаттылығы, %	45	35*	39	34,1	38,4
Еңбекақы төлеу қоры, мың теңге	466,3	528,1	605,1	436,7	488,2
Қызметкерлердің орташа тізімдік саны орта есеппен жыл , адам	646	653	698	684	712
Еңбек өнімділігі, млн. теңге /адам	3,5	4,5	4,3	2,7	2,5

**Ескерту: орташы қуатты пайдалану коэффициентінің төмендігі % санағанда төмендігі "Батыс-2" қазандығы қаланың Оңтүстік Батысында орналасуында және "Ақтөбе -Сити", қазандығы "Нұр-Ақтөбе " шағынауданында орналасқан ол пайдалануға енгізілді, ал аталған қазандық нысандары бүгінгі күні басты жоспарға сәйкес жалғасып отыр ол аталған шағын ауданды дамыту бас жоспарына сәйкес енгізілген.*

Сумен қамтамасыз ету, кәріз жүйесі, қалдықтарды жинау мен оны бөлу

Сумен қамтамасыз ету 5 жер асты сулары арқылы нақты қуаты тәуілігіне 181,143 мың кубометр. Ақтөбе қаласының ауыз суға сұранысы тәулігіне 200 мың кубометр, тұрғындардың ауыз суға дефициті пайда болады. Сумен уақытылы қамтамасыз ету үшін алдын ала 10-15 жылға суды дайындап қояды.

Қалаға су беру құбыры ұзындығы 840 км. Ағынды судың кетуі өз еркімен ағу арқылы және қысым кәріздік коллекторлар мен желі арқылы жүргізіледі оның ұзындығы 482,79км.

Сурет 7. Сумен жабдықтау, кәріз жүйесі, бақылау қалдықтардың жиналуы және таратылу динамикасы

Дереккөз: ҚР Статистика комитетінің Ақтөбе облыстық статистикасы

«Сумен қамтамасыз ету және су кетіру жүйесін дамыту» бағдарламасын жүзеге аыру аясында 2012 жылы 217,180 млн. теңге бөлінді. Қаланың инженерлік желілерін қалпына келтіру жұмыстары басталды (800 мм) Құндақтықыр су жинау су тазалау құрылысы, сорғы станциясы, өз еркімен ағатын коллекторларды 2013 жылы қосымша инженерлік желі салу жұмысы аяқталды (Құршасай п.). Бөлінген негізгі қаржы сомасы 99,7% (216,450 млн. теңге).

2013 жылы «Ақ-бұлақ» мемлекеттік бағдарламасы бойынша республикалық бюджеттен 3 686 008 мың теңге сомасында қаржы бөлінді. Аталған бағдарлама бойынша қала бойынша сумен қамтамасыз ету инженерлік желілеріне жөндеу жүргізілді, ол тозу мен сынықтарын жөндеу,

оның ұзақ мерзімдік қызмет атқаратын және үнемді, пайдалану көрсеткішін жақсартатын құралдармен алмастыру жұмыстары жүргізілді.

16 Кесте. Сумен қамтамасыз ету, кәріз жүйесі және қалдықты жинау мен оны бөлуді бақылаудың негізгі көрсеткіштері

Сумен жабдықтау, кәріз жүйесі, қалдықтардың жиналуы және таратылуынбақылау	2012 жыл	2013 жыл	2014 жыл	2015 жылдың 9 айы
Өндірілген өнім көлемі, млрд. теңге	9,8	5,1	4,1	4,2
ҒЗТ, %	113	92,2	90,8	153,2
Өнеркәсіптің жалпы көлемдегі шығару үлесі, %	4,2	2,2	1,6	2,4
Негізгі капиталға инвестициялар	2,2	7,0	6,3	1,7
Жұмыспен қамтылған халықтың саны, мың адам	2,03	2,03	2,17	2,24

Дереккөз: ҚР Статистика комитетінің Ақтөбе облыстық статистикасы

Тұрғындарды орталықтандырған сапалы сумен қамтамасыз ету 2014 жылы республикалық қаржы есебінен жүргізілді, ол – 1 863,3 млн. тенгені құрап отыр қала бойынша сумен қамтамасыз етудің 5 нысаны қайта жөнделді.

«Сумен қамтамасыз ету нысандарын дамыту» бағдарламасы ойынша ағымдағы жылы 679 461 мың теңге бөлінді, оның ішінде республикалық бюджет трансфертінен – 358 263 мың теңге және 321 198 мың теңге жергілікті бюджет есебінен бөлінді. Бөлінген сомаға өзіндік ағатын коллекторға жөндеу жүргізілді, сумен қамтамасыз ету желісінің кейбір бөліктері және қала шағын ауданындағы су құбырының аула ішілік бөліктеріне жөндеу жүргізілді.

Сумен қамтамасыз ету, кәріз жүйесі және қалдықты жинау мен оны бөлуді бақылаудың жетекші кәсіпорыны «Ақбұлақ» АҚ болып табылады, ол су құбыры жұмыстарын жүргізеді ол су құбыры кәріз жұмыстарын жүргізеді, тұрғындар мен кәсіпорындарға ауыз су жеткізеді және ағынды суды кетіру мен оны тазалау жұмыстарын жүргізеді.

Қалалақ сумен қамтамасыз ету және кәріз көп тармақты бірігей тізбекті ол екінші көтері сорғы станцияларынан қалаға дейін сумен қамтамасыз ету жұмыстарын жүргізе алады. Су құбырының жалпы ұзындығы 814,4 км, кәріз жүйесінің ұзындығы - 482,79 км.

Кәсіпорынның баланысында 46 кәріз сорғысы станциялары бар (КСС), 87 көтеру сорғы станциясы үйлерге су беруге арналған.

Ағынды сулар 2 қысымды коллектор арқылы беріледі олардың диаметрі 900мм. Қалалық тазалау құрылыстарын толық механикаланған және биологиялық тазалау қондырғыларымен қуаты 103мың /тәулігіне, олар тазалаудан кейін тоған-қоймаға келеді сыйымдылығы 40 млн. кубометр.

Кәсіпорынның маңызды құрамды бөлігі су сапасын бақылау болып табылады, ол жұмысты химия-бактериологиялық зертхана атқарады,

аттестацияланған және сапа сертификаты бар барлық қажетті құралдармен жабдықталған және білікті мамандары бар.

Кесте 15. «Ақбұлақ» АҚ өндірістік қызметінің негізгі көрсеткіштері

КӨРСЕТКІШ	2012	2013	2014	қаңтар-қыркүйек	
				2014	2015
Өнім шығару көлемі, мың тж. :					
Су	974 708	1 514 040	1 552 259	1 135 324	1 213 149
Ағындар	752 083	1 275 177	1 290 571	936 763	97 411
Еңбекақы төлеу қоры, мың теңге	487 939	584 933	822 298	616 724	689 017
Қызметкерлердің орташа тізімдік саны жыл , адам	1 092	1 147	1 259	1 254	1 390
Орташа жалақы	37 236	42 497	54 428	40 983	41 307
Еңбек өнімділігі, мың м3/жыл					
Су	37,95	32,94	30,96	22,8	22,2
Ағындар	33,69	31,22	28,91	20,74	19,03

Қаладағы негізгі өндірістің негізгі проблемалары:

- Қаладағы ірі алдыңғы қатарлы кәсіпорындар сыртқы экономикалық факторларға қатты тәуелді болып отыр;
- Негізгі құралдың қатты тозуы энергияны көп кетіретін өндіріс санын арттырып отыр, олар орта есеппен 30% артық, ол көрсеткіш дамыған елдерден жоғары болып отыр;
- Өнім шығару көлемін төмендету;
- Еңбек өнімділігін төмендету;
- Экспортқа бағытталған кәсіпорындарға арналған мемлекеттік бюджетін ҚҚС қайтаруды кешіктіру;
- Шағын және орта кәсіпорындар үшін айналыс қаржысының жеткіліксіздігі;
- Ұзақ мерзімдік контрактының болмауы шағын кәсіпорындардың өндірістік қызметін ритімділігін төмендетеді.

Агропрөндірістік кешен

Ақтөбе облысының экономикасын дамытудағы маңызды рөлді агроөндірістік кешен атқарып отыр, онда экономикалық әлеуеттің негізгі бөлігі шоғырланған. Оның дамуы тамақ өндірісі қауіпсіздігін тудырады және әлеуметтік-экономикалық жағдайды оңалтады.

2015 жылдың қыркүйек айының соңында қалада 67 ауылшаруашылық құрылымдары, 19 ауылшаруашылық кәсіпорындары, 44 шаруа қожалық фермалары, 3 өндірістік кооператив және 1 мемлекеттік қазнашылықтық кәсіпорын әрекет етіп отыр. Бәсекелестіктің өсуі сонымен қатар, субсидирлеу жүйесіндегі ерекшелік ауылшаруашылық құрылымдарының бірігуі мен шағын шаруашылықтарды ірілендіру арқылы жүргізіледі.

Сурет 8. Динамика валового выпуска продукции сельского хозяйства за 2012-2015 гг.

Аграрлық секторда 2015 жылдың 9 ай қорытындысы бойынша 9,5% жалпы облыстық ішкі жалпы өнім көлемі ауыл шаруашылық мамандарымен ауыл шаруашылығын модернизациялау бойынша, прогрессивтік технология енгізу ауыл шаруашылық өндірістерін ірілендіру бойынша едәуір жұмыс жүргізуге қарамастан соңғы жылдары саладағы жалпы өнім көлемі тоқтап қалды. Жалпы ішкі өнім көлемі 11 ай ішінде 2015 жыл 13,8 млрд. теңге, 9 ай аралығы 2015 жыл – 9,6 млрд. теңге немесе 91,4% өткен жылмен салыстырғанда, ал 2014 жылы – 12,1 млрд. Теңге немесе 98% өткен жылмен мәні бойынша болып отыр.

Сурет 9. 2012-2015 жж. Ауыл шаруашылық өнімінің физикалық көлемінің индексі

Қаланың ауыл шаруашылық мамандандырылуы көптеген жылдар бойы мал шаруашылығы бағытында болды. Ауыл шаруашылығының жалпы ішкі өнімі көлеміндегі мал шаруашылық өнімі үлесі 2014 жыл қорытындысы бойынша 63,6%. 2015 жыл мәліметтері бойынша жағдай өзгеріп отыр, өсімдік өнімін шығару бойынша қарқын артып отыр.

Мал шаруашылығы

Мал шаруашылығындағы ерекшелік оның көп салалық сипаты болып табылады. Қалада сүт, ет, қой шаруашылығы, шошқа, жылқы өсіру, құс, ара және түйе өсіру шаруашылықтары дамып келеді.

Мал басы 1 қазан 2015 жылы негізгі үлестің (59,6%) қой шаруашылығы алып отыр. Көп бөлігін ІҚМ (23,7%) алып отыр. Ешкі саны ауыл шаруашылығында 8,2%, жылқы – 4,9%, шошқа – 3,3%. Түйенің саны аз ол бар болғаны (0,3%).

Сурет 10. Ақтөбе қаласының ауыл шаруашылық құрылымындағы мал басы құрылымы

Дереккөз: ҚР Статистика комитетінің Ақтөбе облыстық статистикасы

Мал шаруашылығы саласында Ақтөбе қаласы бойынша жалпы мал соны азайып отыр, осының нәтижесінде мал жайылымдары агломерацияға жақын мандағы облыс орталығына берілді. 9 ай аралығында климаттық және ауа райының жағдайына байланысты 11,9% жоғалтып отыр. Қаладағы тағы бір елеулі мәселе ол ауылшаруашылық малдарының бруцеллезі болып отыр. Ол жағдай да тамақ өнімі нарығындағы қолайсыз жағдай болып табылады.

Соңғы жылдары ІҚМ санының кемуі байқалып отыр, қой, ешкі, шошқа және түйе саны кеміген. Қаңтар -қыркүйек айлары 2015 жылы ІҚМ саны 12 230 бас болды, ол өткен жылғымен салыстырғанда 9,0% кеміген. Есеп беру мерзімінде қой саны 30 744 бас болды, ол 2014 жылғы қаңтар-қыркүйекпен салыстырғанда 5,6% төмен. Сонымен қатар ешкі басы 4 228 кеміген ағымдағы жылдың 1 қазан айында (4,8% төмен) есеп бойынша. Кейінгі жылдары шошқа саны кеміп отыр. 2015 жылдың 9 ай қорытындысы

бойынша 1 690 бас болды, жылдық кему көлемі 45,6%. Түйе саны бір жылда 17,8% кеміген және қыркүйек соңында 166 бас болды.

Сурет 11. 2012-2015 жылдағы Ақтөбе қаласындағы ауыл шаруашылық мал басы

Дереккөз: ҚР Статистика комитетінің Ақтөбе облыстық статистикасы

Қалада мал басын арттыру мақсатында қолдан ұрықтандыратын 9 пункт жұмыс істеп тұр. 2014 жылы қолдан 800 бас сиыр мен қашар ұрықтандырылды жоспар 100-пайыз орындалды. Алайда қолдан ұрықтандыру пункті саны жылдан жылға кеміп отыр, ол ұрықтандырылған мал саны аз болуына байланысты. Жалпы мал саны азаюы салдарынан аталған үрдіс сала өнімін арттыруға қарсы жұмыс болып отыр.

100 аналық бастан төл алуда өсім бар. Мал шаруашылығында малды қолдан ұрықтандыру жұмысында тек шошқаны қолдан ұрықтандыруда ғана көрсеткіш төмен болып отыр (НКИ – 91,3%).

Кесте 16. 100 аналық бастан төл алу

КӨРСЕТКІШ	100 аналық бас		Өзгеріс, %
	2014 жыл	2015 жыл	
Бұзау	82	86	105,0
Торай	1001	914	91,3
Қозы	81	99	122,2
Лак	108	119	110,2
Құлын	73	90	123,3
Бота	57	58	101,7

Мал санының жалпы төмендеуіне қарамастан ет өндірісі соңғы жылдары артып отыр мысалы 2014 жылы максимум 8999,9 тонна болды, ол 2013 жылғы Көрсеткіште 0,1 тоннаға аз болған. 2010 жылмен салыстырғанда ет өндірісі көлемі 2014 жылы 18,6% артты. Алайда, аталған көрсеткіштің мәнін бағалай отырып 2015 жылдың 9 ай қорытындысы бойынша ет өндірісінің кемігенін байқауға болады жалпы ол 24,3% кеміген – бұрынғы көрсеткіште 5963,1 тоннадан 4514,9 тоннаға кеміген. Аталған динамика мал санының кемуі ол соңғы жылдары малды сойып сату көлемінің артуын көрсетіп отыр.

Сурет 12. 2009-2015 жыл жылдардағы Ақтөбе қаласындағы ет өндірісі мал басы (құстан басқа)

Дереккөз: ҚР Статистика комитетінің Ақтөбе облыстық статистикасы

Мал сою мерзімінде мал санының кемуі негізінде мал басының кемуінің 2 сценарийі берілген ол 2015 жылға өзгерістерге сәйкес беріліп отыр. Оптимистік сценарийге сәйкес аталған диграммада қарастырылып отырған мал басының саны артуға қарай коррекцияланады. Есеп 2013 жылғы өзгерістерді өзгерту бойынша жасалды онда қазан-желтоқсан айларында мал сою уақытында мал басы шамамен 18,5%, кеміді, ол бұрынғы есепте 43,5% болған. Пессимистикалық сценарий 2014 жылғы мәліметке құрылған онда қазан-желтоқсан айларында мал басы 34,4% кеміді.

Ет өндірісінің негізгі үлесі 9 ай 2015 ж арылығында тұрғындар шаруашылығына келеді (70,2%) алайда 2014 ж. сәйкес мерзімімен салыстырғанда ол көрсеткіш 13% кеміген. Қайта бөлу шаруашылық қожайындары мен фермер шаруашылықтары есебіне келіп отыр, ондағы үлесі те 13% артты және 24,3% құрап отыр. Онда ауылшаруашылық кәсіпорындары өндіріске қосатын үлестері бойынша ет өндірісі 5,5% деңгейінде сақталып отыр.

Шаруа қожалықтарының мал өнімін өндіру көлеміндегі үлесінің артуы әлемдік тәжірибе тұрғысынан алғанда бәсекелестік пен сала өндірісінің артуы тұрғысынан алғанда жақсы көрсеткіш беріп отыр. Алайда шаруа қожалықтарын ірілендіруге 2015 жылы енгізілген салық салу нормалары кедергі болып отыр, онда шаруа қожалықтарынан қоршаған ортаға, жер салығы, көлік құралына салық мүлік салығы, егер де ондағы ауылшаруашылық мәніндегі жер телімі 3500 гектардан аспаған болса эмиссия алынбайды. Осындай шаруа қожалықтарынан тек жана жер салығы ғана алынады. Демек, жер телімін 3500 гектардан артық арттыру барысында салық төлемі бірнеше есеге артады.

Осы тұрғыдан алғанда неғұрлым икемді салық салуға көшу мақсатты болатын сияқты, онда салықтық міндетті арттыру кезеңімен болар еді және ауылшаруашылық мақсаттағы жер аумағын пропорционалды арттырумен қатар жүретін еді. Аталған шаралар шаруа қожалықтарын экономикалық қауіпсіздендіру мақсатында және мал басын арттыруды туғызу мақсатында, сонымен қатар жем-шөп дайындау жерлері аумағын көбейтуді тудыру мақсатында жүргізіліп отыр.

2015 жылдағы 9 ай ішінде сүт өндірісі 18 754,3 т, ол өткен жылғымен салыстырғанда 6,6% төмен, жұмыртқа өндірісі сәйкес уақытта 2,5% артты және 89825,9 мың дананы құрап отыр. Осындай оң динамика жүн өндірісінде байқалып отыр онда 9 ай ішінде 2015 ж. ол көрсеткіш 91,6 т болды (2,5% өскен).

Сурет 13. 2012-2015 жылғы сүт, жұмыртқа және жүн өндірісінің өзгеруі

Дереккөз: ҚР Статистика комитетінің Ақтөбе облыстық статистикасы

Сүт, жұмыртқа және жүн өнімділігін арттыру бойынша жұмыстар жақсы жүргізіліп отыр. Бір сиырдан алынатын сүт деңгейі бойынша және бір тауықтың беретін жұмыртқасы, және бір қойдан қырқылатын жүн көлемі бойынша көрсеткіш артып отыр 122,2%, 109,4% және 113,3%.

Кесте 17. Ауыл шаруашылығы және құс өнімділігі көрсеткіштері

КӨРСЕТКІШ	2014 жыл	2015 жыл	Өзгерістер, %
бір сиырдан Орташа сауым	2861	3493	122,2
бір тауықтың жұмыртқа шығаруы	180	197	109,4
бір қойдың орташа жүн қырқымы	1,5	1,7	113,3

Сонымен, мал шаруашылығын дамытуды сараптау көрсетіп Ақтөбе қаласында осы сала негізінен қарқынды дамып келеді яғни мал басының артуынан емес ол өнімділіктің артуы есебінен өсіп отыр.

Мал шаруашылығының өнімділігін арттыру бойынша қабылданған шаралар ол осы саланы қаржылық қолдау шаралары, қосымша бордақылау алаңдарын құру және сүт-тауар фермаларын ашу, асыл тұқымды мал фермасын ашу, қатты және жұмсақ жем-шөп көлемін дайындауды арттыру.

Қаланың бірінші деңгейлі бордақылау алаңдарында 454 бас тапсырыс болғанда тапсырылғаны 1200 бас болды, 760 бас 2014 ж. және бұқаны бордақылау жұмыстары жалғаса береді. Малды қыстан дұрыс алып шығу үшін 47,1 мың т шөп дайындалды, берілгені 105,0%.

Қалада асыл тұқымды өсіру бойынша жұмыстар жақсы жүргізілуде және өндірілетін өнім сапасы бойынша да жұмыстар табысты жүргізіліп отыр, осы аталған жұмыстар мал шаруашылығын дамытудың мемлекеттік бағдарламасына сәйкес жүргізіліп отыр.

9 ай аралығында 2015 жылы ІҚМ асыл тұқымды жақсарту мақсатында «Сыбаға» бағдарламасы бойынша қаланың 13 шаруа қожалығы 27 бас асыл тұқымды бұқа сатып алды ол ақбас сиыр асыл тұқымы 46 бас бұзау және сиыр барлық сомасы 8,6 млн. Теңгені құрап отыр. Сонымен қатар шаруа қожалығы «Нан», «Алибек» және «Амина» кредиттік серіктестікке өтініш берді, олар «Ақтөбе несиеге» өтініш берді, 150 бас ІҚМ саулығын алуға өтініш берді. Барлығы Ақтөбе қаласында 2011 ж. «Сыбаға» бағдарламасы бойынша АҚ «КазАгро» кредитіне 956 бас ІҚ сиыр сатып алынды жалпы сомасы 166,8 млн. теңге .

2015 жылдың басынан бері 5693 бас ұрғашы мал сатып алынды және асыл тұқымға 1331 бас мал қосылды немесе ол көрсеткіш 23,4% болып отыр. Осы көлемнің аздаған бөлігі шаруа қожалықтарына келіп отыр онда асыл тұқымдандыруға 61% бас қосылды, ал қалған аналықтар сүт бағытында. Шаруа қожалықтарындағы етті өндіру бойынша оң өзгерістерді сараптай келіп мынандай қорытындыға келуге болады, аталған жұмыс түрі яғни ІҚМ асылдандыру жұмыстары қазірдің өзінде оң нәтиже беріп отыр және осы саланы дамытуда қарқынды жұмыстар болмақ.

Жылқы өсіру жұмыстары «Құллан» бағдарламасы бойынша жылқы сатып алу арқылы жүргізіліп отыр, 180 бас жоспарланған болатын, өтініш берілгені 192 бас жылқы, оның ішінде сатып алынғаны 143 бас жылқы. Жылқы сатып алу жұмыстары жалғасуда.

Саулық санын көбейту «Алтын асық» бағдарламасы көмегімен жүргізіліп отыр, осы бағдарлама аясында 9 ай аралығында 2015 жылы 500 саулық сатып алынды.

Бүгінгі күні қала шаруашылықтары асыл тұқымды мал сатып алу бойынша субсидия алуға өтініш беруде және селекциондық асыл тұқымдандыру жұмыстары бойынша, сонымен қатар малдың жем-шөбін өндіру бойынша жалпы сомасы 305,0 млн. теңгеге өтініш беріліп отыр.

Өсімдік шаруашылығы

Өсімдік шаруашылығының Ақтөбе қаласы бойынша ішкі жалпы өнімдегі алатын үлесі 2014 жылғы қорытынды бойынша 36,4% алып отыр. 9 ай аралығында 2015 жыл қаланың ішкі жалпы өнімі өсімдік шаруашылығы бойынша 4942,2 млн. теңге немесе 99,9% өткен жылғы осыған сәйкес уақытпен салыстырғандағы көрсеткіш.

Соңғы жылдары егістік жерлер аумағы кеміді. 2015 жылы ауыл шаруашылық культурасын егетін егін аумағы 25,4% бір жылдағы көрсеткіш болды және қосымша мәліметтер бойынша 20, мың га құрап отыр. 2014 ж. салыстырғанда дәнді дақыл культурасын егу кеміп отыр. Аталған көрсеткіштің төмендеуі ол: шаруашылықтардың бюджет алдындағы қаржылық қарыздары, дәнді дақыл мен жемшөптің тұқымының дефициті сонымен қатар жаңбырдың арқасында егін егу уақытын өткізіп алу болып отыр. Осы жылда тұқымның болмауы жергілікті бюджеттен өткен жылға тұқым бөлінбегендіктен болып отыр, (ЖШС «Ақтөбе Агросервис») және шаруашылықтар өз бетімен тұқым көлемін тауып алған жоқ. Сонымен қатар, жаздың ыстық болуы дәнді дақылдың 3,8 га өлтіріп тастады.

Сурет 14. 2015 жылды 2014 жылмен салыстырғанда ауыл шаруашылық культурасының негізгі түрлерінің егіс аумақтарының өзгеруі

Дереккөз: ҚР Статистика комитетінің Ақтөбе облыстық статистикасы

Осының ішінен дәнді дақылдың егістік жерлері 2014 жылмен салыстырғанда 5,6 мың га кеміген (-42,9%) оның ішінде бидай 2,9 мың га (-41,8%). Майлы дақылдар алаңдары 21,5% пайыз 1,9 мың га. Жеміс пен бақшалық егістер, тамырлы және жемістер 1,2%, артты, жемшөп 9,3% кеміді.

Қалада егістік аумақтарды кеңейту, ауыл шаруашылығындағы басымдықты культураны егу бойынша құрылымдық және технологиялық диверсификация жүргізілді. 2009 жылға мәліметтерде салыстыра отырып 2010 жылмен салыстырғанда жемшөп және майлы дақылдар алаңдары артқанын көреміз, сонымен қатар ашық алаңдағы өсетін көкөніс көлемі артқан. Алайда 2014 жылғы анықталған мәліметтер бойынша жалпы егіс алаңы 2010 жылы 19,8% қысқарған. Онда дәнді дақылды егу алаңдары едәуір кеміген. 41,6% және картофель 33,3% кеміген.

Сурет 15. 2010-2015 жж. Негізгі ауылшаруашылық культурасының егістің алаңдары (мың га)

Дереккөз: ҚР Статистика комитетінің Ақтөбе облыстық статистикасы

2014ж. анықталған мәліметтер бойынша ауыл шаруашылығының егістік дәнді дақылдар алаңы 48,1% (13 мың га) болды.

Барлық дәнді дақыл культурасының ішінен доминирлеуші ол арпа 5,8 мың га (44,8% барлық дәнді дақыл аумағынан алғанда. 2014ж.) бидай және тары (4,6 мың га және 1,4 мың га, 35,5% және 10,9%).

2015 жылғы қатты ыстық 3,8 мың га дәнді дақылды өлтірді. Соған қарамастан бидай өнімі 2012-2015 жж. Шамамен 2,5 ц/га құрап отыр ал 2011 жылы аталған көрсеткіш 1,4 ц/га асқан жоқ.

Майлы дақылдарды егу аумағы соңғы 4 жылда екі есеге артты (109,7%) – 1,1 мың га 2010 ж. 2,4 мың га 2014 жылы болды.

Сонымен қатар ауа райының күрделі болуынан 2014 жылы майлы дақылдың астығы Ақтөбе қаласында 2,7 ц/га болды, ол 56,6% төмен көрсеткіш 2013 жылғымен салыстырғанда. Аталған көрсеткіш 6 ц/га асты. Ағымдағы жылы жаз құрғақ болса да астық көрсеткіші төменгі деңгейде сақталып алдын ала мәліметтер бойынша 2 ц/га құрап отыр.

Дәнді дақылдар мен майлы дақылдарды жинау бойынша теріс көрсеткіштерге қарамастан ашық топыраққа егілетін көкөніс, бақша және картошкадан жақсы өнім алып отыр. Аталған позициялар бойынша НКИ 106,1%, 117,7% және 102,4% құрап отыр.

Кесте 18. 2015 жылғы Ақтөбе қаласының дәнді дақыл астығының көрсеткіші

2015 жыл	Жиналған		Орташа өнімділік, ц/га
	егін алаңы, га	Астық көлемі, т	
Бидай	1696	430	2,5
Арпа	2109	474	2,2
Тары	505	257	0,5
Сұлы	55	2,5	0,5

Шаруашылықтың тиімділігін арттыруға өткен жылдардағы қаржылық қарыздар кедергі келтіріп отыр. Қаржыландырудың жеткіліксіздігі машина-тракторлық паркті жаңартуға кедергі болып отыр.

Қолданыстағы жылыжайларды кеңейтудің арқасында және жаңа жылыжай салудың арқасында қалада жылыжай шаруашылығы артып отыр. 2015 жылы жылыжай аумағы өткен жылмен салыстырғанда 73,7% артты - 8,14 га 14,14 га. 9 ай аралығында 2015 жылы 1525 тонна өнім жиналды.

Салада жерді диверсификациялау бойынша жұмыстар жалғасуда. Қалада мал шаруашылығында жетістіктер бар, майлы дақылды және оны өңдеу өнімдері осы культураны егу аумағын арттырады.

Инновациялық технологияны енгізу саласында күрделі жағдай байқалып отыр. Егер де 2012 жылмен салыстырғанда ауылшаруашылық культурасының ылғал ресурстық технологияны енгізу аумағы 22,6% (3,8 мың га) артқан болса, онда сараптау уақытында 2009 жылмен салыстырғанда аталған технологияны қолдану аумағы жалпы алғанда кеміген. Сонымен қатар тамшылап суару аумағы да кемігенін көріп отырмыз 2009 жылы тамшылап суару аумағы 63-ке кеміді ол 2015 жылы 3 га болатын.

Минералдық тыңайтыш көлемін жеткізу аз болғандықтан қаладағы химизация деңгейі 2014 жылы күрт кеміді. Бір жылда ауылшаруашылық

тыңайтыштары аумағы минералды тыңайтқыштар аумағы 1511 га-дан 12 га кеміді.

Негізгі ауылшаруашылық культурасының суғарылатын аумақ көлемі 2013-2014 ж. 91 га көлемнен 83,5 га кеміді.

Оң өзгеріс ретінде күздік культура аумақтарының артуын атауға болады, олар астық беру көрсеткіші жағынан жақсы болып отыр 2015 ж. күздік қара бидай егіс аумағы 83,3% артылды. Аталған ауылшаруашылық культура түрі тамыз -қыркүйек айларында ол Ақтөбе ауа райына құрғақ ауар райына сәйкесе бермейді. Алайда аталған уақытта күздік егіс егу аумағы артып отыр.

Тамақ өнімі қауіпсіздігі

Ақтөбе облысының тамақ өнімі мал шаруашылық мәселелері 2015 жылы Ақтөбе облысының тамақ өнімдері қауіпсіздігіне қауіп төндіріп отыр.

Дінді дақылдың тұқымдық материалдарға дефициті ағымдағы жылы аз болса да төмендеді. Дәнді жинау аумағы шамамен 24% кеміді ал дәнді дақылды жинаудың жалпы көлемі 25%. Ақтөбе қаласының тұрғындарының ұнға сұранысы өз өндірісінен толық жабылмайды.

Қала тұрғындарының негізгі тамақ өнімдеріне аталған сұранысы бойынша мәліметтерді зерттей отырып 2014 жылы картошка егу алаңының 2,5 мың га кемігенін бұрын 1,7 мың га болған 2013 жылы кемігенін байқаймыз, ол қамтамасыз ету пайызына әсер етпейді. Картопқа сұраныс 100% жабылып отыр.

Ақтөбеліктердің көкөніске, сүтке және ет өніміне сұранысы жеке өндіріс көлемінен жабылмайды. 2014 жылы аталған өнім бойынша қамтамасыз ету пайызы 59,6%, 35,1% және 43,7% құрады.

Қала тұрғындарын жұмыртқаға сұранысын қанағаттандыру өз өндірісінен жүргізіледі. Жұмыртқамен қамтамасыз ету (1 адамның орташа жылдық қажеттілігі 139 жұмыртқа) 2014 жыл қорытындысы бойынша 202,7% құрап отыр.

Кесте 19. 2014 жылғы Ақтөбе қаласының негізгі өнімге деген сұранысын қамтамасыз ету және сұраныс көрсеткіштері

Барлық өнім	Нормасы 1 адамға жыл (кг/л/үшт.)	Жылдық қажеттілік, барлығы	Өндірісі 12 ай 2014 жыл	қамтамасыз етілуі %
Картофель	70	30 100 тонна	30 100 тонна	100,0
Көкөніс	90	38 700 тонна	23 062 тонна	59,6
Жұмыртқа	139	59,8 млн. шт.	121,2 млн. шт.	202,7
Сүт, литр	164,9	70 900 литров	24 891 литров	35,1
Барлық ет өнімі	48	20 600 тонна	9000 тонна	43,7

Сүт өнімін арттыру және ҰҚМ асыл тұқымын өсіруді арттырудағы оң қарқын мынаны көрсетіп отыр, жақын арадағы жылдары сүтпен қамтамасыз ету пайызы және етпен қамтамасыз ету көлемі арту керек. Алайда осы саланы кешеуілдетуші жағдай ол жалпы ІҚМ басының кемуі болып отыр.

Ауылшаруашылық өніміне деген барлық сұраныстар Қазақстанның басқа аумақтары есебінен жүргізіледі.

Соңғы жылдары қала халқын мерзім аралық көкөніспен қамтамасыз ету жұмыстары жүргізіліп жатыр. Аталған міндетті жүзеге асыру үшін сонымен қатар қыста тұрғындарды көкөніспен қамтамасыз ету үшін көкөніс - және картошка сақтау қоймасын салу жоспарланып отыр. Аталған уақытта қаланың жалпы көкөніс пен картопқа деген сұранысы толығымен қамтылады. 2015 жылы Ақтөбе қаласында және оған жақын аумақтарда 9 көкөніс қоймасы жалпы сыйымдылық көлемі 15,5 мың тонна, оның 6 қазіргі заманғы сапа стандарттарына сәйкес.

Ақтөбе қаласының көкөніске сұранысын қанағаттандыру жағдайы соңғы жылдардағы астық түсімі ауа райының қолайсыздығынан күрделеніп отыр. Аталған мәселені шешу мақсатында жылыжайда көкөніс өсірудегі кемшіліктерді жою бойынша жұмыстар жүргізіліп жатыр.

Сонымен қатар, қалада жетпейтін қоймаларды салу бойынша шаралар қабылданып жатыр, 2015 жылы көкөніс қоймасын салу жоспарланып отыр, ол Пригородный ауылында салынады, қуаты 3000 тонна (жобаның инициаторы «Пригородный»ЖШС).

Инвестиция және ауыл шаруашылықты дамыту

Жалпы алғанда 2015 жылы 8 инвестициялық жоба жоспарланды жалпы инвестиция көлемі 2022 млн. теңге. Оның 8-дің ішіндегі 2 жоба жүзеге асырылды. Басқа жобалар бойынша 85 жұмыс орны құрылады.

2015 жылғы 1қыркүйекте екі жобаны пайдалануға беру бойынша жұмыстар аяқталды, оның ішінде сүт-тауарлық ферма 50 басқа есептелген ол Блажыл ауылында орналасқан («Анисан»ШҚ, инвестиция сомасы – 30 млн. теңге) және макарон фабрикасын салу, қуаты 1000 т/ай Ақтөбе қаласында («Ново-Альджан мелькомбинаты»ЖШС инвестиция сомасы – 300 млн. теңге).

Қалған алты жоба арасында жоғарыда аталған көкөніс қоймасын салу жоспарланып отыр, ол Пригородный ауылында салынады қуаты 3000 тонна , инвестиция көлемі 405 млн. теңге (қарыз ақша – 325 млн. теңге) және 15 жұмыс орны беріледі. Жобаның инициаторы «Пригородный»ЖШС.

Сонымен қатар, жылыжай шаруашылығын салу жоспарланып отыр, ол Нокин ауылында салынады (жоба инициаторы «Агрофирма Коктем»ЖШС) және қолданыстағы жылыжайды кеңейту жұмысы жоспарлануда ол Құралай ауылында орналасқан (жоба инициаторы ЖШС «Ника 99»). Екі жобаның жалпы қуаты 1000 тонна жылына, инвестиция көлемі 280 млн. теңге жеке қаржы есебінен ұсталып отыр. Аталған жобалар аясында 50 жұмыс орны берілу жоспарлануда және көкөніс культурасын өңдеу аумағы арттыруды жоспарлап отыр жалпы көлемі 4 га.

Мал шаруашылығы мен мал шаруашылық өнімі саласында 2015 жыл үш инвестициялық жобаны жүзеге асыру жоспарланып отыр.

Оның ішінде қолданыстағы сүт зауытын модернизациялау мен кеңейту жұмыстары бар. ЖШС «Айс+» (Ақтөбе қ.) қуатын тәулігіне 50 тоннаға арттыру жоспарланып отыр және 10 қосымша жұмыс орны жоспарланып отыр. Жеке және қарыз инвестиция көлемі 934 млн. теңге .

Сонымен қатар, сүт өңдеу бойынша цех құру жоспарланып отыр оның жобалық қуаты 3 тонна /тәулігіне және 7 жұмыс орнын құру жоспарланып отыр (жоба инициаторы - «ТолеРИС»ЖШС). Жоба 36 млн. теңгеге бағаланып отыр қарыз есебінен (қарызгер – АҚ «Аграрная кредитная корпорация»).

Сонымен қатар, 2015 жылдың соңына дейін сүт-тауарлық ферма салу жоспарлануда ол Құралай ауылында салынады жобалық қуаты 80 бас (жоба инициаторы –«Енбек»ШҚ). Құрылыс 37 млн. теңге қарыз ақшаға жоспарланып отыр қарыз беруші АҚ «Ауыл шаруашылықты қолдаудың қаржылық қоры». Жоба аясында 3 жұмыс орны құрылады.

2016-2018 ж.ж. аралығында бес инвестициялық жоба жоспарланып отыр жалпы инвестиция жобасы 8130 млн. теңге оның үшеуі 2016 жылға жоспарланған. Оның ішінде екі жылыжай салу жалпы аумағы 12,5 га және ет өңдеу бойынша кәсіпорын салу. Жылыжай салуды 7540 млн. теңгеге бағаланып отыр және оны «КазАгроФинанс»АҚ (КАҚ) жүзеге асырады. Аталған жоба аясында 80 жұмыс орны беріледі деп жоспарлануда. Кәсіпорынның жобалық қуаты жылына 5000 тонна, ал инвестиция көлемі – 460 млн. теңге (жеке қаржы және қарыз КАҚ). Аталған кәсіпорын құруда 20 жұмыс орны ашылады деп жоспарлануда.

2017 жылы майлы дақыл культурасы тұқымын қайта өңдеу бойынша кәсіпорынды модернизациялау жоспарланып отыр ЖШС «Саволла Фудс» қуатын арттыру 70 тоннаға дейін бір ауысымда және қосымша 5 жұмыс орнын құру жоспарланып отыр. Инвестиция көлемі 100 млн. теңге .

2018 жылы жеміс-жидек культурасын өңдеу бойынша цех салу жоспарланып отыр оның қуаты тәулігіне 3 тонна қосымша 7 жұмыс орны құрылады. Жоба 30 млн. теңгеге бағаланып отыр.

Шағын және орта бизнес

Қаланың экономикалық дамуы көбінесе тұрғындардың кәсіби белсенділігіне байланысты және бизнесті дамыту мен оны жүргізудегі мүмкіндіктерге байланысты. Аумақтағы бәсекеге қабілеттілікті мониторинг бойынша Ақтөбе облысы,жалпы алғанда Қазақстан аумақтары арасынан алдыңғықатарда екенін көруге болады (4,11 балл), ол Алматы қаласынан кейінгі екінші орында. Аумақта бизнес жүргізуге жақсы қолдайды жағдайлар жасалған және өмір сүру жағдайы жақсы жолға қойылған. ШОБ негізгі субъектілері қалада.

2015 жылғы 1 қазанда әрекет етіп отырған шағын және орта кәсіпкерлік субъектілері саны 33,9 мың бірлік болды, ол өткен жылмен салыстырғанда 4,6% артық, оның ішінде:

-занды ШОБ – 6,1 мың бірлік;

- ЖК –27,6 мың бірлік.;
- КФШ – 1,28 бірлік.

Шағын және орта бизнестің тіркелген және белсенді субъектілері көлемінің динамикасы 2014 жылы сақталып отыр жалпы алғанда өсу қарқынын көрсетіп отыр. Тіркелген ШОБ қарқыны 2013 жылы 4,7%, 2014 жылы – 7,4% болды. Белсенді субъектілердің артуы 2014 жылы 3,1%, 2013 жылы – 3,4% болды. 2015 жылы ШОБ субъектілері бойынша саны жағынан өзгерістер болды атап айтқанда статистикалық бақылау әрекет етіп отырғандар бойынша жүргізіледі. Қаңтар-қыркүйек айлары аралығында 2015 жылы мәліметті өткен жылғы осы аралықтағы мәліметпен салыстырғанда шағын және орта бизнестің әрекет етіп отырғандары санының артуы байқалып отыр ол 4,7% немесе 1 533 бірлікте.

Сурет 16. 2015 жылғы 1 қазандағы әрекет етіп отырған ШОБ құрылымы

2012-2014 жыл аралығында бизнестің белсенді субъектілері саны 66,9% дан 2012 жыл 63,5% дейін төмендеді, ол 2014 жылғы көрсеткіш. Аталған қарқын өткен мерзімдегі экономиканың дамуына сәйкес келді. Әрекеттегі субъектілер 9 ай аралығында 2015 жылы өткен жылғымен салыстырғанда 6% артты.

Сурет 17. ШОБ субъектілерінің санының динамикасы

Дереккөз: ҚР Статистика комитетінің Ақтөбе облыстық статистикасы

Жыл сайын кәсіпкерлікпен айналысатындар саны артып отыр. Мысалы 2012 жылдан 2014 жыл аралығында заңды тұлғалар арасында шағын және орта бизнеспен айналысатындар саны 20,65%, ол 54 188 адам ШОБ субъектілері арасында 2015 жылдың бірінші жарты жылдығында өткен жылғы осы уақытпен салыстырғанда 3,13% өскен және 94 126 адамды құрап отыр.

Шағын және орта бизнес кәсіпкерлігіндегі заңды тұлғалардың өндіріс өнімі көлемі 2012 жылдан 2014 жылда 39,2% артты және 416 200 млн. Теңге болды. 2015 жылдың жарты жылдығында барлық ШОБ нысандары өнім шығаруы 0,9% кеміді, ол өткен жылғы осыған сәйкес уақытпен салыстырғандағы көрсеткіш және 163 958 млн. теңгені құрап отыр. Қарастырылып отырған мерзімде 2 тоқсанда көрсеткіш төмендеді ал 1 тоқсанда өсім 11% болды. Ол жаңа қаржылық-кредиттік саясатты жүзеге асырумен байланысты ол теңгенің еркін жүзу курсына негізделген.

Ақтөбе қаласындағы тіркелген және белсенді түрде жұмыс істейтін ШОБ субъектілері құрылымында жеке кәсіпкерлер басым алайда өнім шығару бойынша негізгі үлес шағын бизнеске келіп отыр– 274 315 млн. теңге ол орта бизнестің өнім шығару көлемінен 2 есеге артық. 2014 жылы қаланың 64 орта кәсіпорындары 11 238 млн. теңгеге шығынға ұшырады және жалпы кәсіпорын санының 74,8% құрап отыр.

Жеке кәсіпкерлік пен шағын кәсіпкерлік ОШО салалық ерекшелігін сипаттайды, атап айтқанда сауда саласында көп. Сонымен қатар құрылыс саласы да басым болып отыр. Ауыл шаруашылығында, қаржы және сақтандыру, сонымен қатар өнер және сауықтыру мен демалыс саласында өндіріс өнімі аз. Қала бюджетіне төленетін салық 2014 жылы 104,9 млрд. теңге болды

Кесте 20. ШОБ субъектілері бойынша негізгі көрсеткіштер

СМСП	2012	2013	2014	9 ай 2014	9 ай 2015
Өндірілген өнім мен көрсетілген қызметтер, мың теңге	298 976 927		416 200 587	16547 1	163958
Жұмыспен қамтылғандар саны, адам	44 913		54 188	91267	94126
Тіркелген ШОКС	34 209	36 733	38 455	42798	41 425
ШОКС саны	22 907	23 684	24 429	32391	33 924
Ақтөбе қаласында жұмыс істеп тұрған ШОК субъектілерінің жалпы тіркелген саны, бірлік	66,9	64,5	63,5	75,7	81,7

Шағын және орта бизнесті дамыту мақсатында және мемлекет қолайлы бизнес-климатты орнату мақсатында оларға белсенді көмек көрсетіп отыр. 2014 жылы «Бизнестің жол картасы 2020» бағдарламасы аясында қаладағы 129 кәсіпорынға қолдау көрсетілді немесе облыс бойынша кәсіпкерлерге қолдау көрсетудің жалпы көлемінің 78,8%.

«Бизнестің жол картасы 2010» 2014 жылы:

- пайыздық ставканы субсидиялау бойынша – 101 жоба 4,9 млрд. теңге;
- инфрақұрылымдық қолдау бойынша – 3 жоба 189,1 млн. теңге ;
- кепілдендіру бойынша – 23 жоба 282,1 млн. теңге;
- грант бөлу бойынша – 2 жоба 9,0 млн. теңге («ЭкоВторТехРесурс»ЖШС, «Бектемирова»ЖК - оңалту құралдарын өндіру).

ҚР Үкіметінің № 168 Қаулысымен 31 наурыз 2015 жыл бизнесті қолдау үшін қолжетімді форма ұсыну үшін Бірегей бағдарлама қабылданды ол бизнесті дамытуға арналған «Бизнестің жол картасы 2020» бағдарламасы.

2015 жыл басынан бері бағдарламаның жергілікті координаторы (Ақтөбе қаласы әкімдігінің кәсіпкерлік бөлімі) 96 өтініш түсті немесе облыс бойынша өтініштің жалпы көлемінен 73,3 % өтініш түсті. Оның ішінде: субсидиялау бойынша – 59 өтініш, кепілдендіру бойынша – 37 өтініш.

Аталған жобалардың негізгі бөлігі көліктік тасымалдау мен логистикаға келеді – 42 жоба (44%), сонымен қатар өндірістік қызметке – 38 жоба (40%), басқа жобалар денсаулық сақтау саласына тиесілі – 9 (9%) және білім беру саласына – 7 (7%).

Мемлекетті қолдаудың арқасында бүгінгі күні сақталып қалған жұмыс орны саны 2679 бірлік болып отыр, құрылған жұмыс орны 543 бірлік болып отыр.

Қалада әйел адамдар кәсіпкерлігін таныту мақсатында жыл сайын іскери әйелдер Форумы өткізіледі. Форумда 2015 жылы ресторан бизнесіне арналған семинар-тренинг өткізілді, оған 120 адам қатысты. Қаладағы бизнес-климаты жақсарту мақсатында, бизнесті қолдаудағы мемлекеттік және халықаралық Бағдарламаларды таныту мақсатында ФРП «Даму» институт өкілдері, Ақтөбе облысы кәсіпкерлер палатасы және Қазақстандағы ЕБРР өкілдері сөз сөйледі.

Шағын және орта бизнесті дамыту мақсатында ауылдық жерлерде ауылдық кәсіпкерлерді мемлекеттік бағдарлама аясында жандандыру жұмыстары жүргізілді. Ақтөбе қ. кәсіпкерлік бөлімі 2015 жылы 30-наурыз 3-сәуір аралығында көшпелі семинар-тренинг жүргізді, ол 5 ауылда болды (Новый, Блажыл, Қарғалы, Сазды, Құралай), онда қаржыландыру және қаржыландырмау құралдары толық түсіндірілді, ЕП «ДКБ 2020», және сертификатталған тренердің іскери ойындары жүргізілді. Барлық 5 ауыл бойынша қатысушылар саны шамамен 70 бастаушы және әрекет етіп отырған кәсіпкерлер болды. Қалада осыған ұқсас 2 семинар-тренинг өткізілді, ол қалалық кәсіпкерлерге арналды.

Бәсекелестік және импортты алмастырушы өнімді өндіруге ықпал ету мақсатында кәсіпкерліктің қызметін ынталандыру мақсатында, атап айтқанда нарықты сапасы жоғары өніммен толтыру мақсатында қалада үнемі көрмелер, жәрмеңкелер, өнім өндірушілер мен сауда кәсіпорындары арасында конкурстар өткізіліп отырады.

Сонымен, шағын және орта бизнестің тұрақты дамуы орта кәсіпкерліктің шығынға ұшырауынан бұзылып отыр (74,8% жалпы кәсіпкерліктің көлемінен алғанда) 2014 жылғы нәтиже бойынша және шағын және орта кәсіпкерліктегі басқа да кедергі келтіретін жағдайларды атап өтуге болады:

- Шаруа қожалығының үлесінің аздығы (фермер);
- Дайын өнімді сыртқа сату желісінің жоқтығы, нарықты маркетингілік зерттеудің жоқтығы;
- Орта кәсіпкерліктегі айналыс қаржысының кемдігі;
- Ұзақ мерзімдік контрактының жоқтығы, салдарынан өндірісте уақытша тоқтаулар болады;
- Жобаны келісудегі көп уақыт кету;
- Шағын кәсіпкерлік пен жеке кәсіпкерліктерге арналған тәуекелдің көптігі;
- Сыртқы нарыққа экспорт мәселесі.

Сауда

Қаланың экономикасына қала ішілік сауда едәуір әсер етеді. Сауда саласы шағын кәсіпкерлікте және шағын бизнестегі көптеген адамдарды жұмыспен қамтып отыр. Қаңтар-қыркүйек айлары аралығында 2015 жылы

бөлшек саудадағы олардың үлесі 63,7% болды. Аталған мерзімде мына көлемде өнім сатылды:

- Шағын және жеке кәсіпкерліктер мына сомаға 161,6 млрд. теңге;
- Орта кәсіпкерлік 14,2 млрд. теңге ;
- Ірі кәсіпорындар 42,8 млрд. теңге .

Сурет 18. 01.10.2015 жылғы сатылған өнімнің көлемі бойынша сауда құрылымы

Сауда қаланың экономикалық қызметінің ең бір ірі саласы болып табылады. Оң динамика бөлшек саудада байқалып отыр, көтерме сауда аздап құлдырады 2013 жылы 23,3%, әрі қарай көтерілді 56,8%. Алайда бөлшек сауданың физикалық көлемі индексі 2012 жылдан 2014 жыл аралығында жыл сайын 7% қысқарды.

Кесте 21. Көтерме және бөлшек сауда көрсеткіштері

Көрсеткіштер	2012 ж.	2013 ж.	2014 ж.
Бөлшек сауда көлемі, млрд. теңге	309,3	368,6	407,8
Облыстық көлемдегі меншікті салмағы, %	95,2	95,2	94,5
Көтерме сауда көлемі, млрд. теңге	523,3	401,2	629,1
Облыстық көлемдегі меншікті салмағы, %	93,7	93,2	94,7
Жан басына шаққанда бөлшек сауда көлемі, мың теңге	744,028	876,362	952,724
Бөлшек сауданың нақты көлем индексі, %	138,1	115,8	108,7

Дереккөз: ҚР Статистика комитетінің Ақтөбе облыстық статистикасы

Бөлшек сауда көлемінің арту қарқыны жаңа сауда нысанын салу және әрекеттегі сауда орнын кеңейтуден көрініп отыр олар сауда орталығы «Метро» сауда аумағы – 4800 кв.м, гипермаркет «Дина» жалпы аумағы – 10 685 кв.м, сонымен қатар наурызда тапсырылған сауда кешені «CityShoppingCenter».

2015 жылы екі сауда нысан ытапсырылды: гипермаркет «Анвар» аумағы 8000 кв.м.(тамақ өнімі) және г/м «Дина» аумағы 16 мың кв.м. (құрылыс маткриалы).

Қалада 2014 жыл басынан 28 сауда базары әрекет етіп отыр, оған 8 коммуналдық мини-базарлар мен коммуналдық базар «Табыс» кіреді.

Бөлшек сауда құрылымында тамақ өнімі емес тауармен сауда жасау артық болып отыр, ол барлық бөлшек сауда айналысының 55,4% құрап отыр.

Негізгі бөлшек сауданы жеке формадағы кәсіпорындар жүзеге асырып отыр олар көтерме сауда үлесінің 60,3% алып отыр атап айтқанда 2014 жылы көтерме сауда 601 млрд. теңге болды ,бөлшек сауда айналысы 395 млрд. теңге болды .

Сурет 19. 2012-2015жж. Көтерме және бөлшек сауда көрсеткіштері

Жыл сайын күзде қала әкімдігі күнде ауылшаруашылық жәрмеңкесін өткізеді, онда баға нарық бағасынан төмен болады, онда жергілікті

өндірушілердің тауарлары сатылады. Сонымен қатар ол жәрмеңке тамақ өндірісі арасында бәсекелестік ортаны дамыту мақсатында өткізіледі. Жалпы алғанда қалада қажетті бизнес-инфрақұрылымды қалыптастыру үшін барлық шаралар қабылданып жатыр.

Сауда саласында мына мәселелерді атап өтуге болады:

- Сауданы мемлекеттік реттеуді қайта қарауды талап етіп отыр;
- Қаржы институттары ұсынып отырған жағдай ыңғайлы емес.

Индустриалдық-инновациялық даму

Инвестициялық даму

Ақтөбенің инвестициялық әлеуеті жоғары. Қаланың маңызды артықшылығы мыналар болып табылады:

- минералдық шикізаттың болуы, ол табиғи-ресурстарының жоғары екенін көрсетеді;
- аумақтық орналасуы жағынан тиімділігі елдегі көліктік-логистикалық жүйеге қосылған, ол инфрақұрылымдық әлеуетін анықтайды;
- қаланың индустриализациясының жоғары деңгейде болуы өңдеу саласының көптігі, ол қаланың өндірістік әлеуетінің жоғары екендігін көрсетеді;
- экономикалық белсенді тұрғындардың жұмыспен қамтылуының жалпы республикалық орта көрсеткіштен алғанда қалада орташа көрсеткіште болуы қаланың еңбек әлеуетін көрсетіп отыр.

Сурет 20. Негізгі капиталға инвестициялау динамикасы

Дереккөз: ҚР Статистика комитетінің Ақтөбе облыстық статистикасы

2012-2014 жыл аралығында қаңтар-қыркүйек 2015 жылы Ақтөбе қаласының негізгі капиталының инвестиция көлемі 569,2 млрд. теңгені құрады, ол сараптау уақытында үш жыл ішінде 9% өсуді көрсетіп отыр. Инвестиция 2013 жылы 2012 жылмен салыстырғанда 6,3% құрады және 2014 жылы 2013 жылмен салыстырғанда – 2,6%. Алайда инвестицияның физикалық көлемінің индексі төмендеуде. Мысалы 2013 жылы көрсеткіш 27,8 пайызға төмендеді, ол 2012 жылмен салыстырғандағы көрсеткіш, ал 2014 жылы – 4,9 п.п.

Кесте 22. Инвестициялық қызметтің негізгі көрсеткіштерінің динамикасы

Көрсеткіш	2012 жыл	2013 жыл	2014 жыл	9 ай 2015 жыл а
Негізгі капиталға инвестициялар, млрд. теңге	157,8	167,7	172,1	71,6

Қала көрсеткіші бойынша инвестицияның үлес салмағы, %	2,9	2,8	2,6	1,5
Облыстың жалпы көлемінде инвестициялардың негізгі капиталға инвестициялаудың үлес салмағы, %	36,4	33,8	33,7	35,1
Негізгі капиталға салынған инвестициялар нақты көлем индексі, %	131,6	103,8	101,7	57,3
Жан басына шаққандағы негізгі капиталға, мың теңге /адам.	377,3	395,2	396,8	161,3
Ауыл шаруашылығының негізгі капиталына салынған инвестициялардың нақты көлем индексі, %	641,9	2479,1	95,9	107,1
Негізгі капиталға жалпы көлемдегі сыртқы инвестициялардың үлесі %	1,6	0,09	0,5	0,8

Жалпы республикалық көрсеткіште Ақтөбе қаласының инвестиция көрсеткіші төмендеуде: 2012 (2,9%) 2014 жыл (2,6%) 0,3 пайыз пункт, қаңтар-қыркүйек айлары аралығында 2015 жыл аталған көрсеткіш төмендеуін жалғастыруда және бар болғаны 1,5% құрап отыр. Теріс қарқын қаланың облыстың жалпы капиталына инвестиция үлесінде байқалып отыр, ол 2,7 пайыз пункттың құрамында.

Жалпы алғанда Ақтөбе облысы 2015 жылдың 9 ай аралығында өткен жылғы тиісті мерзіммен салыстырғанда негізгі капиталға инвестиция көлемі 37,6% кеміген. Облыстағы инвестициялық салым көлемі 10,5 есеге кем. Облыстағы негізгі инвестициялық ағыстар тау кен өндірісіне және карьерларды өңдеуге келіп отыр, 9 ай ішінде 2015 жылы ол көрсеткіш 63,8%, болды, өңдеу өнеркәсібіне барлығы 21,7% келеді. Егер де қалада тау кен өндірісі өнеркәсібі аз екенін есепке алатын болсақ, онда өндіріс құрылымында бар болғаны 0,8%, құрап отыр, ал өңдеу өнеркәсібі қаланың үштен бір көлемін алып отыр, ол 73,7% артық, қаланың инвестициялық ағысының төмендігі толық ақталады.

Сурет 21. Негізгі капиталға инвестициялау көзі, %

Сараптау мерзімінде негізгі капиталға инвестициялаудың негізгі көзі кәсіпкерліктің жеке қаржысы болды, тек 2013 жылда айтпағанда олардың үлесі 70% құрап отыр, ол жалпы инвестиция көлемінен алғанда (2014 жылы). 2013 жылы республикалық және жергілікті бюджеттен түсетін қаржы үлесі 43%, құрады, ол жеке инвестиция көлемінен 2 пайызға артты. Шетел инвестициясының негізгі үлесі 2014 жылы байқалды, ол жалпы соманың 0,05% құрап отыр (89 млн.теңге), алайда 9 ай аралығында 2015 жылы резидент еместердің қарыз құрамы 0,8% құрады және 503 млн.теңгеге артты және 6,6 есеге артты.

Инвестициялық салымның негізгі үлесі өңдеу өнеркәсібіне келіп отыр, қаланың жартысынан көп инвестициясы (47,5%). 2015 жылдың 9 ай аралығында 2 есеге артты, ол негізінен жылжымайтын мүлік операциялары – теңгенің курсының ауытқуымен байланысты. Сонымен қатар осы мерзімде

қаланың басымдықты саласына салым артты ол көлік саласы 1,8%. 2014 жылы салымның көп бөлігі энергиямен қамтамасыз етуге келіп отыр, газ беруге, бу мен ауаны кондиционирлеуге келіп отыр оған жалпы капиталға инвестиция көлемнің – 12,2% келіп отыр, ол республикалық және жергілікті бюджеттен «Қолжетімді тұрғын үй - 2020» бағдарламасы арқасында артып отыр, инженерлік-коммуникациялық инфрақұрылымды дамыту, «Коммуналдық шаруашылық нысандарын дамыту» бағдарламасына, әлеуметтік сала нысандарын салу және оны жөндеу «Қала мен елді мекендерді абаттандыруды дамыту» бағдарламасы бойынша жүргізіліп отыр, сонымен қатар «Жұмыспен қамту 2020» бағдарламасының екінші бағыты бойынша жүргізіліп отыр. Қаңтар-тамыз айы 2015 жылы мемлекеттік бюджет салымы барлық инвестицияға 4,5% есеге кеміді.

Сурет 22. Жалпы инвестиция көлемінен пайдалану бағыты бойынша негізгі капиталға салу, %

Дереккөз: ҚР Статистика комитетінің Ақтөбе облыстық статистикасы

2014 жылы денсаулық сақтау мен әлеуметтік қызметке инвестиция көлемі 2,9% қысқарды, ол 2012 жылмен салыстырғанда және 0,8% өткен жылдағы көрсеткіш. 2014 жылы жалпы инвестиция көлемі 0,4% немесе 672 млн.теңге болды. Сонымен қатар салымның аздаған көлемі кәсіби, ғылыми қаржылық және сақтандыру қызметтеріне келеді, өмір сүру бойынша және тамақтану бойынша қызметтерге де келіп отыр.

Сурет 23. Қаржыландыру көздері бойынша негізгі капитал инвестициялары (сыртқы/ішкі), млрд.теңге

Дереккөз: ҚР Статистика комитетінің Ақтөбе облыстық статистикасы

Негізгі капиталға инвестиция өскенде 2014 жылы сыртқы инвестиуия көлемінің артуы да байқалды, ол сыртқы инвестицияның өсуі бойынша мақсаттан асып кетті. Ішкі салым бойынша төмендеу байқалды: 2014 жылы кему 19,4 млрд. теңгенің құрады немесе 13 пайыз пункты.

Кесте 23. Негізгі капитал инвестициясының технологиялық құрылымы, млрд. теңге

Көрсеткіштер	2012 жыл	2013 жыл	2014 жыл	қаңтар-қыркүйек 2015 жыл
ҚМЖ	72,9	106,6	111,7	39,7
Машиналар, жабдықтар,	72,8	49,8	43,4	23,0
Өзге де шығындар	8,1	10,0	14,1	7,4

Дереккөз: ҚР Статистика комитетінің Ақтөбе облыстық статистикасы

Негізгі капиталға инвестициялаудың технологиялық құрылымында көп бөлігі құрылыс және капиталдық жөндеуге салынады (СМР) – ол жалпы инвестиция көлемінен алғанда 66,5% машина мен құралдарды сатып алуға

инвестиция 29,3 млрд.теңгеге қысқарды және негізгі капиталдың барлық инвестиция көлемінің төрттен бірін құрап отыр.

Сурет 24. Негізгі капиталға инвестициялаудың технологиялық құрылымы, %

Инвестиция көлемінің арту жолдары мына міндеттерді шешу арқылы болады:

- Инвестициялық процеске әлеуетті қатысушылардың өзара әрекеттестігінің төмендігі;
- Инновациялық бағытқа инвестицияның аз салынуы және инфрақұрылымға аз инвестиция салу ;
- Қаланың басымдықты салалары бойынша негізгі капиталдың тозуы;
- Қаланың қолда бар инвестициялық әлеуетін жеткілікті түрде пайдаланбау, аумақаралық инвестициялық жобалардың санының аздығы;
- Инвестициялық стратегияны нақты анықтамау.

Индустриализация картасы

ГПФИИР бірінші бес жылдығы 2015 жылда қажетті өндірістік және инфрақұрылымдық база салды ол индустриализацияны дұрыс жүргізу мен әрі қарай постиндустриалды қоғамға ауысу үшін жүргізілді.

Қазақстанның Ақтөбе қаласы бойынша индустриализация картасына 51 жоба кірді, құрылыс мерзімінде 4 076 жұмыс орнын құру, пайдалану мерзімінде 4 208 жұмыс орнын құру, жалпы инвестиция көлемі 242 606 млн. теңге, нысанды енгізу кестесіне сәйкес 2010 жылы пайдалануға 42 жоба берілді, ол 3 429 жұмыс орнын қамтамасыз етеді және инвестиция көлемі 231 829 млн.тг. 2015 ж. екінші жарты жылдығында тағы да 3 жоба аяқталды жалпы инвестиция сомасы 2 252 млн.тг. оның біреуі металлургия өндірісі болып табылады, екеуі өндіріс қуатын модернизациялау бойынша. Сонымен жүзеге асыру деңгейінде 10 жоба қалып отыр, соңғы жоба аяқталу кезеңінде ол спецтехниканы жинау бойынша зауыт тапсыру 2017 жылға жоспарланған.

2015 жылы ферроқорыту және рельсобалкалы зауытты енгізудің арқасында металлургиялық өндіріс өседі. Оны толық қуатына қосқаннан кейін өңдеу секторы 5% артады ол келесі жылы жүзеге асырылып бітеді деп күтілуде.

Индустриализация Картасы аясында инвестициялық жобаларды жүзеге асыру қаланың әлеуметтік-экономикалық дамуына оң әсер етеді: жаңа кәсіпорындар ашу, өндірістік қуатты модернизациялау, инновация технологияларын енгізу, жаңа өнім шығару арқылы ассортиментті кеңейту және т.б.

ГПИИР екінші бес жылдығы аясында дамудағы басымдық ел экономикасының дағдарысын есепке ала отырып инфра құрылым мен машина жасау саласы жобалары анықталды. Сонымен қатар, өндірістің

экспорттық бағытталуын қолдау қажет сонымен қатар импортты алмастырушы өнім шығару бойынша кәсіпорындарды қолдау қажет.

Индустриализация Картасына салынған инвестицияны ақтау мақсатында үнемі кәсіпорын жұмыстарына мониторинг жүргізіп отыру қажет, қажеті қарай қаржылық және кеңестік қолдау көрсету қажет.

Кесте 24. Ақтөбе қаласының ГПИИР аясындағы инвестициялық жобаларды жүзеге асыру барысы туралы ақпарат

2012			
1.	Сүт цехы "КОЛАКС 3002"	ЖШС "БОЛАТ ЛТД"	сүт өнімдері 300 т/жыл
2.	Өндірісі кварцтан жасанды тас	ЖШС "Фирма Бекарыс"	20 мың кв.м. жыл
3.	Қайталама шикізатты қайта өңдеу жөніндегі дайындау, қағаз және қатырма қағаз цехы	"Коктас Ақтөбе " АҚ	810 тонна жыл
4.	Фармацевтикалық дәрілік заттарды өндіру	ЖШС "ТК Фарм Ақтөбе "	0,6 млн./ 76 тн флакон жыл
5.	Лак-бояу өнімдерін өндіру зауыты	ЖШС "Alina Pro"	5,2 мың тонна жыл
6.	Инновациялық технологияларды енгізе отырып тез бұзылатын азық-түлік өнімдерін сақтау кешені	ЖШС "Seal INT"	2999 кв.м.
7.	ЖБИ зауыты құрылысы	ЖШС "МИЗАМ"	94800 тонна жыл
8.	Кондитерлік цехтың құрылысы	ЖШС "Рамазан"	1 650 тонна жыл
	барлығы: 8 жоба		
2013			
1.	Жаңа феррокорытпа зауытын салу, Ақтөбе (№4 цех)	"ТНК "Казхром" АҚ	440,0 мың тонна жыл
2.	Арқалы металл бекітпелері цехы	ЖШС "Актюбинский завод металлоконструкций"	12 000 тонна жыл
3.	Аралық тақталар технологиясы бойынша "weiler (bei maуen) фирмасының " өндіру кешені	ЖШС "Стройдеталь"	52500 тонна жыл
4.	Жылыжай кешенін салу 2га	ЖШС "Ника-99"	100 тонна жыл
5.	Энергия үнемдегіш шыны пакеттерін өндіретін зауытын салу	АФ ЖШС «Агран»	67 мың кв.м. шыны пакет/жыл
	барлығы: 5 жоба		
2014			
1.	Жылыжай кешенін салу 3га	ЖШС "Ақтөбе -Жылыжай"	1500 тонна жыл
2.	Рельс-арқалық зауытының құрылысы	ЖШС «АРЗ»	430 мың тонна
3.	Өндіру кешені фитингтер, бұруларды, өткелдерді және стандартты жинақтаушы	ПТ "Казтеплоэнергомонтаж"	ППУ бөлу, фитингтер 347 дана және ППУ құбырлар 1479 т
4.	Химиялық өнімдер және мотор отын өндірісі бойынша мини-зауыт	ЖШС "Жан Ами и К"	40 мың тонна ЖЖМжыл
5.	Мобильді битумдік қойма, сыйымдылығы 375 тонна	ЖШС "Южпромснаб"	1500 тонна жыл

барлығы: 5 жоба				
2015				
-	Өндірістік-өнеркәсіптік кешені(бекіткіш бұйымдар, фибра өндірісі, металл өңдеу)	ЖШС "Каспий плюс"	бекіту бұйымдары - 200 мың дана жылына , фибра өндірісі - жылына 500 мың тонна ,металлөңдеу–жылына 500 мың үштік	іске наурызда қосылды -т. ж.
-	Силикатты бұйымдар жаңғырту зауыты	"Коктас Ақтөбе" АҚ	Жылына 54 млн. үштік	қазан айында іске қосылды т.ж.
-	Макарон фабрикасын салу, Ақтөбе	ЖШС "Ново-Альджановский мелькомбинат"	Жылына 12 мың тонна өнім	іске қосылуы қараша айына жоспарланып отыр-т. ж.
-	Борлау цехы	ЖШС «ЕвразМеталКомпани»	Жылына 3 мың тонна	іске қосылуы қараша айына жоспарланып отыр
-	Өндірістік қуаттарды жаңғырту	ЖШС "Айс плюс"	Жылына 12 мың тонна сүт өнімдері	Желтоқсан айында іске қосу жоспарланып отыр-т.ж.
барлығы: 5 жоба				

Индустриалдық-инновациялық инфрақұрылым

Индустриализацияның перспективалық жұмыстарының бірі және шағын және орта бизнесті қолдаудағы жұмыстарының бірі – ол индустриалдық аймақ құру болып табылады, ол ФИИР мемлекеттік бағдарламаның негізгі бөлігін көрсетеді, себебі ірі жобалармен бірлесіп аумақтық кластер құру мүмкіндігі туады. Отандық және шетел инвесторларын тарту мақсатында, өндіріс саласындағы жеке кәсіпкерлікті дамыту мақсатында, аумақты қатты қажет болатын өніммен қамтамасыз ету мен импорттық аналогын ұсыну мақсатында, инвестициялық жобаларды жүзеге асыру, әрі қарай қайта инвестициялау мен Ақтөбе қаласында өндірісті кеңейту мақсатында индустриалдық аймақ құрылысы жүргізіліп жатыр.

Әлеуметтік -кәсіпкерлік корпорация жалпы аумағы 200 гектар жер бөлінді. Тиімді географиялық орналасу бірінші кезекте өндірістік аумақтың қала орталығынан 5 км орналасуы ол «Батыс Еуропа -Батыс Қытай» автобаны бойында орналасқан, Ресей шекарасына дейін 85 км және Қытайға транзиттік мүмкіндіктері бар.

Инновациялық аумақтағы инфрақұрылымды салуға 5,5 млрд. теңге инвестиция бағытталды, бүгінгі күні аумақты абаттандыру бойынша жұмыстар жүргізіліп жатыр және сумен қамтамасыз ету желілерін салу жұмыстары атқарылып жатыр (4500 куб.м тәулігіне), газбен қамтамасыз ету (480 мың куб.м тәулігіне), электрмен қамтамасыз ету (100 МВт),кәріз, автомобиль және темір жолдары, жоғары жылдамдықтағы интернет және телефония (ОВЛС), әкімшіліктік-тұрмыстық кешен ғимараты салынды.

Индустриалдық аумаққа қатысушылар үшін тартымды жағдайлар жасалып жатыр:

- Дайын инфрақұрылым, оған қосылу тегін жүргізіледі;
- Әкімшіліктік -тұрмыстық кешен, оған қонақ үй және офистер кіреді;
- Нарық бағасынан төмен болатын жер телімін сатып алу немесе жалға алу;
- Қолайлы көлік логистикасы;
- «бір терезе» принципімен жобаға қолдау көрсетті ол инвесторлар орталығы арқылы жүргізіледі.

Мемлекет әрбір бюджеттік инвестицияға салынған теңге максималды – аруы үшін саясатын жүргізіп отыр, 1 теңге бюджет қаржысына 7 теңге жеке капитал тартылатын болады.

Индустриалды аумақтың специализациясы химиялық, мұнайгаз. Көліктік және құрылыс салаларын дамытуға бағытталған. Ол болашақта да қала агломерациясын дамыту үшін қажет.

Инаумақта шамамен 10 ірі және орташа зауыт орналастыру жоспарланып отыр және 30 астам шағын зауыттар орналастыру жоспарлануда, мыңдаған жұмыс орындары құрылады.

Бүгінгі күні бизнес субъектілерінен 6 өтініш берілді ол 25,0 млрд. теңге , оның ішінде 3 – рұқсат берілді:

- «ҰЛАН КОМПАНИЯСЫ»ЖШС өндірістік-өнеркәсіптік кешен салу жобасын жүзеге асырып отыр ол металлоконструкцияларын, құрылыс материалдарын, көпір крандарын өндіреді;
- «Спецтехника»ЖШС - арнайы техниканы жинау бойынша зауыт оған 100 бірлік арнайы техника қосылған (трактор, экскаватор, автогрейдер, самосвалдар және т.б.);
- «МР Ойл Газ Энерджи Инвестмент LTD»ЖШС - көмір мен көміртегін қайта өңдеу бойынша зауыт салу.

Таралық сектор өндірісі бойынша зауыт салу болжанып отыр, және сэндвич-панель, электрдәнекерлік тігісті құбыр домалақ, мәрмәрды өңдеу бойынша құбыр желісіне арналған құралдарды жасайтын резина-техникалық құрал зауытын салу ұсынысы бар, сонымен қатар байытылмаған полиэфир және эпоксид смола зауытын салу ұсыныстары бар.

Жобаны жүзеге асырудан күтілетін тиімділік:

- ВРП құрылымында өңдеу өнеркәсібі үлесі 10 % артып отыр,
- Өндірістік өнім көлемі 9 %,
- Өңдеу өнеркәсібі өнімінің көлемі 15 %,

- Негізгі капиталға инвестиция көлемі 13 %;
- Өңдеу өнеркәсібіндегі еңбек өнімділігі 20 % артады.

Инновация

Қазақстанда жүргізіліп отырған ғылыми сыйымдылығы мол экономикада бәсекеге қабілеттілікті дамыту саясатының мақсаты өңдеу өнеркәсібіне басымдық беріп отыр, ол жоғары технологиялық өнім шығарады, мемлекет инновациялық қызметке ықпал етіп отыр, ғылыми-техникалық әлеуетті ашуға, ғылым мен өндіріс интеграциясын тудыруға және жеке секторды жандандыруға ықпал етіп отыр. Жаңа білім 75% артық ІЖӨ қамтамасыз етеді.

Дамыған елдер оның ішінде ОЭСР кіретін елде жыл сайынғы инвестиция көлемінің артуымен сипатталып отыр; ол Еуропаның шағын елдерінде – 5,6% (Норвегия) 10,2% аралығында (Ирландия), ОЭСР мүшесі ірі елдерде - 2,2% (Германия) 3,9% (АҚШ) аралығында.

Білімге салынған инвестицияның негізгі құрамы ол ғылыми зерттеулер мен талдауларға салынып отырған инвестиция.

Ақтөбе қаласында ғылыми-техникалық жұмысқа 2014 жылы салынған инвестиция 2 222,1 млн. теңге, ол жалпы облыс көлемінің 86% құрап отыр (2 583,8 млн. теңге). Сыртқы қаржыландыру көлемі үлесі 68% немесе 1 511,3 млн. теңге , ішкі 32% немесе 710,8 млн. теңге .

2013 жылы НИОКР салым күрт артқаннан кейін 70% ол өткен жылғымен салыстырғандағы арту, сыртқы шығын үлесі 2 есеге артты (116,6%), 2014 жылы 25% төмендеді, онда сыртқы шығын үлесі едәуір кеміді (36,7%) ол мемлекеттік дотацияны кесіп мемлекеттік қаржыны үнемдеу кестесіне өту арқасында болып отыр, алайда кәсіпорынның ішкі нарығына артты ол ғылыми-техникалық жұмыстар шығыны 30% болды. Бүгінгі күні кәсіпорын өндірістік процесті модернизациялауға тырысып отыр және жаңа өніп шығару арқылы тауарлық кеңейтуге тырысып отыр.

Сурет 25. НИОКР ішкі жалпы шығыны, млн. теңге

НИОКР көптеген инвестиция көлемі 86% жеке формадағы кәсіпорындарға келеді, оның ішінде 73,4% сыртқы шығындар. Мемлекеттік кәсіпорындарда жұмыс істейтіндер 8,4% НИОК барлық шығыны, негізгі үлесі ішкі шығынға келіп отыр 61,9%.

2012 жылдан 2014 жыл аралығында ғылыми зерттеулер жасау мен ғылыми талдаумен айналысатын жұмыскерлер саны артты, алайда кәсіпорын саны бойынша өсім төмендеумен сәйкестенді, 31 есеп берген кәсіпорынның тек 12 ғана НИОКР айналысады

Сурет 26. НИОКР орындайтын кәсіпорындар (ұйымдар) мен қызметкерлер саны , бірлік

Өнеркәсіп салалары бойынша 2013-2014 жылы НИОКР шығыны білім беру саласында 4,7 есеге артты, ғылыми зерттеулер мен талдауларға 36,6%, химиялық өнеркәсіп өнімдерін өндіруге 28,8% және сәулет және инженерлік іздестіру, техникалық сынау және сараптауға 9,1% болды.

Қаланың индустриалдық сипаты және басымдықтық бағыты мемлекеттік саясатқа сәйкес инновациялық өндіріс бағытында және осы инженерлік талдаулар мен технологияларға шоғырлануға мүмкіндік береді – 467,8 млн. теңге, онда негізгі шығын жеке талдау қызметін сатып алуға кетеді (206,9 млн. теңге). Сонымен қатар ғылыми зерттеулердің едәуір бөлігі және талдаулар: ауылшаруашылығы ғылымын (105,1 млн. теңге) медициналық ғылымды (94,7 млн. теңге) қамтиды ол осы саланың прогрессивтік өндірісін дамытуға мүмкіндік береді.

Сурет 27. 2014 жылғы НИКОР ғылым салалары бойынша ішкі шығындар, %

Ішкі шығынды қаржыландыру негізінен кәсіпорынның жеке қаржысы есебінен жүргізіледі. Республикалық бюджеттен 2014 жылы қаржыландыру 2,25 есеге артты ол өткен жылғымен салыстырғанда артып отыр, сонымен қатар инновациялық гранттар 58,25% артты және 14% жеке қаржы ұстала бастады, алайда жергілікті бюджеттен қаржыландыру 3-жыл бойы кеміп отыр 42,4%, 2013 жылы - 1,7%.

Сурет 28. НИОКР ішкі шығынды қаржыландыру динамикасы, млн.тг

Ғылыми-техникалық жұмыстар құрылымын іргелі, қолданбалы зерттеулер, ғылыми-техникалық қызмет және тәжірибелік-конструкторлық талдаулар құрайды. Негізгі үлесті қолданбалы зерттеулер алып отыр ол техникалық ғылым саласында. Демек 2014 жылы зерттеу 29,4% болды ол алдыңғы жылғы мерзіммен салыстырғанда. Сонымен қатар 2014 жылы тәжірибелік-конструкторлық талдау шығыны 6% артты.

Кәсіпорынның бәсекеге қабілеттілігін арттыру инновациялық белсенділік арқылы жүргізіледі, жеке ғылыми талдауларын дамыту арқылы, жаңа техниканы пайдалану мен оны жаңа техниканы игеру арқылы жүргізіледі. 2012 жылы қаланың 7 кәсіпорыны жаңа технология құрды, 2014 жылы ондай кәсіпорын – 5 болды. Оң динамика жаңа технология құруда байқалып отыр, жыл сайын 11 ден 15 бірлікке дейін құрылады, егер де 2012 жылы бір кәсіпорын үлесі орташа есеппен 1,6 құрылған жаға технология бірлігі болса онда 2013 жылы және 2014 жылы оның ара қатынасы өзгерді және орташа есеппен 3 жаңа технология болып отыр.

Ақтөбе кәсіпорындары инновацияның жеңіл қабылдаушылар қатарына жатады. Жыл сайын жаңа технология қолданатын ұйымдар саны артып келеді 2014 жылы – 9 бірлікке 2013 жылмен салыстырғанда артып отыр. Осы ұйымдарға орташа есеппен 2,2 бірлік жаңа технология келіп отыр.

Кесте 25. Ғылыми зерттеулер мен талдаулардың нәтижелігі

Көрсеткіштер	2012	2013	2014
Жаңа технологиялар жасаған ұйымдардың саны	7	5	5
құрылған жаңа технологиялар	11	15	15
пайдаланатын жаңа технологиялар мен техника объектілерін ұйымдардың саны	25	22	31
жаңа технологиялар/ техника объектілерін пайдаланылған саны	32	46	67

Жалпы алғанда қала бойынша 73 кәсіпорын бар оларда жоқ дегенде 4 типтегі инновация бар. Неғұрлым өзекті болатыны ол маркетингілік және процесстік инновациялар.

Инновациялық белсенділік тамақ және инновация процесі бойынша 2014 жылы 4,6% болды. 2014 жылы 23,5% процесстік және тамақ өнімі инновациясын енгізуші кәсіпорындар саны артты.

Кесте 26. Тамақ және процесстік инновация бойынша белсенді инновациялық кәсіпорындар

Кәсіпорындардың инновациялық белсенділігі өнімдік және процесстік инновациялар бойынша, бірлік	2012 ж.	2013 ж.	2014 ж.
кәсіпорындар саны, барлығы	854	862	912
инновациялы-белсенді кәсіпорындардың көлемі	35	34	42
инновация саласындағы белсенділік деңгейі, %	4	3,9	4,6

Инновациялық белсенді болатындар ол орта кәсіпкерлерде – 17,2% және ірі кәсіпкерлер – 16,9%, инновациялық белсенділіктің минималды көлемі шағын кәсіпкерлерде – 5,7%. Қалада технологиялық дамуға орта және ірі экономикалық қауқарлы кәсіпорындар қаржы салады олар қаржылық жеткілікті, кадр және интеллектуалдық ресурстары жеткілікті сонымен қатар әлемдік тәжірибеде инновациялық процестерді интенсификациялау шағын кәсіпкерлерге тиесілі, ол олардың белсенді болуымен, икемділігімен, жаңа талаптарға икемделу ептілігімен байланысты. Инновациялық белсенділікті кешеуілдететін негізгі себеп ол шағын кәсіпорын үшін тәуекелдің жоғары болуы, оған мемлекет тарапынан және ірі экономикалық еркін ұйымдар тарапынан қаржылық және инфрақұрылымдық қолдау қажет.

Кесте 27. 2014 жылы кәсіпорын көлемі бойынша и инновациялық белсенділік көрсеткіші

кәсіпорындар	барлығы, бірлік	инновация барлары, бірлік	инновация саласындағы белсенділік деңгейі, %
Шағын	870	42	5,7
Орта	99	17	17,2
Ірі	83	14	16,9

Соңғы жылдары инновациялық өнімнің бәсекеге қабілеттілігі төмендеп отыр. 2014 жылы өндірілген инновациялық өнім көлемі 2013 ж салыстырғанда қатты кеміді 38,4%, сату көлемі 44% төмендеді және 2014ж. инновациялық өнім экспортталған жоқ.

Сурет 29. Инновациялық өнімді шығару мен сату динамикасы, млн. теңге

Инновациялық өнімді шығару мен сатудағы теріс динамика, ол инновация шығындарының кемуі болып табылады. 2014 жылы инновация шығыны 35 869,3 млн. теңге болды оның ішінде негізгі үлесті процестік – 94,1% және азық түлік инновациясы алдып отыр – 5,6%, сонымен қатар маркетингілік және ұйымдастырушылық инновация – 0,4%. Сараптау мерзімінде 2012 жылдан 2014 жыл аралығында технологиялық инновация шығыны 14 137 млн. теңгеге кеміді немесе 28,3% болды. Атап айтқанда 2013 жылы 2012 жылмен салыстырғанда ол 15%, кеміді 2014 жылы өткен жылмен салыстырғанда 16% болды. Онда жеке кәсіпорындардың азық түлік және процесстік инновациялары инновациялық қызметті сатудағы жалпы шығынның жартысын алып отыр.

Технологиялық инновацияның шығыны құрылымын өндірісте мынаны көрсетіп отыр, процесстік инновациялар азық түлік инновациясына қарағанда көп игеріледі.

Кесте 28. Инновациялық қызмет бойынша негізгі көрсеткіштер

КӨРСЕТКІШТЕР	2012	2013	2014
Инновациялық кәсіпорындар саны, бірл.	54	59	73
Жұмыс істеп тұрған кәсіпорындар санынан инновациялық белсенді кәсіпорындардың үлесі	4	4	4,5
Өндірілген инновациялық өнім көлемі, млн. теңг	5 140,1	4 928,4	3 038,0
Өткізілген инновациялық өнім көлемі, млн. теңге		4841,5	2712,1
көлемі жүзеге асыру көлемі, қойылған экспорт, млн. тг		77,4	0
Технологиялық инновацияларға жұмсалған шығындар, млн. теңге	49877,1	42533,4	35740,1

инновациялық-технологиялық тұрғыдан алғанда мына бағыттағы жобаларды қарастыру қаралып отыр:

- Жоғарыдисперстік сферикалық алюминий ұнтағын өндіру бастапқы алюминиядан. Жаңа өнімді қолдану – ракета отыны ретінде, пиротехника, химия, энергетика, электроника және т.б.

- Жарақатқа қауіпті жоғары сапалы жабуларды инновациялық технологияларды қолдану. Қолдану саласы – еден жабуы балалар бөлмесіне арналған, спорттық және басқа құрылысқа арналған еден жабуы.

- Регенерация (қалпына келтіру) өңделген майлар ИЗ. Бәсекеге қабілетті баға бойынша майды сату.

- Қойылған ионды стационарлық аккумуляторлық батарея және портативтік генераторлар энергия жинағышы қоса салынған. Қолдану саласы өндірістік және тұрғынжайды жабдықтау.

Инновациялық саланың маңызды салаларының бірі ол мыналар болып табылады:

- Жаңа технология құрушы кәсіпорындардың кемуі;

- НИОКР ішкі шығынының аздығы;
- Инновациялық қызметке инвестиция тарту қиындығы;
- Қалада инновациялық технологияны дамыту үшін жоғары білікті мамандардың жетіспеушілігі;
- Шаруашылық етуші субъектілер тарапынан инновацияға сұраныстың аздығы;
- Ұйымның инновациялық әлеуетінің төмендігі;
- Шағын кәсіпкерлердің инновациялық белсенділігінің аздығы;
- Инновациялық өнімнің бәсекеге қабілеттілігінің төмендігі;
- Инновациялық талдауларды коммерциализациялаудың кемдігі;
- Экономикалық тәуекелдің жоғары болуы.

Туризм

Бүгінгі күні Ақтөбе облысы және Ақтөбе қаласында туризм саласында қарқын төмен болып отыр және саланы дамытудағы әлеуетті табысты болатын бағыттар ұсынылмаған. Жолға шығу туризмі сегментін қарастыра отырып қаланың және облыстың экономикалық дамуы іскери туризмнің дамуына ғана әсер етіп қоймайды сонымен қатар отбасылық туризмді дамыту, спорттық туризм мен медициналық туризмді мүлдем жоқ.

Аталған фактор жалпы қаланың қонақ үй кешенін дамытуға оң әсер етеді. Соңғы уақытта орналастыру орнын арттыру байқалып отыр. 1 жарты жалдақта 2015 жыл Ақтөбе қаласында 35 әр түрлі кластағы отель жұмыс істеп отыр. 2012 жылмен салыстырғанда орналасу орны саны 13% артқан.

Сурет 30. Қаланың қонақ үй кешені динамикасы, бірлік

Кешенді дамуды қонақ үй қызметінің индекс туралы мәліметтер көрсетіп отыр. Аталған қызметтің жылдық баға өсімі 9 ай ішінде 2015 жылы 9,5%, болды ал 2012 жылы аталған көрсеткіш бар болғаны 0,9% болды. Осы динамика аталған қызмет түрінің сұраныста екенін көрсетіп отыр.

Сурет 31. Қонақ үй қызметіне база индексі, %

Жалпы алғанда 1 жарты жыл ішінде 2015 жылы орналасу орындары бойынша қалада 31 845 адамға қызмет көрсетілді. Оның ішінде 87,9% ел резиденттері болды. Жалпы алғанда аталған көрсеткіш бойынша жағдай тұрықты түрде қалыптасып отыр және ұзақ мерзімдік өсім қарқынымен жүріп отыр.

Жыл сайын қонақүй кешенін дамыту бәсекелестіктің артуын тудырады және қызмет көрсету сапасының артуына, сонымен қатар қоғамдық тамақтанудағы қызмет көрсету сапасының артуына мәдени және сауық секторындағы қызмет көрсету сапасының артуына ықпал етеді.

Сурет 32. Төсек орынға қызмет көрсету, адам

Мәдени-сауықтыру саласы Ақтөбе қаласында әр түрлі профилдегі кәсіпорындар арқылы берілген: театр, кинотеатр, мұражай, планетарий, демалыс саябағы, клубтар, сауық орталықтары және дискотекалар, жаттығу залдары, бассейн және бильярд орындары. Алайда қалада мәдени-сауық орындарының ішінен мыналар жоқ цирк, зоопарк, аквапарк. Тағы да ішкі туризмді дамытуға кедергі болатын жағдай ол концерттік шаралар мен қазақ және шетел жұлдыздарының концерттерін ұйымдастыру жұмыстарының болмауы.

Ақтөбеліктер үшін табиғат аясында демалу орны ол Ақтөбе, Сазды және Қарғалы су қомасы болып табылады. Инфрақұрылымды дамыту әлеуеті бар және осы аумақтарды ішкі туризмді жандандыру үшін танымалдандыру әлеуеті бар.

Туризмді дамытуда көліктік қолжетімділік те маңызды рөл ойнайды, ол негізінен аэропорт, темір жол және автовокзал қызметтері.

Халықаралық аэропорт Ақтөбе қаласында барлық әуе судаларын қабылдайды және оған қызмет көрсетеді. Ақтөбе аэропорты Алматымен, Астанамен, Қарағандымен, Кельнмен, Санкт-Петербургпен, Мәскеумен басқа да қалалармен үнемі қатынас жасап тұрады, қызметтестікті үнемі кеңейтіп отырады және басқа да әуе компанияларымен қызметтестікті кеңейтіп отырады. Аумақ бойынша және географиялық тұрғыдан алғанда аэропорт ірі халықаралық аэронавигациондық трассада орналасқан ол Батыс Еуропаны Орталық және Оңтүстік Шығыс Азиямен жалғастыру орнында орналасқан. 2006-2007 жылы аэровокзал кешенін қайта жөндеу жүргізілді осыған байланысты қызмет көрсету көлемі артты жылына 10-15% болды. Қала аэропорты елдегі жүк көтеру бойынша бесінші орын алады.

Ақтөбе ең бір ірі теміржол-автожол желісінде тұр. Ақтөбе облысының темір жол желісі облыс орталығын Республиканың басқа да облыстарымен байланыстырады сонымен қатар Ресей; Өзбекстанмен байланыстырады және басқа да елдермен байланыстырады, жолаушылар тасымалын 4- бағыт бойынша жүзеге асырады транзиттік тасымал халықаралық қатынастарда жүзеге асырады.

Қалада екі автовокзал бар «Экспресс» және «Сапар» олар Қазақстанның ірі қалаларымен қатынастарды қамтамасыз етеді және Ресей қалаларымен қатынастары бар, сонымен қатар облыстың елді мекендерімен қатынастарды жүзеге асырады. Аумақ аумағы бойынша екі магистралдық автотранспортты коридор бар: Омбы – Майқапшағай және Алматы – Риддер – Ресей шекарасы.

Ақтөбе қаласының экономикалық және әлеуметтік дамуындағы стимулдардың бірі ол медициналық туризмді дамыту болуы мүмкін. 2015 жылы сәуір айында мемлекет Басшысы Қазақстан клиникаларында медициналық туризмді дамытуға мүмкіндіктер көп деп атап өтті. Ол Ақтөбе қаласына сәйкеседі, онда сырт қаладан келетін адамдар арасында

медициналық қызмет сұраныста, туристік кластер құру жағдайы бар және сапалы жоғары білікті мамандар қызметін алу мүмкіндіктері бар.

Ақтөбе қаласында ірі клиникалар инновациялық диагностика және науқасты емдеу әдістерін табысты жүзеге асырып отыр. Облыстық балалардың клиникалық ауруханасы, Клиника «Дару» және басқаларын айтуға болады. Облыстық балалардың клиникалық ауруханасы 200 төсекке арналған және Облыстық клиникалық аурухана 300 төсекке арналған, ол «100 мектеп және 100 аурухана» бағдарламасы бойынша салынған, қазіргі заманғы жорағы технологиялық медициналық құралдармен жабдықталған және жоғары білікті медициналық мамандары бар, олар алдыңғы қатарлы орталықтарда және жақын шетелде алыс шетелде оқыған мамандар.

Жоғары деңгейде медициналық қызмет көрсетудің ғылыми әлеуеті М. Оспанов атындағы БҚММУ болып отыр және клиникалық кафедралар олар басқа қалалар мен қалалық клиникалар базасында орналасқан.

Мемлекеттік медициналық ұйымдарынан Ақтөбеде 8 қазіргі заманғы магнитті-резонанстық томограф қызмет етіп отыр, компьютерлік томографтар бар. Кардиохирургиялық және кардиологиялық орталықтарда коронарография, стентирования және күрделі операциялар жүрекке ашық түрде жүргізіледі, оның ішінде әр түрлі жүрек талмасы бар балаларға жүргізіледі. Инсульттық орталық та жақсы қызмет етіп отыр. Жоғары білікті нейрохирургтар жоғары технологиялық операцияны бас пен жұлынға жасайды. Офтальмологиялық орталықта МО БҚММУ көзге және көз маңына күрделі операциялар жасалады. Маман травматологтар тізе мен жамбас буындарын эндопротездеу әдісін үйренген. Облыста донорлық бауырды трансплантациясын игерген ол ҚР Институт трансплантологиясымен бірлесіп жүргізіледі, бауырды салу бойынша 3 операция жасалды. Бауырды трансплантациялау жоспарланып отыр.

Реабилитациялық орталық «Клиника «Дару», қазіргі заманғы жоғары технологиялық медициналық құралдармен жабдықталған және жоғары білікті мамандары бар ол батыс аумағында алдыңғы қатарлы клиникаға айналды, ол реабилитациялық көмек көрсету жұмыстарын жоғары деңгейде жүргізеді.

Жыл сайынғы медициналық қызметті Ақтөбе қаласы клиника қызметкерлері ұсынады олар Орал, Қызылорда; Маңғыстау және Атырау облыстары тұрғындары арасында сұранысқа ие.

«Базаға бірегей қолжетімділік көзі» парталы бойынша төлеуге ұсынылатын соманы есепке алу және сомасын көрсету бағдарламасы тек 2015 жылдың 9 ай аралығында Ақтөбе стационарында ем алғандар 63 азамат олар жақын шетел азаматтары негізінен шұғыл медициналық көрсеткіштері бойынша ем алған және бала туу бойынша емделген. Оның ішінде жоспарлы ем қабылдаушылар бірен-сараң ғана.

Тәуліктік және күндізгі стационарда облыс бойынша осы мерзімде ем алғандар 2109 науқас (3,3% барлық емделгендері) оның ішінде Қазақстанның басқа облыстарынан жоспарлы түрдегі ем алғандар 514

науқас (24,4%). Тәуліктік стационарда ем алғандар 834 науқас оның ішінде басқа облыстан келіп ем алғандар (портал бойынша) шамамен 200 адам.

Медициналық туризмді әрі қарай дамыту үшін мыналар қажет:

- 1) Қаланың ірі медициналық ұйымдары аккредитация GSI алу және халықаралық сертификат алу;
- 2) Науқастар тұратын қонақүй салу және олармен бірге еріп келушілерге арналған қонақ үй салу;
- 3) Бренд, туризм туристік өнімді құру мен жылжыту бойынша PR-компанияны жобалау.

Жаңақоныс ауылында қонақ үй салу үшін инвестиция тарту мүмкіндігі жоғары, онда : медициналық орталық, ядролық орталық, гемодиализ бөлімі, онкоқызмет, кардиологиялық орталық, психоневрологиялық диспансер, наркодиспансер, облыстық клиникалық аурухана, балалардың облыстық ауруханасы және т.б. орналасқан. Инвестициялық тартымдылықты мыналар құрып отыр: тұрақты клиенттердің болуы (аурулар мен еріп келушілер), құрылыс салу орны Жаңақоныс аумағында және мемлекеттік ұйымның мүдделі болуы.

1.1.1. Әлеуметтік даму

Білім беру

Білім берудегі қолжетімділік пен сапаны қамтамасыз ету бойынша қызметтер Қазақстан Республикасындағы білім беруді дамытудың Мемлекеттік бағдарламасы аясында жүргізіледі, ол 2011-2020 жылдарға арналған бағдарлама және Қазақстан Республикасының «Білім беру туралы» заңын сақтай отырып және балаларға мектепке дейінгі тәрбие беруді қамтамасыз ету Бағдарламасын және оқыту «Балапан» 2010 – 2020 жылдарға арналған бағдарламаларын ұстана отырып жүзеге асыралады.

Ақтөбеде мектеп алды дайындық қызметінің қолжетімділігі жүзеге асырылып отыр, мемлекеттік және жеке балалар бақшасы және мини-орталықтар қызметі саны артып отыр.

Сурет 33. Мектепке дейінгі ұйым желісін дамыту динамикасы

2012 жылы 8 нысман бірелді: балаларға білім беру Орталығы «Ақбөбек» (372 орын), жеке мектепке дейінгі ұйымдар «Ертөстік», «Еркемай» (215 орыннан), мектепке дейінгі ұйымдар «Оңтүстік Батыс» және «Жаңа қоныс» ауданында (150 орын), үш жаңа жеке ұйымда мемлекеттік тапсырысты орналастыру - Дарын-2, Дарын-3, Аманат-2.

2014 жылы мекемелер саны артты: бөбектер-бақшасы №45 «Алтын бала» (320 орын), 9 жеке балалар бақшасы 830 орын - Аманат Балақай, «Малика-3», «Малика-4», «Бакыт», «Ақдәурен», «Самғау», «Райгул», «Ханзада», «Жайна». Көрсеткіш мектепке дейінгі ұйым санының 15,8% құрап отыр ол 2013 жылғы көрсеткіш. Жалпы алғанда 2015 жылғы жарты

жалда пайдалануға берілген балалар бақшасы «Нұр-Ай» (150 орын), жеке балалар бақшасы «Айлин» (300 орын).

3 балалар бақшасы салынып жатыр: онда 790 орын және облыстық физика-математикалық мектепті қайта жөндеу жұмысы жүргізілуде, 240 орындық он бала бақшаға қайта жабдықтау жұмысы жүргізіліп жатыр. Тек 2015 жылы 895 мектепке дейінгі орындар құрылды («Айлин»; «Медина»; «Томирис»; «Ботақан-А»; «Келешек» «Нұр-Дана»). Сонымен қатар пайдалануға 4 мемлекеттік балалар бақшасы беріледі онда 860 орын.

Сурет 34. Балаларды мектепке дейінгі біліммен қамту динамикасы

2015 жылы қазан айында мектепке дейінгі біліммен 3 тен 6 жас аралағандағы 50,1% қамтылды, ал 3 тен 6 жас аралығындағы балалар – 84% қамтылды. 50 мемлекеттік балалар бақшасы қалада 14225 баланы тәрбиелеп жатыр, оның қуаты – 11470 орын. Мектепке дейінгі орын дефициті топтарда артық қабылдау есебінен 2755 орынды құрап отыр, сонымен қатар тізімде 32470 адам тұр, оның ішінде 3тен 6 жас аралығында - 8302, 1 жылдан 3-жаста – 13140, 1 жасқа дейінгі балалар – 11028 (олар мектепке дейінгі тәрбиелеуге жатпайды). Мектепке дейінгі орын дефициті 24197 орын және бала туу қарқыны мектепке дейінгі тәрбие беру орнын ашу қарқыны жоғары болып отыр. Мысалы, 2011 жылы қалада 9333 сәби дүниеге келді 2012ж. – 9775, 2013ж. – 10275, 2014 жылы - 11028.

2013 жылы қалалық желі 74 мектепті 2014 жылы – 76, ал 2015 жыл қазанда – 78 орын ұсынды.

Кесте 29. Қала мектептері желісі

Көрсеткіштер	2013ж.	2014ж.	9 ай 2015ж.
Мемлекеттік күндізгі мектеп	67	68	69
Мемлекеттік кешкі мектеп	2	2	2
Жеке мектептер	5	6	7

Апаттық жағдайда тұрған мектептер жоқ, үш ауысымды оқу мектептері саны кеміді 3 дейін (салыстыру үшін :2013 ж. – 7, 2014 ж. – 6). Мектеп санын көбейту қажеттілігі артып отыр ол негізінен 12-жылдық білім берумен байланысты, сыныптар толық. 69 мектепте 59574 оқушы оқып жатыр барлық ғимараттың қуаты – 46709 оқушы орны болып отыр, оқушы орнының дефициті - 12865 орын. «Болашақ», «Келешек», «Батыс», «Батыс-2», «Рауан», «Ясный-2», «Бауырластар» аудандарында мектеп жоқ, қолданыстағы мектептер қуаты Ақжарда, Ақшатта, ГМЗ ауданында (№5 ОМ), ескі қала маңында (№ 22 ОМ), Ақжар-2 (ОМ № 45), Құрмыш (ОМ № 31) және 12- шағын ауданда (ОМ№ 56).

Сонымен қатар статистика мәліметтері бойынша кейінгі жылдарда оқушылар санының артуы күтіліп отыр. Мысалы мектеп алды дайындығын

балалар бақшасы мен мектептерде 3644 бала 6-жастағы балалар (2014 ж. – 3528) және 7449 бала 5-жаста (2014 ж. – 7358). демек, 1 сыныпқа қабылдау 2016 жылы 1 сынып оқушысы санынан артық болады (болжаулық қабылдау 8500 бала). Қалалық білім беру бөлімінің анықтаған динамикаға сәйкес контингенттің өзгеруі соңғы 15 жылда болып отыр. Бірінші сынып оқушылары саны 11-сынып оқушыларынан көп және 9-шы сынып оқушылары саны көп олар мектепте оқуын жалғастыруды таңдағандар.

Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың мемлекеттік 2011-2020 жылдарға арналған бағдарламасы аясында мектеп салу, қайта жөндеу және капиталды жөндеу жұмыстарын жүргізу бойынша шаралар қабылдануда және «Жұмыспен қамтудың жол картасы 2020». 2012 жылы 5 мектеп салынды: № 54 мектеп 100 орын, № 45 мектеп 150 орын, № 46 мектеп 150 орын № 8 мектеп 600 орын және № 10 мектеп 600 орын. 2013 жылы Құрашасай орта мектебі салынды, ол 150 орын ол үш ауысыммен оқуды жойды. 2014 жылы 3 мектеп салынып бітті 320, 1000 және 600 орын. 2012 жылы 2014 жылдың соңына дейін қалада 9 мектеп енгізілді 2015 жылы жоспарға сәйкес 600 орындық мектеп Жаңақоныста енгізілді 3 мектеп Өрлеу ауылында Кирпичныйда салынуда (демек 270 және 320 орын) сонымен қатар шағын аудан «НұрАқтөбеде» 1200 орындық мектеп салынуда. 2015 жылдың екінші жартыжылдығында Заречный-3 600 орындық мектеп салу жоспарланып отыр.

2013 жылы білім беру нысанының 13 капиталдық жөндеу жоспарланып отыр, оған 5 мектеп 8 балалар бақшасы және қалалық балалар сарайы да кіріп отыр. 2014 жылы білім беру нысанының 26 капиталдық жөндеу жүргізілді 12 мектеп, 9 балалар бақшасы және 4 мектептен тыс ұйымдар.

3 білім беру сапасының маңызды факторы ол педагогтарды тарту мен ынталандыру болып саналады және біліктілігін арттыру ол үш деңгейлі моделде жүргізіледі базалық курстарда жүргізіледі 2015 жылдың тамыз айында 4607 педагогтың жоғары біліктіліктік санаты 886 адамда болды (19,2%), бірінші санатта – 1305 адам (28,3%).

ҰБТ нәтижесі бойынша мектептегі білім беру сапасының оң динамикасы берілді. ҰБТ бойынша орташа балл 2013 ж. 84,3 балла, 2014 ж. - 88,6 балла, 2015 ж. - 83,4 балл болды. Онда да ҰБТ тапсыру көрсеткіші Ақтөбе қаласында 2015 жылы алдыңғы бестікке кірді 4 орын алды.

Кесте 30. Білім сапасы (жаратылыстану -математикалық цикл)

Көрсеткіштер		2012ж.	2013ж.	2014ж.
а	Математик	57,2%	54,8%	59,3%
	Физика	55,1%	56,7%	49,8%
	География	69,3%	69,8%	66,4%
	Биология	69,0%	68,7%	63,7%
	Химия	57,2%	59,6%	51,6%
	Информат	-	-	79,4

ика			
Орташа % сапасы	61,6%	61,9%.	61,7%

Жаратылыстану-математикалық пәндер бойынша білім беру сапасы бір деңгейде сақталып отыр, оның аздап төмендеуін мамандар қазіргі заманға сай кабинеттердің физика, химия биология кабинеттерінің болмауымен байланыстырып отыр. География кабинеттері жоқ және информатика кабинеттерінде құралдар моральдық тозған кабинеттер жаңа модификацияны талап етеді (5 физика, 16 - химия, 38 – биология кабинеті), сонымен қатар математика мен география кабинеттері де қазіргі заманға сай жабдықтауды талап етіп отыр.

Жалпы білім беретін мектептердің жаңа ұрпақ құралдарымен жабдықталуы жоспарлы кестемен жүргізіліп отыр. Ағымдағы жылы жаңадан ашылған мектептерге 9 кабинет сатып алынды 3 биология, химия физика кабинеттері. Жаңа модификациядағы кабинеттермен жабдықталған мектептер 71,3%. Оның ішінде ЛМК кабинеті 43 мектепте бар (62,3%), физика кабинеті – 64 (92,4%), химия кабинеті –53 (80,3%), биология кабинеті –30 (45,5%). Жалпы алғанда жаңа модификациядағы жабдықталған кабинеттер саны артып отыр: 2012 жылы - 57,6; 2013 жылы - 61,2; 2014 жылы - 68,8, 2015 жылдың 9 ай аралығында - 71,9 (орташа,%).

2015-2016 оқу жылының басында мектептерде 4382 бірлік компьютер техникасы болды оның ішінде 466 компьютер « 1 компьютерге келетін оқушы саны» 1-11 класта 24 оқушы 1 компьютерге келеді, 5-11 класта – 16 оқушыдан келеді. Барлық мектептер интернетке қосылған оның ішінде 67 – кең жолақты интернетке қосылған.

Инновациялық технологиялар енгізілуде. Электрондық оқыту жүйесінде «E-Learning» 21 мектеп жұмыс істеп отыр, интерактивті on-line технология қолданылады, электрондық оқулықтар қазақ және орыс тілдерінде.

2015-2016 оқу жылынан Қызылжар мектебінде және №25 мектепте мектеп жұмысын бағалаудың жаңа критериальды бағалауы сыналады. Ал мектеп -гимназия №9 және Жаңа ОМ 12жылдық оқыту моделіне ауысу жүргізіледі, онда жаңа оқулықтар мен жаңа технологиялар сынақтан өтеді.

Көп тілдік білім беруді енгізу бойынша жұмыстарға дайындық жүргізіліп жатыр. Мектеп -гимназия №21 үш тілде оқыту (қазақ,орыс, ағылшын) 128 оқушы 7-11 класта математика биология және ағылшын тілінде білім алады, орыс тілі мен әдебиетін оқу орыс тілді оқыту мектептері бағдарламасымен жүргізіледі. Ағылшын тілінде оқытуды 5 оқушы жүргізеді: математика – Оразаева Р.Т., Альжанова Ф., Сафиева М, биология – Жусупова Ж. Ж, Жалғасбаева Ж. А. мектеп-гимназия орта мектебі № 9 биологияны ағылшын тілінде 33 оқушы оқиды 8-сыныпта ағылшын тілі мұғалімі Сагиданова А. жұмыс істейді, ол биология оқытушысы Колохова М.тығыз қатынаста жұмыс істейді.

Үш деңгейлі бағдарлама бойынша біліктілікті арттыру пәнді оқыту тәсілін өзгертуге ықпал етеді, онда оқушылар танымдылық қызметте белсенділік көрсетеді. Кәсіби мотивацияның (қозғамның) артуына және оқыту сапасының аруына оқушы санын қаржыландыру жаңа технологияны енгізу әсер етеді.

Мүмкіндігі шектеулі балаларға арналған білімге қолжетімділікке аз қамтылған отбасыларға білімге қолжетімділікке көп көңіл бөлініп отыр.

Инклюзивиті сыныптар 38 мектепте ашылды, ол 119 балаға арналды. 118 ұйымның ішінен (69 мектеп, 49 балалар бақшасы) 57 ұйым мүмкіндігі шектеулі балаларға қолдау көрсетеді.

Сурет 35. Инклюзивтік білім беруге білім беру ұйымдарында жағдай жасауды ұйымдастыру үлесі

Инклюзивтік білім беруге жағдай жасауға арнайы коррекциялық мекемені талап етеді. Сөзді және көзді коррекциялау 775 мектеп жасына дейінгі балаға қызмет көрсетіліп отыр және 10 балалар бақшасы, олар кеңес беру қызметтерін көрсетеді ПМК және Ресурстық орталық. Жыл сайын жаңа мектепке дейінгі ұйымдарда 2 коррекциондық топ ашу жоспарлануда, ал мектепте білім беру жүйесінде логопед және дефектологтармен қамтамасыз ету жоспарланып отыр. Бүгінгі күні сөйлеуі қиынға соғатын балаларға қолдау көрсетумен 9 мектептегі логопед пункттары жұмыс істеп отыр. Барлық ОВР балалар 6 дан 18 жас аралығында барлық саны 1159, оның ішінде 381 арнайы білім беруге қамтылған, 58 оқытуға жатпайды. Қалған 720 баладан инклюзивті білім беруге қамтылғаны 540 бала олар мүмкіндігі шектеулі балалар .

Тек 2015 жылы ОМ № 4 психолог-педагогикалық коррекция кабинеті ашылды онда балалар кеңес алады және оңалтудан өтеді. Сонымен қатар екі 1- сыныпқа арналған сөйлеу қабілеті бұзылған кабинет бар ол № 4 ОМ жұмыс істеп тұр. Қалада мүмкіндігі шектелген балаларға коррекциялық -педагогикалық қолдауды 2 арнайы коррекциялық орталықта ашылған 8 бала бақшасында коррекциондық топтар бар, 1 кабинет психолог-педагогикалық коррекция кабинеті, 39 логопедиялық пункт жалпы білім беру ұйымында орналасқан. № 19 ОМ ЗПР балаларға арналған сынып ашылған. Осы кабинеттердің қызметі мүмкіндігі шектеулі балаларға жалпы білім беруде маңызды болып отыр.

Кесте 31. Тамақпен қамтамасыз етілуі, %

Көрсеткіш	2012 ж.	2013 ж.	2014 ж.	7 ай 2015 ж.
Ыстық тамақ ішетрін оқушылар үлесі	94,6%	96,9%	95,5%	95,4%

Орта білім беру орнын тамақпен қамтамасыз ету үшін және оны балаға қолжетімді ету үшін 2 720 баланы 22 қала мектебіне алып келу

ұйымдастырылған (100% кіріптарларды қамту). Жеңілдіктері бар балалар жыл сайын оқулықпен қамтамасыз етіледі.

Жоспарланып отырған мерзімдегі негізгі проблема ол мыналар болып табылады: мектеп дефициті, жаңа модификациядағы кабинеттер, көп тілде оқытушы педагог-пән мұғалімдері, жас мамандардың мектепке аз келуі.

Денсаулық сақтау

Жалпы қалада қолайлы медициналық-демографиялық жағдай орнатылған және тұрғындар денсаулығының көрсеткіші де қанағаттанарлық деңгейде ол мемлекеттік «Саламатты Қазақстан» 2011-2015 жылдарға арналған бағдарламасы аясында жүзеге асырылып отыр. Бала туу саны артты 23,83 (2012жыл) 25,67 (9 ай 2015 жыл а) 1000 тұрғынға шаққанда жалпы өлім көрсеткіші төмендеген 7,29 (2012 жыл) 6,48 (9 ай 2015 жыл). Табиғи өсім коэффициенті 18,89. Тұрғындарға көрсетілетін медициналық қызмет сапасы қала тұрғындарының өмір сүру жасын ұзарту арқылы көрініп отыр, ол 2014 жылы 71,5 жыл (72 жыл облыста).

Денсаулық сақтауды дамытудың басымдықты бағыттарының бірі ол ана мен баланы қорғау болып отыр, ана мен бала өлімін азайту. Осы мақсатқа қол жеткізу үшін босануды қабылдау және балалар ұйымдарының материалдық-техникалық базасы жақсартылды босандыру мен тууды қабылдау үшін жаңа технология енгізілді, жүкті бола алмайтын тұлғаларды қамтыды. Ана мен бала өлімін кемітудегі оң динамикаға кешенді шараларды жүзеге асыру ықпал етті жүктілік және туу барысындағы алдын алу шараларын жүргізу ықпал етіп отыр.

Сурет 36. Ана мен бала өлімінің көрсеткіштері (тірі туған 100 мыңға шаққанда)

9 ай аралығы 2015 жыл ана өлімі 16,5 болды ол 100 мың тірі қалған анаға шаққанда бала – 10,11 1000 шаққанда. Бала өлімін тұрақтандыру мен көрсеткішті төмендетуге (0 ден 5 жылда 1000 шаққанда) оң нәтиже бар: 2012 ж. - 14,2; 2013 ж. - 13,9; 2014 ж. - 13,4; 9 ай 2015 ж. - 13,2.

Ана өлімінің негізгі себептері акушерлік қан кету болып табылады, гестозы, экстрагенитальды және патология, анемия, ал балалар өлімі - перинаталды мерзімдегі жағдай, туа біткен патология, жатыр ішіндегі инфекция. Осы себептер ерте диагностикалау деңгейін аз қамтуды және жүктілерді скринингтемеуді көрсетіп отыр, туа біткен патологияны анықтау мақсатында жүргізіледі ол жүкті адамның қабылдауға келмеуімен байланысты және ана болуға дайындығының аздығын және жауапкершілігінің аздығын көрсетіп отыр.

Қала тұрғындарының ауру мен өлім динамикасының төмендеуі әлеуметтік маңызды аурулардан болып отыр. Скринингілік зерттеу нәтижесінде, қан айналысы науқастарын дәрілік қамтамасыз етуден ауру мен өлім кеміді (әрі қарай-БСК) жалпы өлім құрылымында БСК соңғы жылдары

артып отырған болса да. Мысалы, 2014 жылы – 66% (салыстыру үшін: онкологиялық – 32%, туберкулез – 2%).

Кесте 32. Әлеуметтік маңызды аурулардан ауру және өлу қатынастары (100 мың тұрғынға шаққанда)

Көрсеткіштер (100 мың халыққа)	2012ж.		2013ж.		2014ж.		9 ай 2015ж.	
	науқаста ну	өлім	науқаста ну	өлім	науқаста ну	өлім	науқаста ну	өлім
ҚЖА	1508,3	248,6	1429,7	217,1	ҚЖА	1508,3	248,6	1429,7
Онкологиялық аурулар	132,9	115,5	148,5	124,3	Онкологиял ық аурулар	132,9	115,5	148,5
Туберкулез	89,7	9,1	87,5	7,5	Туберкулез	89,7	9,1	87,5

БСК ауру және өлу санының артуы 9 ай аралығы 2015 жылы қан айналысы жүйесін диагностикалаудың жақсаруымен байланысты және «қартаю» өлім себептерін қолдануды өзгертумен байланысты болып отыр. БСК өлумен ауруды кеміту мақсатында Денсаулық сақтау жүйесінде жаңа диагностикалау мен емдеу технологиясы енгізіліп жатыр, ол жоғары мамандандырылған медициналық көмек алуға мүмкіндік береді: интервенциялық кардиохирургиялық араласу, коронарография, стентирования, электрокардиостимулятор имплантациясы және басқалары.

Онкологиялық түзілімнің артуы 2012 жылмен салыстырғанда скринингілік бағдарлама енгізумен байланысты. Қазақстан Республикасында онкологиялық көмек көрсетуді дамыту Бағдарламасы 2012 – 2016 жылға арналған 2014 жылдан Ақтөбе облысында 6 скринингілік бағдарлама жүзеге асырылып отыр: сүт безінің рагы бойынша, жатыр аузы рагы, колоректальды рак, предстательді без рагына скринг жасау, асқазан мен өңеш рагына скринг жасау. Скринингілік зерттеулерді енгізу онкологиялық түзілімді ерте анықтауға мүмкіндік берді және стат. мәліметтерге әсер етті.

Проблемаалар мыналар: облыста онкологиялық диспансердің болмауы, қатерлі ісікті анықтау диагностикалау мен емдеудегі инновациялық технологияның жоқтығы; қатерлі ісікті ерте диагностикалауға дайындалған медициналық қызметкерлер дефициті және М. Оспанов атындағы МО БҚМУ материалдық-техникалық толық жабдықталмауы. БМСК желісінің алдын алу бағыттарын жетілдіру науқастардың ақпараттануы, жоғары технологиялық диагностика мен емдеу әдісі, секторалдық аралық қатынас, епаллиативтік көмекті дамыту онкологиялық ауру көрсеткішін төмендетудің және өлім көрсеткішін төмендетуге ықпал етеді. Өлім бойынша қатерлі ісік жалпы өлім құрылымынан 2-ші орын алып отыр, ол қан айналысы ауруларының өлімінен кейінгі екінші орынды алып отыр. Жалпы алғанда қатерлі ісік бойынша көрсеткіштер және БСК бойынша көрсеткіш Ақтөбе

каласында республикалық мәннен төмен. Мысалы: 2014ж. онкологиялық ауру және өлім 146,6 және ҚР 95,9 (ҚР – 254,3 және 198,7).

Туберкулезді емдеу мен оның алдын алу бойынша қабылданған шаралар туберкулезбен Кешенді күресудің 2014-2020 жылдарға арналған бағдарламасы аясында жүргізіліп отыр «DOTS-плюс». Соңғы жылдары облыста және қалада туберкулезбен ауру мен одан өлу көрсеткіші төмендегідей. Туберкулезді таратудағы эпидемиологиялық бақылауға үлкен мән беріліп отыр, дәрілік тұрақтылықтың дамуына және туберкулезден өлуге көп мән беріліп отыр. Туберкулезді ерте диагностикалау әдісі енгізілді, туберкулезге қарсы жүйе жүзеге асырылуда, ол бірінші екінші және үшінші қатардағы препараттармен қамтамасыз ету, флюорографиялық зерттеу тұрықты жүргізіледі. Ауруларға әлеуметтік көмек көрсету мәселесі өзекті болып отыр (үй беру, қоғамдық көлікпен жүру ақысын төлеу, туберкулезбен ауыратындарды тамақтандыруға қаржы бөлу, оның ішінде балаларға да).

ЖИТ-инфекция қалада тарамауы үшін және оның алдын алу үшін ақпараттық-білім беру жұмыстары тұрғындар арасында жүргізіліп отыр көпшіліктік басылымдар кең пайдаланылуда, әсіресе әлеуметтік әлсіз топтарға жұмыстар көп жүргізіледі. Антитретовирусті терапияны қажет ететіндерге СПИД науқастарымен жұмыстар жүргізіледі. Қабылданған шаралар ЖИТС-инфекциясын 15-49 жас арасында таралуына кедергі болып отыр (2012 ж. -0,065; 2013 ж. -0,058; 2014 ж. -0,041; 9 ай 2015 ж. -0,046).

Көптеген ауруларды ерте анықтау үшін ұлттық скринингілік бағдарлама енгізілді. Амбулаториялық -емханалы мамандар жыл сайын скринингілік қарауға 30% артық тұрғындарды тартып отыр.

Тұрғындарға емдеу-алдын алу көмек көрсетуді ұйымдастыру екі құрамды бөліктен тұрады: бастапқы медико-санитарлық көмек (әрі қарай -БМСК) және арнайы мамандандырылған медициналық көмек. БМСК дамыту «Саламатты Қазақстан» бағдарламасы аясында жүргізіледі ол қаланың денсаулық сақтау бағытында басымдықты болып отыр. Оның басымдылықтылығы БМСК медициналық көмектің қолжетімділігі мен сапасын арттыру, сонымен қатар Қазақстанның денсаулық саласында 30 дамыған ел қатарына кіру үшін жүргізіліп отыр. Қалада медико-әлеуметтік модель құрылған, ол бір жағынан тұрғындардың медициналық қызметке қанағаттануы үшін және екінші жағынан медициналық қызметкерлерді сапалы медициналық қызмет көрсетуге ынталандыру үшін құрылған. Әлеуметтік бағытталған БМСК моделі медициналық, психологиялық және әлеуметтік сипаттағы шаралар мен әдістерді арттыр үшін құрылған. Осы міндеттерді шешу үшін жалпы медициналық тәжірибе принципі бойынша (әрі қарай -ЖТД), әлеуметтік қызмет лауазымы енгізілуде және психолог лауазымы енгізілуде.

Медициналық қызмет сапасына қанағаттануды болашақта пациентті қолдау қызметтері жүзеге асыратын болады.

Ұлт жоспары - «100 қадам» бағдарламасын енгізу БМСК жан басына шаққандағы норматив қаржыландырудағы дисбалансты және кепілденген

тегін медициналық көмекке амбулаториялық режимде қол жеткізудегі теңсіздікті бұзады. БМСК шығыны 2015 жылдың 9 ай аралығында 40,1% болды, ол жалпы көлемнен алғандағы көрсеткіш (салыстыру үшін: 2012 ж. – 35,2%, 2013 ж. – 37,7%, 2014 ж. – 39,5%).

Денсаулық сақтау саласындағы Бірегей ұлттық жүйесі аясында медициналық ұйымды еркін таңдау жүйесін енгізілді. Қала тұрғындарына медициналық қызметті 170 медициналық ұйым көрсетіп отыр (мемлекеттік, ведомствалық және жеке).

Кесте 33. Қаланың медициналық ұйымдары қатынасы

Жыл ы/количество	2012ж.	2013ж.	2014ж.	9 ай 2015ж.
барлығы	167	167	170	170
мемлекеттік	43	43	46	46
ведомстволық	13	13	13	12
жеке	111	111	111	112

Денсаулық сақтау қызметінің қолжетімділігін арттыру ол тегін кепілденген медициналық қызмет көлемі туралы ақпараттық-түсіндіру жұмыстары арқылы жүргізіледі (көмек түрі және оны мазмұны, медициналық қызмет түрлері және дәрілік құралдар), сонымен қатар қызмет көрсетудегі бәсекелестік нарығын құру, медициналық қызмет көрсетудегі жеке сектор үлесін арттыру.

Дәрілік көмекке қолжетімділікті қамтамасыз ету үшін аптека желісін кеңейту жұмыстары жүргізіліп жатыр. Оның саны 198-ден 2012 ж. 2015 жылғы қазан айында 252 болды. «Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы» заңға сәйкес тұрғындардың тегін дәріге қол жеткізу құқығын жүзеге асыру шаралары қабылданды немесе жеңілдікпен сататын дәріге қол жеткізу бойынша шаралар қабылданды. Мысалы әлеуметтік маңызды аурулар саны артып отыр, олар дәрілік құралдармен қамтамасыз етілген. Тек 9 ай аралығында 2015 ж. ол көрсеткіш 85,0% болды (2012 ж. - 70,0%; 2013 ж. - 75,0%; 2014 ж. - 80,0%).

Уақытылы жедел медициналық көмек көрсету мәселелерін шешіліп жатыр. Осы мақсатпен 2015 жылы жедел жәрдем қызметінің жаңа станциясы ашылды ол «Болашақ» шағын ауданында орналасқан, жедел жәрдем дәрігерлерінің қосымша бригада қосылды. Жобаны дұрыс жүзеге асыру үшін автокөлікпен қамтамасыз ету бойынша шаралар және кадрмен қамтамасыз ету жұмыстары және оларды ынталандыру жұмыстары жүргізілуде.

Сонымен қатар, медициналық кадрлар дефициті сақталып отыр (дәрігерлер), ол дайын дәрігердің жоқтығынан (дәрігерлер арасында зейнеткерлер көп), сонымен қатар басты себептердің бірі ол еңбек ақының аздығы болып отыр.

Кесте 34. Медициналық кадрмен қамтамасыз етілу

Кадрлық қамтамасыз етілуі	2012 ж.	2013 ж.	2014 ж.	9 ай 2015ж.
Дәрігерлер саны, барлығы адам/10 мың халыққа	2223 (60,2)	2261 (53,3)	2320 (53,9)	2757 (33,2)
Орта медициналық қызметкерлер саны, адам/10 мың халыққа	3927 (106,3)	3433 (80,9)	3240 (75,3)	3358 (75,7)

ТЭП мәліметі бойынша медициналық мекеменің жабдықталуы: 2012 жылы 71,08%, 2013 жылы – 75,5%, 2014 жылы – 79,51%, 9 ай 2015 жылы – 81,3%.

Денсаулық сақтаудағы негізгі олқылықтар ол мыналар болып отыр: тұрғындардың өз денсаулығына жауаппен қарамауы, толық емес материалдық-техникалық жабдықталу және кадр дефициті.

Еңбек және әлеуметтік қорғау

Ақтөбе қаласының тұрғындарының еңбекпен қамтылуы және әлеуметтік қамтылуы тұрақты. Аталған салада соңғы 4 жылда оң динамика сақталып отыр.

2014 жылы экономикалық белсенді тұрғындар саны еңбекке жарамдылар саны 232,8 мың адам болды. 2012 жылмен салыстырғанда экономикалық белсенді тұрғын саны 0,7 мың адамға артты.

Ақтөбе қаласындағы жұмыссыздық деңгейі соңғы жылдары аздап ауытқып отыр шамамен 5%, ол республика бойынша орташа мәнге сәйкес келеді және облыс орталықтары арасында жақсы көрсеткіш болып отыр. Ақтөбе жастары арасындағы жұмыссыздық деңгейі 15-24 жас аралығында төмен деңгейде сақталып отыр, ол ел бойынша орташа деңгейде, 2014 жыл қорытындысы бойынша 3,3% (ҚР – 3,8%).

Жұмыспен қамтуға тұрғындарды жұмыспен қамту саясаты оң әсер етті, ол Елбасының 2014 жылғы 11 қарашадағы «Нұрлы Жол» Жолдауы және Ақтөбе қаласын дамытудың 2011-2015 жылдарға арналған Бағдарламасы аясында жүзеге асырылып отыр.

Жұмыссыздардың жалпы тұрғындар санынан алатын үлесін оң қарқында деуге болады. Ол жұмыспен қамту қызметінің оңтайландыруын көрсетіп отыр, сонымен қатар әлеуметтік және тұрақты жұмыс орындары саны артуда. Егер де 2012 нәтижесі бойынша жұмыс сұрағандардың 69,3% жұмысқа тұрғызылса онда 2014 қорытындысы бойынша осы көрсеткіш 78% артты. 9 ай аралығында 2015 жылы жұмысқа тұрғызылғандар саны 62% болды. Аталған қысқару есептеу әдісінің өзгеруіне байланысты. Алайда жұмыссыздық деңгейі тұрақты болғанда жылдан жылға жұмыс сұраушылар қысқарып отыр. Аталған тенденция жұмысқа тұру мәселесі бойынша кеңес беру жұмыстарының аздығын көрсетіп отыр.

**Примечание: расчет за 2015 жыл произведен по новой методике (по старой методике – 77,9%)*

Сурет 37. Жұмысқа тұрғызылған жұмыссыздар саны және жұмысқа тұруға өтініш бергендер арасындағы олардың үлес салмағы

Дереккөз: ҚР Статистика комитетінің Ақтөбе облыстық статистикасы

2015 жылдың 9 ай аралығында жұмыспен 3653 жұмыссыз қамтылды оның ішінде 3245 адам тұрақты жұмыс алды, 408 – қоғамдық жұмысқа тартылды.

Жұмыссыздарды жұмысқа тұрғызу қалалық жұмыс орны жәрмеңкесі арқылы жүргізіліп отыр. Ағымдағы жылдың басынан бері осындай 9 жәрмеңке өткізілді оған 2260 адам қатысты және 242 қала ұйымдары қатысты. Нәтижесінде барлығы 524 адамға бос жұмыс орны ұсынылды.

Қаланың кәсіпорындары мен ұйымдары 9 ай 2015 ж. 8870 жаңа жұмыс орнын құрды немесе осыған ұқсас мерзімде 100% болды.

Сурет 38. Құрылған жұмыс орны динамикасы

Дереккөз: ҚР Статистика комитетінің Ақтөбе облыстық статистикасы

2015 жылы Ақтөбе қаласы бойынша жұмыссыздыққа ықпал ету Кешенді жоспарына сәйкес мемлекеттік және салалық бағдарламаны жүзеге асыру қарастырылды, ол 93 жоба бойынша және 642 жұмыс орнын құру арқылы жылдың басынан бері аталған мақсатта Жұмыспен қамту орталығы 686 азаматты жұмыспен қамтыды немесе 107%. Оның ішінде «Нұрлы жол» бағдарламасы аясында Жұмыспен қамту орталығы 254 азаматты жұмысқа тұрғызуды жоспарлады, ол 23 жобада жүзеге асады (атап айтқанда: Тұрғын үй қоры жүйесінде тұрғын үй салу мектеп, балабақша салу квартал ішіндегі жылу желісін қайта жөндеу қазандықтырды жөндеу, алаң ішілік инженерлік желі салу және техникалық және ауыз сумен қамтамасыз ету құрылыстарын салу, ол Индустриалдық зонада). Оның ішінде бүгінгі күні жұмыспен қамту үлесі 101% немесе 256 адамды құрап отыр.

Жастарды жұмыспен қамтуда оң динамика байқалады. «Жұмыспен қамтудың жол картасы 2020» бағдарламасында жастар тәжірибесіне 288 жұмыссыз түлек жолданды (жоспарда 223 адам). Тәжірибе өткеннен кейін тұрақты жұмысқа тұрған түлектерді айтып өту керек. Ондай жастар саны 33,2% 2012 жылы 60,8% 9 айда 2015 жылы артты. Түлектерді жұмысқа тұрғызу мерзімінің жалғасуында аталған көрсеткіш жыл соңында өткен жылғы мәнде болады (94,1%). алайда аталған көрсеткіштің артуына қарамастан жастар практикасына жолданған жалпы түлек саны соңғы 3 жылда төмендеп отыр.

Сурет 39. Жастар практикасына жолданған түлектердің жалпы санынан тұрақты жұмысқа тұрғандар үлесі динамикасы

Дереккөз: ҚР Статистика комитетінің Ақтөбе облыстық статистикасы

Қалада мүгедектер бойынша жүйелі жұмыстар жүргізіліп отыр. Жұмыс сұраған мүгедектер саны 2013-2014жж. 6 айда 2015 ж. 507 адам болды.

Мүгедектерді оңалтудың жеке бағдарламасын жүзеге асыру бойынша әлеуметтік қызмет көрсету көлемі артып отыр. (ИПРИ) 2015 жылдың 9 ай аралығында ИПРИ ұсынылған қызмет 3509 болды, ол 9,5% әлеуметтік

қызметтен жоғары, 2014 жыл . Ақтөбе қаласының жалпы мүгедектері саны бүгінгі күні 11 мың адамнан артық емес. (2014 ж. – 10099).

1 қазан 2015 жылы ИПРИ аясында 510 мүгедекке Ақтөбеде протез-ортопедиялық құралмен қамтамасыз етілді, 518 мүгедек санаториялық-курорттық емдеумен қамтамасыз етілді, 1184 мүгедек тифлотехникалық құралмен қамтамасыз етілді мүгедектік кресломен қажетті гигиена құралымен қамтамасыз етілді және сурдотехникалық құралмен 58 мүгедек қамтылып тілдік көмектер бойынша маман қызметі көрсетілді. Сонымен қатар 933 қарт мүгедектер және мүгедек балалар 18 жасқа дейінгі жастағы балаларға үй шаруашылығы бойынша көмек көрсетілді.

Кесте 35. Мүгедектерді оңалту бойынша жеке бағдарламаны жүзеге асыру аясындағы әлеуметтік қызметтің өзгеруі

Көрсеткіштер	2013 ж.	2014 ж.	2015 ж.
Қамтамасыз етілген мүгедектердің саны, мүгедектерді протездік-ортопедиялық құралдармен қамтамасыз ету	501	480	510
Мүгедектердің саны, мүгедектерді санаторий-курорттық емдеумен қамтамасыз ету	363	442	518
Мүгедектерге арналған кресломен, қажетті гигиеналық тифлотехникалық құралдармен, сурдотехникалық құралдармен қамтамасыз етілген мүгедектердің саны	1312	1035	1184
Бм-ишара тілі мамандарымен көрсетілген қызметтер бойынша мүгедектердің саны	55	52	58
Саны қарт, мүгедек және 18 жасқа дейінбалалардға үй шаруашылығыбойышнша көмек көрсету	913	937	933

Дереккөз: ҚР Статистика комитетінің Ақтөбе облыстық статистикасы

Тұрғындарға әлеуметтік қызмет көрсету мақсатында мемлекеттік адрестік әлеуметтік көмек көрсетіледі (МАӘК), тұрғын жай көмегі, сонымен қатар жеткіншектерге мемлекеттік әлеуметтік төлемдер беру.

2015 жылы мемлекеттік адрестік әлеуметтік көмекті 29 отбасына тағайындады онда 111 адам 2,3 млн. теңге (2014 жылы – 38 отбасы, 151 адам 2,6 млн. теңге). Өткен жылмен салыстырғанда мемлекет әлеуметтік көмек алатын адамдар санын кемітті,. Осыған байланысты оқыту мен қайта оқытуда ықпал ету кеміп отыр (квалификацияны ауыстыру).

Оң тенденция ішінде МАӘК алушылар арасында жұмысқа жарамдыларды атауға болады, олар тұрғындарға әлеуметтік көмек беруді оңтайландырып отыр. 9 айда 2015 жылды МАӘК алатын санынан еңбекке жарамдылары 25,2% болды. 2012 жылы ол көрсеткіш 2,8 кеміді.

Сурет 40. МАӘК алатындар санының жұмысқа тұрғызылғандар динамикасы

Дереккөз: ҚР Статистика комитетінің Ақтөбе облыстық статистикасы

2015 жылғы 1 қазанда жеткіншектерге әлеуметтік көмек төленді, оның көлемі 39,8 млн. теңге 1311 аз қамтылған отбасындағы 18 жасқа дейінгі балаларға (3469 бала), онда айлық жан басына шаққандағы табыс азық түлік себетінің анықталған бағасынан аспайды. 2014 жылмен салыстырғанда аз қамтылған отбасылар саны бар болғаны біреуге ғана кеміген. Сонымен, әлеуметтік көмек құрылымында әлеуметтік көмек алушылар қатары кеміп отырған жоқ.

2015 жылғы 1 қазанда тұрғын үй көмегін 340 аз қамтылған отбасы алды, олар Ақтөбеде тіркелген және осында тұрып жатқан отбасылар жеке меншік үелері бар немесе тұрғын үйді жалға алушылар, барлық сома 4,5 млн. тг. Осыған ұқсас уақытпен 2014 жылмен салыстырғанда тұрғын үй аумағы сомасы 18% қысқарды (2014ж. – 5,5 млн. теңге), аз қамтылған отбасы саны (азаматтар), аталған әлеуметтік көмек алушылар саны 6,8% кеміді (2014 жыл – 365 отбасы/азамат).

Ақтөбе қаласы индустриалдық орталық болып отырып тұрғындарды өндірістік саладан да жұмыспен қамтып отыр. Осыған байланысты еңбекті қорғауға ерекше көңіл аудару керек өнеркәсіп кәсіпорындары саласындағы жұмыскерлердің құқығын қорғау және сапалы еңбекпен қамтылуын қорғауға ерекше көңіл аудару қажет.

Еңбек барысында бақытсыздықтан зардап шеккендер саны Ақтөбе қаласында 2012жыл басынан бері 250 адамды құрап отыр онда да өндірістегі бақытсыздық жағдайы жоқ.

Зиянды басқа да қолайлы емес жағдайда жұмыс істейтіндер саны Ақтөбе қаласында 2014 ж мәлімет бойынша 74960 адам, ол 6% 2012 ж мәннен артық.м қолайсыз жұмыс жағдайына мыналар жатады: қолайсыз ауа райы, артық шу, жұмыс орнының шаң болуы, ластануы, сонымен қатар ауауар дене еңбегін талап ететін құралдармен жұмыс істеу, ол қауіпсіздік талаптарына сәйкес емес құралдар.

Кесте 36. Зиянды басқа да қолайсыз жағдайда жұмыс істейтін ұызметкерлер санының өзгеруі (2012-2014жж.)

Көрсеткіштер	2012 ж.	2013 ж.	2014 ж.
зиянды және басқа да қолайсыз еңбек жағдайларында еңбектенетін қызметкерлерінің саны	70699	73005	74960

Дереккөз: ҚР Статистика комитетінің Ақтөбе облыстық статистикасы

Жалпы алғанда облыс бойынша ең ауыр еңбек ол металлургия өнеркәсібі болып саналады, металл рудасын өндіру, машина мен құралдар жөндеу және оны орнату, химиялық өнеркәсіп өнімдерін өндіру, тау кен өнеркәсібі, өңдеу өнеркәсібі сонымен қатар суды жинау өңдеу және оны бөлу. Аталған салаларда қызметкерлердің төрттен бірі зиянды жағдайда жұмыс істейді, ол жұмыстар санитарлық-гигиеналық нормаға сәйкес келмейді және ол жұмыскердің денсаулық жағдайына әсер етеді.

Сурет 41. Экономикалық қызметтің жекелеген түрлері бойынша жалпы жұмыскерлер санынан зиянды және басқа да қолайсыз жағдайда жұмыс істеуші жұмыскерлердің үлес салмағы

Дереккөз: ҚР Статистика комитетінің Ақтөбе облыстық статистикасы

Жаһандық экономикалық дағдарыс жағдайында Ақтөбе облысының экономикалық қызметіндегі негізгі сала кәсіпорындары еңбектік қатынастарды тұрақсыздандырудың негізгі көзі болайын деп тұр және ірі кәсіпорындардағы қызметкерлердің әлеуметтік қысымы көзі болу қаупі бар.

Экономикалық конъюнктураның әлемдік деңгейде нашарлауы жұмысшы күшін жұмыстан босатып, өндіріс көлемін қысқарту қаупін туғызып отыр. Сонымен қатар қазақстандық және шетел жұмыскерлері арасындағы еңбек жағдайы мен еңбекақы төлеу айырмашылықтары да дау туғызуда.

Әлеуметтік тәуекелдің өсуін нивелирлеу үшін ол еңбек ақыны төлеуді кешіктіру, қалалық әлеуметтік серіктестік бойынша және әлеуметтік және еңбекті қатынастарды реттеу бойынша үш тарапты комиссия 2015 жылдың 9 ай аралығында 4 отырыс өткізді, оған Әкім қатысты жұмыс беруші және кәсіподақ қатысты. ҚР Еңбек кодексін сақтау бойынша Меморандумға қол қойылды.

Мәдениет

Мәдениет сала қызметі «Қазақстан – 2050» Стратегиясы аясында, мемлекеттік «Салауатты Қазақстан» 2011-2015 жж. Бағдарламасы және «Мәдени мұра», Қазақстан Республикасындағы мәдени саясат Концепциясы аясында жүзеге асырылады.

Қала мәдениеті желісін 34 мемлекеттік мекеме көрсетеді, оның ішінде 14 облыстық ал 20 қалалық болып табылады: «Қалалық Мәдениет үйі», «Қалалық Мәдениет үйі «Геолог», «Қалалық Сазды мәдениет үйі», «Қалалық мәдениет үйі «Құралай»; ММ «Қазақстандық керендер қоғамының қалалық Мәдениет үйі» және «Қалалық қазақ соқырлары қоғамының мәдениет үйі»; «ҚР бірінші Президенті Н.Ә.Назарбаев атындағы орталық демалыс және мәдениет саябағы» және 13 кітапхана филиалы ММ «Қалалық орталықтандырылған кітапхана жүйесі» (2015 жыл қазанда), оның ішінде 5 ауылдық аймақта қызмет ететін 10 мәдениет мекемесі, оған 3 Мәдениет үйі және 7 кітапхана кіреді (2014 жылы: 19 мәдениет мекемесі оның ішінде 10 - на қала аумағында және 9 – ауылдық аумақта). Қала аумағында саябақтар бар. Оның ішінде орталық саябақ бірінші президент атында, ол мемлекеттік, ал қалғаны А.Пушкин атындағы және «Ретро» парк жеке меншікте.

Кесте 37. Кітапхана жұмыстары көрсеткіші динамикасы

Көрсеткіштер	2012ж.	2013ж.	2014ж.	9 ай 2014ж.	9 ай 2015г	2015ж. (баға)
Пайдаланушылар саны (туң адам)	17126	14609	17840	12920	14373	14976
кітап қоры	391124	376480	362699	361324	356326	363627
Кіргендер саны	124139	116464	129474	104891	105476	142098

2012 жылдан 2015 жылдың желтоқсанына дейін баспаханалар өнімдерін оқушылар саны артып отыр. Келушілер саны да артып отыр. Мысалы, 2011 жылы келушілер саны 7,1 болса, 2013 жылы – 8,0; 2014 жылы – 7,3. Оқырмандардың санының артуын мамандар кітапхана қызметкерлерінің мектепке кітапхана-библиографиялық қызмет көрсету көлеміне келісім жасаумен түсіндіріп отыр. Келісімде бірлескен жоспар қарастырылған онда отансүйгіштікке тәрбиелеу салауатты өмір салтына, сыбайлас жемқорлықтың алдын алуға есірткімен айналысудың алдын алу бойынша шаралар қарастырылған.

Көрсеткіштегі ауытқулар кітап қорымен және жаңа технолоияның дамуымен байланысты атап айтқанда кітапхана қызметінің электрондық форматымен байланысты.

Кесте 38. интернет-зал қызметтерінің көрсеткіші

Көрсеткіштер	2011 ж.	2012 ж.	2013 ж.	2014 ж.	9 ай 2015 ж.	2015 (баға)
пайдаланушылар саны	612	918	2428	2339	2000	3332

2013 жылы кітапхана желісін Интернетте пайдаланушылар саны артты: 3 қалалық кітапханада №№ 1,3,4; орталық кітапханада және екі модельдік кітапханада №№ 8,10.

Кітап қорын толықтыру мен жаңарту жұмысы келушілер қажеттілігін зерттеу нәтижесінде жүргізіліп отыр. Сонымен қатар 2011 жылы – 1; 2012 жылы – 0,7; 2013 жылы – 0,8; 2014 жылы – 0,5. Негізгі себеп ол қордан есептен шығару болып табылады және жаңа әдебиеттерді сатып алу қаржысының болмауы.

Кітапхана жүйесін қаржыландыруды төмендету 2014 жылы 2,0% (56 192 мың тг), 2015 жылы – 11,2% (49,842,5 мың тг).

Қалада кітапхананы сақтап қалу мен дамыту бойынша қолжетімді шаралар жүзеге асырылып отыр. Мысалы 2014 жылы жобалық сметалық құжат жасалды ол М. Ломоносов атындағы орталық кітапханаға жөндеу жүргізу мақсатында жасалды. 2015 ж. мамыр айында жаңа Құрашсайда кітапхана ашылды №11, кітап қоры 4500 мың дана. Кітапхана техника комплектісімен жабдықталған және Интернетке қосылған ол тұрғындардың ақпараттық кеңістікке қолжетімділігін арттырады.

Қала кітапханасы мәдени-сауық шаралырын өткізетінін айтып өту қажет. Сонымен қатар кітапхананың тартымдылығын арттыру, оның қызметін арттыру арқылы жүргізіледі, оның ішінде жасы үлкен адамдар мен

аз қамтылған отбасыларын балаларын компьютерлік сауаттылыққа оқыту. Осыған ұқсас орталықтар кітапханаларда ашылуы мүмкін.

2013 жылы қалалық кітапхана жүйесіне инновациялық технодогия енгізілді, және ол жұмыс орнын автоматтандырады және жеке мәліметтер базасын құрайды - «Мақалалар», «Кітаптар», электрондық ресурстар.

2014 жылдан «ИРБИС» бағдарламалық қамтамасыз ету белсенді түрде енгізіліп келеді, қызметкерлерді мәліметтер базасын құруға оқыту жүргізілуде, екі ауылдық, «моделдік» кітапхана интернетке жалғанған. Жалпы алғанда интернет-ресурсқа 11 кітапхана қосылған, оның ішінде 5 ауылдық «моделдік» кітапхана бар.

Әр түрлі тұрғындар санатына формат бойынша, жанрлық әр түрлілік және жас ерекшелігі спекторы бойынша әлеуметтік маңызды шаралар өткізу, оларды мәдени өмірге тарту жұмыстары жүргізілуде. Олардың саны мәдениетте артып отыруы ұсынылып отырған қызмет сапасын көрсетеді. 2013 жылы 661 мәдени-көпшіліктік шара өткізілді, оған 587445 көрермен қатысты, 2014 ж. – 685 оған 578715 адам қатысты, ал 2015 ж. – 706 мәдени-массалық шара өткізілді көрермен саны 582890 адам болды.

Қаланың мәдени өмірі бірнеше бағыттармен жүргізіліп отыр. Мәдени-массалық шаралардың едәуір бөлігі Қазақстанның мәдени мұрасымен таныстыру «Мәдени мұра» мемлекеттік бағдарламасы аясында жүргізіліп отыр. Орталықтандырылған кітапхана жүйесі жанындағы кітапханалар және қалалық мәдениет мекемелері тарихи және рухани мұраны үгіттеу бойынша көп жұмыстар атқарды, кездесулер, әдебиет сағаттарын, конкурстар, эссе дайындау және танымал жазушымен қоғам қайраткері ғылыми қызметкер мерейтойына арнап шығарма жазуды ұйымдастырды Ә Молдағұлованың 90-жылдығына мына шаралар өткізілді: мемориалдық кешендегімитинг, шығармашылықтық конкурс, хореографиялық коллективтер, кітап көрмесі және «Аңыз болған қыз» атты әдеби кеш. Ш. Аймановтың 100 жылдығына орай жастар арасында шығармашылықтық конкурс өткізілді және көрме мен слайд-шоу «Киножұлдызы» өткізілді, ол шығармашылығына арналды сонымен қатар поэзия кеші «Жанға жақын жырлары», ол С. Сейфуллиннің 120-жылдығына арналды.

Қаланың мәдени мекемелері сауықты ұйымдастыруға көп көңіл бөліп отыр, отынды сүйеге тәрбиелеу салауатты өмір салтын жастарға үйірме жұмыстары арқылы насихаттауға көп көңіл болып отыр. 2014 жылы қалада 31 үйірме қызмет етті, оған 449 дама қатысты оның ішінде 307 -жастар болды. Оның тұрғындар арасындағы танымалдығы артып отыр. 2015 жылы қазан айында 32 үйірме жұмыс істеп отыр. Оның 570 мүшесі 381 жастар.

Талантты қолдау кәсіби, көркем ұжымдар шығармашылығы қала мәдениеті қызметінің ең бір маңызды бағыттарының бірі болып отыр. 2014 жылы кәсіби және шығармашылық ұжымдар жас талантты орындаушылар 7 фестивалға қатысты және конкурстарға қатысты. 8 ұжым «Халықтық» атағын алды және 1 ұжым - «Үлгілі» атағын алды.

Қаланың мәдени байланысын арттырушы оқиға ол дәстүрлі VI Халықаралық балалар мен жеткіншектер шығармашылығы фестивалі «Әлия гүлі» оған Ресей қалаларынан, Электросталь, Орынбор, Ор, Соль-Илецк, сонымен қатар Астана, Тараз және Ақтөбеден қатысушылар келеді. Мәдени көпшіліктік кең бағдарлама аясында 2015 жылы Ұлы Отан соғысының 70-жылдығы болып отыр және Кеңестер Одағының Батыры Ә. Молдағұлованың 90-жылдығы, Қазақ хандығының 550 жылдығы, Қазақстан халықтар Ассамблеясының жылы, ҚР Конституциясының 20 жылдығы болып отыр.

Саланы дамытуға қаланы мерекеге дайындаумен қоса, қоғамдық маңызды және мәдени -массалық шаралар жүргізіледі. Оның ішінде жергілікті бюджет есебінен 2012 жылы 494615,4 мың тг. , 2013 ж. – 559826 мың тг. , 2014 жылы – 506176,6 мың тг. , 9 ай 2015 жылы – 398562,7 мың тг бөлінді.

Қаржыландыру көлеміне мәдениет нысандарының материалдық-техникалық базасының жағдайы әсер етіп отыр. Оның ішінде 20 мәдениет мекемесі барлығы 10 мекеме жеке тұрғын жайы бар. Оның ішінде типтік - 5 (МҮК «Геолог», Сазды МҮ, «Құралай» МҮ, ауылдық кітапхана №6 Қарғалыда, Маршак атындағы кітапхана). Икемделген құрылымдар мен құрылыстар пайдаланылады тозу салдарынан жөндеуді қажет етіп отыр. 2011 жылдан 2015 жыл аралығында мәдениет нысандары салынууда сонымен қатар ағымдағы және капиталдық жөндеу жұмыстары мәдениет нысандарына жүргізілді. Маршак атындағы кітапхана жөндеуден өткен жоқ.

Тіл саясаты

Қазақстан Республикасында тілдердің қызмет етуі мен дамуының Мемлекеттік 2011-2020 жж арналған Бағдарламасын жүзеге асыру мақсатында Ақтөбе қаласында жүйелі түрде оның негізгі бағыттарын жүзеге асыру бойынша жұмыстар жүргізіліп отырады.

Қалада жүргізіліп отырған тіл саясаты барлық этностардың тілдік құқықтарын сақтауды қамтамсыз етеді, ол қатынас тілін, білім алу және шығармашылық қажеттілігін көрсетуде еркін таңдауды қолдайды. Тілдік саясатты жүзеге асыру бойынша кең шаралардың бірі – ол қалалық тілдер фестивалі «Мемлекеттік тіл – ұлт тірегі» оның аясында конкурстар өткізіледі, олимпиадалар өткізіледі. Тек 2015 жылы фестиваль аясында 4 конкурс өтті. Оның ішінде жатқа оқушылар арасындағы «Оралхан Бөкей – тіл шебері» конкурсын айтуға болады. Конкурсқа жастар мемлекеттік орган қызметкерлері, педагогтар мен студенттер мемлекеттік емес кәсіпорындар қызметкерлері және акционерлік қоғам қызметкерлері қатысты, ол мемлекеттік тілді қолдану аясын кеңейтуге бағытталған конкурс және тіл мәдениетін арттыруға бағытталған конкурс болып отыр.

Осындай қалалық олимпиадалар «Тіл-тұнық ойдың кәусары» жастардың үш тілді білуге тартылуын тудырады, қазақ орыс және ағылшын

тілін үйренуге тартады, ал Абай оқулары «Мақсұтым – тіл ұстартып өнер шашпақ...» - жастардың қазақ тілін оқуға талпынысын арттырады.

Қалалық фестиваль «Мемлекеттік тіл – ұлт тірегі» 2014 жылы қала бойынша өткізілді. «Тіл болашағы – балабақшада», «Тілдарын-2014», «Абай оқулары» қала бойынша өткізілді. Ф.Оңғарсынованың құрметіне әйелдердің поэтикалық конкурсы «Өмірін өлеңмен өрнектеген арулар» өткізілді онда мектеп оқушылары, студенттер оқытушылар мен басқа да ұлт өкілдері қатысты.

Тілдер күнін тойлау дәстүрлі түрде шаралар кешенін қамтиды олар оқушылар мен студенттерге арналып өткізіледі, онда дебаттар, интеллектуалды турнирлер, тілдік сағаттар, поэтикалық және музыкалық кештер болады. Қазақ тілінің мәртебесін арттыруға ауылдық жерлердегі, мекемелер мен ұйымдардағы, жоо мен мектептердегі, мектепке дейінгі мекемелердегі мерекелік шаралар ықпал етеді: «Мақал-сөздің азығы, жұмбақ ойдың қазығы», «Сүйемін туған тілді – анам тілін) Тілі бірдің – тілегі бір?», «Тәуелсіздік тілдің беріктігі». 2015 жылы қала аумағында «Қазақстан Ассамблеясы ғимаратында» «Мемлекеттік тіл – ұлттық бірлік факторы» атты үлкен шара өткізілді.

Мемлекеттік тілді насихаттау баспа беттерінде БАҚ материалдар жариялау арқылы жүргізіледі. Қазақ тілі қаланың медиялық кеңістігіне еніп келеді. «Ақтөбе қалалық ішкі саясат бөлімі» ММ мәліметі бойынша БАҚ электрондық түрі артып отыр олар қазақ тілінде. Ақтөбе облыстық филиал РТРК «Қазақстан» мемлекеттік тілде 80%, телекомпания «Рика ТВ» - 57%.

Тұрғындарды мемлекеттік тілді үйренуге тарту үшін ашық ақылы оқу курстары ашылған ол қазақ тілін оқыту курстары. «Мұғалім» орталығында шығармашылық және тілдік курстар бар онда ересектер қазақ тілін оқиды. Орталықтағы оқыту «SUNRICE», «BEST», «Вектор знания», «TOP Klass» ересектерге арналған жеке және топтық формада жүргізіледі.

Мемлекеттік органдардағы іс жүргізуді мемлекеттік тілге ауыстыру жұмыстары белсенді түрде жүріп жатыр. Мемлекеттік тілдегі іс жүргізу 2006 жылдан өсіп келеді 99% 2015 жылы. Мемлекеттік қызметкерлердің тілді үйретудегі көрсеткіші жоғары болып отыр, мемлекеттік тілде іс жүргізушілер саны: 2012 ж. - 97,17%; 2013, 2014 жж. – 95%.

2010 жылдан лингвистикалық жағдай мен сараптамағы тұрақты мониторинг жасалып келеді. Мемлекеттік мекемелер ай сайын кіріс және шығыс құжаттарының сапасы туралы мәліметті ҚР Мемлекеттік тіл және спорт Комитетіне беріп отырады. 2015 жылдың 9 айында мемлекеттік тілде орындалған шығыс құжат саны 99% болды.

Мемлекеттік тілдің мектепте және мектепке дейінгі білім алуудағы тартымдылығы байқалып отыр.

Кесте 39. Білім алу және мектеп алды даярлықты ұйымдастырудың тілдік қатынастары

Ұйымдар/	Мектептер	Балабақшалар
----------	-----------	--------------

язык	Қазақ	Аралас (қаз.т. орыс т.)		Қазақ
2012 жыл	32	29	2012 жыл	32
2013 жыл	32	30	2013 жыл	32
2014 жыл	33	35	2014 жыл	33
9 ай 2015 жыл	34	35	9 ай 2015 жыл	34

Негізгі мәселе қазақ тілін оқытудағы оқыту орталықтарының кемдігі болып отыр, тегін оқыту курстарының жоқтығы. Қарғалы ауылдық жерде ашылған тілді оқыту орны үш жылдық оқытуға қарамастан өз қызметін тоқтатып отыр.

Спорт

Қалада 59 спорт түрі бар оның ішінде олимпиядалық – 21.

Мемлекет басшысының көпшіліктік спортты дамыту және тұрғындарды дене шынықтырумен айналысуға тарту бойынша тапсырмасын жүзеге асыру мақсатында денешынықтыру-сауықтыру және спорттық-көпшіліктік шаралар саны артты оған әр түрлі жастағы жастар әлеуметтік топтар тартылды. Жалпы алғанда 2015 жылы қазанда 497 спорт шаралары ұйымдастырылып өткізілді.

Кесте 40. Спорттық шаралар саны

Жыл ы/количество	2012	2013	2014	01.09.2015
Спорттық іс-шаралар	130	123	149	95

2012-2014 ж.ж. көптеген спорттық шаралар өткізілді: ЖОО студенттері арасындағы Спартакиада волейбол, мини-футбол, шахмат, шашки, шаңғы бойынша жарыстыр. Президенттік көп сайыс жеңіл атлетика және тенниске 850 ЖОО студенттері қатысты; қала ардагерлері арасындағы III спартакиада; мемлекеттік қызметкерлері, бюджеттік қызметкерлер қатысқан салалық спартакиада (білім, денсаулық және басқалары), мүгедектер және жастар арасындағы жарыстыр.

Көпшіліктік спорттық шаралар атаулы күнді атап өтудегі ажырамас бөлігі болды. Тек 2015 жылы: XXXIII Халықаралық турнир қардағы футболдан және мини футбол бойынша турнир «Қысқы каникул» Ақтөбе қаласы әкімінің марапатына өткізілді; массалық старт «Шыңғы шақырады!»; қаланың хоккей бойынша біріншілігі «Алтын шайба»; қаланың футбол бойынша чемпионаты. IV жазғы қалалық спартакиада аясында қала чемпионаты өткізілді. «Наурыз мейрамы» және халықаралық әйелдер күніне 10 спорттық шара өткізілді; ОСА 70 жылдығына қаланың ұлттық спорт түрлерінентаңдау турнирі өткізілді, ол қазақша күрестен «Қазақстан Барысы» және жолсызбен жүретін көліе турнирі «X -DAY», 1 мамырда -

полумарафон Ақтөбе қаласы «сенің Марафоның – сенің жеңісің», «Аламан бәйге», қала күніне ашық турнир 2 спорт түрінен өткізілді (кроссфит және армлифтинг), Астана күніне – веложарыс, спорт күніне қала чемпионаты воркаут спорты жарысы; ҚР Конституциясының 20 жылдығына қаланың конькобежді спортынан оқушылар арасындағы біріншілік, жеңіл атлетика эстафетасы, «Экиден» қала кәсіпорындары мен ұйымдар арасында ҚР Конституциясының 20 жылдығына және Қазақ хандығының 550-жылдығына полумарафон «Алтын күз» өткізілді, оған 14-70 жас аралағындағы барлық жастағы қатысқысы келетіндер қатысты. 2015 жылдағы тамыз айында ауыр спорт түрінен үлкен фестиваль болды «көше Энергиясы» (армрестлинг, армлифтинг, гиревой спорт, кроссфит, стронгмен, пауэрлифтинг, ауыр атлетика).

Жазғы уақытта оқушыларға турнир «Былғары доп», стритбол бойынша турнир өткізіледі. Қысқы спорт түріне көп көңіл бөлінеді (3шаңғы базасы және 1 ОДЮСШ).

Дене шынықтырумен спорт сабақтарына мүгедектер тартылады. Әр түрлі мүгедектер арасында 10 спорт түрінен жарыс өткізу дәстүрлі болып отыр: коляскамен жарысу, шахматы, шашки, тоғызқұмалақ және жарысу, олар мүгедектер қоғамымен бірлесіп өткізіледі.

Сурет 42. Дене шынықтыру мен спортпен жүйелі түрде айналушылар саны

Дене шынықтыру мен спортпен айналысатын қалалықтар санының артуына қарамастан оның қарқыны аз. Маңызды себептерінің бірі ол спорттық инфрақұрылымның аздығы болып отыр. Дене шынықтырумен және спортпен айналысушылар саны 2012ж. 135 200 адам болды оның ішінде спорт түрлері секциясында – 47143, сауықтыру бағытында - 33363, ақылы секцияда – 54 694; 2013ж. - 140 646 адам, оның ішінде спорт түрі бойынша – 47143, сауықтыру бағыты бойынша - 38 809, ақылы секцияда – 54 694; 2014ж. - 129 974 адам оның ішінде спорт түрінен – 46740, сауықтыру бағыты бойынша 48414, ақылы секцияда – 34 819.

Ақтөбеліктердің спорттық жетістіктерінің артуы, спорт шеберінің санының артуы, оның ішінде халықаралық кластер бойынша санының артуы: 2012 ж. - 13,9%, 2013 жылы - 14%, 2014 жылы - 14,3%. Спортшылар шеберліктерін жарысқа қатысу арқылы шыңдайды. 2012 жылы жарысқа 47143 адам қатысты, 2013ж. – 47143, 2014ж. – 46740. Спорттағы жоғары нәтиже ынталандырылып отыр: спортшыларды және жаттықтырушыларды халықаралық аренадағы жетістіктері үшін болашағы бар спортшыларға тұрғын үй беру арқылы жүргізіледі.

2014 жылы Қазақстан және Азиялық ойындар тобына Оңтүстік Кореяда Инчхонда Ақтөбе спортшылары енді. Каратэ-до А.Ақтауов чемпион болды, Р.Сагандыков - күміспен марапатталды, А.Байкулов А.Тарабрин күштілер қатарына кірді. Самбо бойынша чемпиондар мен марапат алғандар

Е.Куанов, Л.Коныспаева, Н.Калжанов болды -студенттер арасындағы бокс бойынша чемпионат жеңімпаздары болды. Спорттық клуб «Намыс» Қазақстан Республикасында үш мәрте чемпион болды, ол гандбол бойынша, Қазақстанның бес мәрте чемпионы футболклубы «Ақтөбе» республикадағы күміс иегері болды. V Қазақстан Республикасындағы Халық ойынында облыс командасы III орын алды.

Маңызды ұйымдастырушылық шаралар ол инфрақұрылымды дамыту болып табылады. 2014 жылы 478 спорт құрылымы әрекет етті 2015жыл соңында - 484 (салыстыру үшін: 2012 ж. – 440),оның ішінде 9 спорттық кешен (2014ж. 7 бірлік), 126 спорттық (2014ж. ол 122болды). Құрылыстың жалпы бір мезеттегі өткізу қабілеті 25 мың адамнан артық. Ақтөбеде 15 ДЮСШ, бар олимпияда резервін дайындау орталығы жоғары спорт шеберлігі мектебі бар, онда 8 мыңнан артық балалар жаттығады, 3167 секция әрекет етіп отыр.

Саланы дамыту қаржысы артып келеді. 2012 жылы 54,3 млн.тг игерілді. , 2013 жылы - 58,1 млн.тг. , 2014 жылы – 64,0 млн. тг. , 2015 жылға 69,3 млн. тг жоспарланып отыр.

2012 жылы мемлекеттік бюджет есебінен және спонсор қаржысынан 13 спорттық алаң салынды, олар жалпы білім беру аумағына салынды және тұрғын үй аумағына салынды. 2013 жылы – 30, 2014 – 12 спорттық алаң және футбол алаңы салынды. 2015 жылы шілде айында Қарғалы ауылында пайдалануға ДЮСШ берілді, онда күрес залы, жаттығу залы және гимнастикалық снаряд бар. Жалпы алғанда 2011 жылдан 2015 жыл аралығында қала аумағында және ауылдық жерлерде 67 спорттық алаң салынды, олар қазіргі заманғы стандарттарға сәйкес және оқу орны мен көп пәтерлі тұрғын үй аумағына жасанды жабулар төселді.

Оң өзгерістермен қоса спортты дамытуға кедергі болатын проблемалар да бар:ол спорт нысандарының дефициті (63%); спорт жарыстарын өткізу орындарының сапасының төмендігі; спорт пен жаттығу бойынша соттың ақысының төмендігі; жоғары білікті кадрлардың жетіспеушілігі; ДЮСШ арнайы алаңының болмауы; спорттық құралдың және мүліктің қатты тозуы; спорттық алаңдардың дефициті.

1.1.1.Тәртіп пен қоғамдық қауіпсіздік

Ішкі істер органдары жыл сайын Ақтөбе қаласының криминогендік жағдайына сараптама жасайды қылмыс деңгейінің шынайылығын қамтамасыз ету бойынша шаралар жүйесі жүзеге асырылады, сонымен қатар қылмыстық қудалау бойынша статистикалық көрсеткіштердің шынайылығына шаралар өткізеді.

2013 жылы қылмыс саны 36,6% артқан 2012 ж. , ал 2014 ж. ұқсас мерзіммен салыстырғанда өсім аз 0,3%. Қылмыс көрсеткішінің артуына ІІБ жұмысын ашық көрсету әсер етіп отыр, ол электрондық тіркеу жүйесі және қылмыс туралы мәлімет беру арқылы хабарлау «on-line» режимде прокуратура органында жүргізіліп отыр.

Қылмысты қарау көрсеткіштері жақсарып отыр: 2014 жылы 6,1% артты және 2015 жылғы жарты жылдықта осыған ұқсас мерзіммен салыстырғанда 18,7% артты.

Кесте 41. 2015 жылғы тамыздағы қылмыс түрлерінің қатынасы

Қылмыс түрлері	Саны	(%)
онша ауыр емес	2 258	22,6%
орта ауыр	7 070	70,7%
ауыр	658	6,5%
аса ауыр	16	0,2%

Жалпы құрылымда қылмыс түрі ішінен аса ауыр қылмыс кеміді. Мысалы, 2015 жылғы 9 ай аралығында жасалған аса ауыр қылмыстар 2014 жылғы осыған ұқсас мерзіммен салыстырғанда кеміп отыр 46,7%, ал қылмысты ашу осы 2014 жылғы мерзіммен салыстырғанда 90,9% құрады (салыстыру үшін: 9 ай 2014 ж. – 63,9%). Ауыр қылмыс саны аздап өскен 6,8%, оны ашу 47,6% дейін артты (салыстыру үшін : 9 ай 2014 ж. – 34,7%).

Орта ауырлықтағы қылмыс 16,5%, төмендеді ашылу сақталып отыр және 16,8% құрады (салыстыру үшін : ұқсас мерзімде 2014 ж. – 16,5%). Сонымен қатар орташа ауырлықтағы қылмыс саны 81,8% артқан ашылуы – 19,8% (салыстыру үшін: 2014 ж. - 21,8%).

Көшедегі қылмыстардың көбі ол ұрлау. 2012 жылы 8 513 ұрлық болған 2013 жылы – 12 113 және 2014 жылы – 11 084. Осыған қарсылық көрсету үшін ішкі істер органдары барлық мүдделі органдармен бірігіп « Өзгенің мүлкін тонауға қарсылық бойынша» бағдарламаны жүзеге асырып отыр. Ұрлау мен алдаудың алдын алу жұмыстары жүргізілуде және БАҚ түсіндіру жұмыстары жүргізіледі 2015-2016жж (бақылау камерасыдабыл және т.б.), ведомствалық емес күзет жұмысын арттыру жүргізіліп отыр.

Сурет 43. Көшеде жасалған қылмыс динамикасы

Көше қылмысын болдырмау үшін оның алдын алу мен оны ашу бойынша ішкі істер органы «ізіне түсі бойынша» бірнеше шаралар қабылдап отыр. Біріншіден, КПП «Қауіпсіз аула» принципімен жұмыс бойынша қалада үйлерді бақылау камераларымен жабдықтау жалғасуда. Қала көшелеріне 108 бейнекамера орнатылған ақпараттар қала ІІБ Оперативтік басқару бөліміне түседі. Тек 2015 жылдың жарты жылдығында ғана камера көмегімен 12 458 құқы бұзушылық анықталды, оның ішінде жол ережесін бұзу да бар, ашылған қылмыс 59.

Екіншіден Ақтөбе қаласында патрульдік 329 маршрут құрылған оның 142 жасырын. Демалыс және мереке күндері қоғамдық қауіпсіздік пен

тәртіпті сақтауды түнгі алдын алу тобы «Беркут» қамтамасыз етеді ол автотранспортты тарту арқылы және ПД аппараты қызметтерін тарту арқылы жүргізіледі, көпшілік демалатын орын және демалыс орындары ерекше бақыланады. Үшіншіден ҚР «Қоғамдық тәртіпті қорғауға қатысатын азаматтарды тарту туралы» заңына сәйкес ІІБ учаскелік бекетінде қоғамдық Кеңес құрылған оған белсенді азаматтар, жергілікті орган өкілдері, аумақтық орган орынбасарлары кіреді. Ақтөбе аумағында 24 қоғамдық Кеңес әрекет етіп отыр, олар жатаханада, көп қабатты пәтерлерде қоғамдық тәртіпті қорғауды қамтамасыз етеді. Сонымен қатар қоғамдық тәртіпті сақтауға 24 студенттік отряд көмек береді (212 адам), 51 отряд ДНД (432 адам), олар демалыс және мереке күндері қаланы патрулдеуге қатысады. Ішкі істер бастамасымен он жастар бірлестігімен Меморандумға қол қойылды, онда жастар ұйымы ұсақ қылмыстарды ашу бойынша рейдтік тексерістерге қатысады. Оның ішінде акцияларға, оперативтік-алдын алу шараларына қатысады. Қабылданған шаралардың арқасында 2015 жылдың бірінші жарты жылдығында қоғамдық орындардағы қылмыс саны 2014 жылғы ұқсас мерзіммен салыстырғанда 3,8% төмендеді.

Бас бостандығынан айыру орындарынан босағандармен оңалту жұмыстары әлі де жеткіліксіз. Көптеген жағдайда олардың үйінің болмауы және жұмысының болмауы оларды қайта қылмыс жасауға итермелейді немесе қаңғыбас болуға итермелейді.

Сурет 44. Жасалған және бұрын жасалған қылмыс саны

Сонымен қатар қылмыс рецидивінің артуы тағы бір фактор арқылы көрініп отыр. Ол 19.09.2014ж. нұсқаулыққа сәйкес қылмыс жасамаған тұлғаның қылмыс жасауы туралы мәлімет сотталғандығын өтеуге қарамастан есепке алынады. Бұрын қылмыс жасаған тұлғаларға сонымен қатар бұрын қылмыстық қылмыс жасағандар жатады. Осы себеппен қылмыстық қудалау органдары жазасын өтегендер тізімнен алынады олар статистикалық картада бұрын сотталған ретінде тұрады ол қылмыс рецидиві статистикасын арттырып отыр.

Кесте 42. Жасөспірімдер жасаған қылмыс саны

2012ж.	2013ж.	2014ж.	9 ай 2014ж.	9 ай 2015ж.
158	182	113	56	44

Алайда жасөспірімдер қылмысы төмендеп отыр. 2013 жылы ол сан артқан болатын (салыстыру үшін 2012 жылы 15,1%). 2014 жылы 2013 жылмен салыстырғанда жасөспірімдер жасаған қылмыс төмендеген ол 37,9%. Жасөспірімдердің арасында қылмыстың алдын алу мақсатында ювенальды полиция қызметкерлері рейд жүргізеді, онда ойын сауық

орындарында 22-ден кейін жүретін жасөспірімдер анықталады, олар заңды өкілінсіз 23 сағаттан кейін жүргендер. 2012 жылы 66 рейд жүргізілді 2013 ж. – 78, 2014 ж. – 88 және 2015 ж. 9 ай аралығында - 95.

Алдын алу жұмыстарына мүдделі мемлекеттік органдар қатысады, және «НұрОтан», НПО, өкілдері қатысады олар үнемі «Жасөспірім», «Түнгі қаладағы балалар» рейдін өткізеді (400 артық 2014 жылы) жастардың көп жиналатын орындарына жүргізеді. Баланы тәрбиелеу мен балаға бақылау жасамағаны үшін ата аналары әкімшіліктік жауапкершілікке тартылады.

Есірткінің алдын алу есірткі бизнесімен күреске шұғыл іздестіру жұмыстары кіреді, онда есірткіні айналыстан алу, ірі көлемде есірткіні ұстау жұмыстары жүргізіледі. Есірткі бизнесімен күрес бойынша бөлімшеге қызметкерлері әкімшіліктік және ювеналды полиция,білім беру ұйымдары және денсаулық сақтау ұйымдары бірлесіп жұмыстар жүргізеді, кейде балалар арасында да осы жұмыстар жүргізіледі.

Жол қозғалысы қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселесі өзекті болып отыр. Жол-көліктік оқиғаның азаюы (ДТП) тұрақты емес және көптеген факторларға байланысты болады.

Сурет 45. ЖКО саны динамикасы

Мемлекет басшысының тапсырысымен және ішкі істер министрлігінің бұйрығымен 01.11.2013 жылы әкімшіліктік және жол полиция қызметі біріктірілді. Осы біріктірудегі негізгі міндет ол «универсалды полиция», бағытын құру болды. Ол жол қауіпсіздігін жетілдіруді қамтамасыз ету болды біріктіру нәтижесінде наряд саны артты және қоғамдық тәртіпке келу саны артты. Әкімшіліктік құқық бұзушылықты, шағын бұзақылықты алкогольге қарсы заңнаманы бұзуды анықтау көлемі артты. «Универсалды полиция » бойынша 329 маршрут анықталды оның ішінде: автопатруль– 82,жаяу - 228, стационарлық – 7 және атпен – 12. 2014 жылы ЖКО 9,8% төмендеді барлығы 2015ж.9 ай аралығында қалада 402 ЖКО тіркелді, ол 2014 жылғы ұқсас мерзімдегімен салыстырғанда 1,7%.

Автожолдағы апаттың көптігі жылдамдықты арттырумен байланысты және автомобиль жолдарының жағдайымен және жол қозғалысына қатысушылардың тәртібінің төмендігінен байланысты. Абылқайыр хан - Киселев, Асау Барак және Акимжанов көшелері қауіпті, сонымен қатар Берсиевтегі жаяу жол қауіпті. Соңғы 5 жылда қала автопаркі 2,5 есеге артты (75 мыңнан 188 мың)және әлі де өсіпкеледі. Онда автомобиль саны облыс орталығындағы көше жол желісін дамытудан асып кетіп отыр.

Ішкі істер органдары жол қозғалысын қауіпсіздендіру шараларын қабылдап жатыр. 2013 жылы Ақтөбе қаласында 6 біріктірілген жүйе енгізілді, ол ЖКО анықтауға бағытталған және 7 интеллектуалдық жүйе енгізілді, ол жол көлік оқиғасын жүргізушінің қатысуынсыз анықтайды, ол Процессингтік орталықтан алынады. Сонымен қатар облыс

орталықтарындағы қарқынды қозғалыс орындарында, сонымен қатар қоғамдық орындарда көшеде 113 бейнекамера орнатылған.

Жергілікті бюджет есебінен 2 «Автоураган» жүйесі алынды, ол автомашина Тойота-Хайста орнатылған, ол көлік құралын жалған мемлекеттік белгісімен басқару себептерін анықтайды, жылдамдықты арттыруды анықтайды құқықтан айырылғандарды анықтайды, сонымен қатар мемлекеттік қарызы бар адамдарды анықтауға арналған.

Балалар қатысқан ЖКО болдырмау мақсатында қоғам назары жол көлік оқиғасына аударылды, онда баспа және БАҚ арқылы түсіндіру жұмыстары жүргізіледі, ол барлық оқушыларды қамтиды.

Материалдық-техникалық жағдайы толық режимде қала тұрғындары санының артуына байланысты кадр дефициті артып отыр, әсіресе учасоктарда артып отыр. Қалада азаматтық қорғаныс ерекше көңіл аударуды талап етіп отыр, ол әр түрлі төтенше жағдайдағы қақтығыстың алдын алу мақсатында құрылған. 2015 жылы тұрғындар жеке қорғаныс құралымен 100% қамтылды. Жыл сайын төтенше жағдайдан адам өлуді болдырмау мақсатында шаралар өткізіліп тұрады. 2012 жылы 25% табиғат апатына қарсы тұрудың ұйымдастырушылық және инженерлік қорғаныс шаралары артты. Жыл сайын орташа есеппен 15% төтенше жағдайды уақытылы хабарлау жүйесі модернизацияланады.

Кесте 43. Азаматтық қорғаныс жүйесін және төтенше жағдайға қарсы тұру жүйесін дамыту

Көрсеткіштер	2012 жыл	2013 жыл	2014 жыл	2015 жыл (алдын ала деректер)
2015 жылы Ақтөбе қаласында жеке қорғану құралдарымен халықты қамтамасыз ету. 100%	49	66	83	100
Адам және материалдық шығындарды төмендету, жыл сайын ТЖ табиғи және техногендік сипаттағы апатың төмендеуі 0,2% - ға	0,2	0,2	0,2	0,2
Қауіп-қатері және төтенше жағдайлар туындаған кезде халықты уақытылы хабардар етумен қамту %	96	97	98	100
Қала аумағында ұйымдастыру және инженерлік-қорғаныс шараларының қарсы іс-қимыл жөніндегі табиғи стихиялық іс-әрекет кешенін жүзеге асыру көлемі %	6,0	9,0	12,0	15,0
Хабарландыру жүйесін жаңғырту, %	60	75	90	100

Қалада тұрғындарды қазіргі заманғы жою құралынан қорғау мәселесі шешіліп жатыр, дайындықты арттыру, оперативтік және дағдарыстық жағдайды басқару мәселесі шешілуде. Сонымен қатар қала аумағын төтенше жағдайдан және техногенді апаттан кепілденген қорғаныммен қамтамасыз ету мәселелері шешілді.

1.1.2. Инженерлік инфрақұрылымды дамыту

Байланыс және коммуникация

Ақтөбе қаласы индустриалды дамыған қала ретінде ғылыми сыйымдылығы жоғары технологияны ендіруге тырысады және дамып келе жатқан ақпараттық-технологиялық және коммуникациялық қажеттілікті қамтамасыз ету.

2012 жылдан 2014 жыл аралығында байланыс пен коммуникация көлемі артты және 7086,63 млн. теңгені құрады, 2014 ж. байланыс қызметінің орташа мәні 2012-2014 жылы 107,5% болды.

Кесте 44. Ақтөбе қаласының байланыс қызметі нарығын дамыту динамикасы

Байланыс қызметтері нарығының даму динамикасы	2012ж.	2013ж.	2014ж.	9 ай 2014ж.	9 ай 2015ж.
Пошта және курьерлік қызмет көлемі, млн. теңге	602,45	688,31	806,12		
Байланыс қызметтерінің көлемі, млн. теңге	8761,77	9 904,22	10 647,6		
Байланыс қызметтерінен түскен табыстар, млн. теңге	5889,01	6314,96	7086,63	5288,72	5725,86
НКИ байланыс қызметінің нақты көлемі, %	102,9	107,2	112,2		108,3
Ғаламтор қызметтерінің нарығы					
Табыстар, млн. теңге	2237,33	2667,87	3303,86	2452,58	2882,79
Қолданушылар саны, мың адам	52,09	60,36	67,83	66,05	69,33
Ену деңгейі, интернет-қызметтер					
Абоненттерінің тығыздығы кең жолақты Интернет желісіне 100 тұрғынға	6,55	7,46	8,25	8,07	8,35
Қызметтер нарығы тіркелген телефон байланысы					
Табыстар, млн. теңге	1892,188	2192,966	2225,546	1698,898	1588,532
Қолданушылар саны, мың адам(барлығы)	180,332	184,487	186,423	185,805	183,101
Олардың арасында халық, мың адам(жеке тұлғалар)	154,178	156,271	157,164	156,623	154,228

Телефон байланысының тіркелген желісінің тығыздығы, 100 тұрғынға

22,66

22,81

22,71

22,66

22,05

2014 жылы байланыс пен коммуникация:

- Пошта және курьер қызметтері – 7,1%;
- Мобилді байланыс – 0,2%;
- Интернет-қызметтер – 29,6%;
- Телефон байланысы – 34,2%;
- Телекоммуникациялық қызметтер – 14%;
- Басқа да қызметтер – 15,0%.

Сурет 46. Ақтөбе қаласының байланыс пен коммуникация нарығы құрылымы

Дереккөз: ҚР Статистика комитетінің Ақтөбе облыстық статистикасы

2012-2014 жыл аралығында пошта және курьерлік қызмет 33,8% артты және 2014 жылы 806 млн. теңге болды. Пошта қызметі де өзекті болып отыр олар негізінен газет және басқа да мерзімдік баспалармен байланысты. Пошта қызметі нарығында және курьерлік қызмет нарығында 2014 жылы бірінші рет шетелдік меншік формасы өзін көрсетті.

Мобильдік байланыс көлемі 2014 жылы 21,5% артты және өткен жылмен салыстырғанда 2014 жылы 20 125,9 мың теңге болды.

Ақтөбе қаласындағы ұялы байланыс нарығында негізгі компания «Алтел 4G», «Кселл», «Билайн» және «Теле2». Оның ішінде қымбат оператор ол «Кселл» және «Билайн». Тарифтері лицензиялық міндеттерге байланысты. Қазір ұялы байланыс абоненттері үшін қызмет сапасы пайдалану қолайлығы маңызды (3G-байланыстар), data-трафик маңызды. Қаладағы мобильдік байланыстың артуы тұрғындардың өмір сүру деңгейінің аруымен байланысты.

Интернет желісінің артуы 2013-2014 жылы 13,7%, 2014 жылы Көрсеткіш 3 388 млн. теңге болды. интернет-провайдерлер табысы 2012 жылдан 2014 жыл ы 47,7% артты, 2015ж. 9 ай аралығында 17,5% артты. Табыстың артуының негізгі себебі интернет-пайдаланушыларының артуы болып отыр, ол 2 есеге артқан.

Орташа жылдық өсіп қарқыны (CAGR) 23,85% және 15,1%. Интернет абоненттері тығыздығы 100 тұрғынға 26% артты және 8,25 бірлікті құрап отыр.

интернет-қызметі нарығында негізгі провайдер ол ұлттық компания «Қазақтелеком». Аталған нарық сегменті тұрықты дамуда жеке дамуда. Жалпы алғанда пайдаланушылар саны жыл сайын артып келеді және қызмет нарығында ірі ойыншының болуы есебінен артып келеді.

2012 жылдан 2014 жылда телефон байланысы 17,6%, артты пайдаланушылар саны 3,4%, оның ішінде тұрғындар үлесі – 1,9%. АҚ «Қазақтелеком» нарығы үлесі 95%.

Қаңтар-қыркүйек айлары аралығында 2015 жылы тіркелген телефон байланысы қызметінің табысы 6,5% төмендеді, ол өткен жылмен салыстырғанда және пайдаланушылар саны 1,5% кеміді, ол жеке тұлғалар есебінен кеміді. Аталған жағдай мобильдік байланыс пен интернет-қызметтің өзектілігін және қала аралық және халықаралық телефон байланысының қажеттілігінің төмендеуін көрсетіп отыр. 2013-2014 жыл аралығында телефон байланысы қызметін пайдалану 3,9%, төмендеді, ол қала аралық және халықаралық қызметтің қысқаруы есебінен болып отыр 12,8%.

Табыс пен пайдаланушы санының орташа жылдық өсімі (CAGR) 8,8% және 1,7% болды.

2014 жылы тіркелген телефон байланысы тығыздығы төмендеді, 100 тұрғынға шаққанда 0,4% төмендеуді жалғастыруда 9 айда 2015 жылы ол 2,7% құлады.

О қалада байланыс пен коммуникацияны дамытудағы негізгі мәселелер мыналар:

1. Көптеген тұрғындар үшін қолданыстағы тарифіндегі деңгейдің төмендігі;
2. Мобильдік байланыстың толық сапалы болмауы;
3. Қала аумағында телефонмен қамтылудың аздығы.

Жолдар

Автожол жағдайы қала инфрақұрылымын дамытуда маңызды болып табылады және жол қозғалысын қамтамасыз етуде маңызды болып табылады. жыл сайын капиталды жөндеу және реконструкция жұмыстары жүргізілуде, ал сонымен қатар жаңа жол салу жұмыстары да жүргізіледі. Соңғы 5 жылда жөнделетін жол саны артып отыр.

Автомобильдік жолдардың жалпы ұзындығы жыл сайын 1 қазан 2015 жылға артып отыр және 628 км ұзарып отыр оның ішінде асфальтбетонмен жабылғаны 63%, 10% қиыршық тасты жабумен 37% топырақ жолдары. Жалпы тротуар көлемі 6657 кв. м. қатты жабуы бар автожолдар жалпы пайдаланудағы жолдар санының 63% құрап отыр.

Автомобиль жолдарының жағдайын жақсарту қалада оң динамикада сарапталып отырған 3 жыл аралығында автомобиль жолдарының жақсы сақталған бөлігінің көлемі 2013 жылы 2,6% артты және 2014 жылы 4,2% артты, 9 ай аралығы 2015 осыған ұқсас 2014 жылдағы мерзіммен салыстырғанда – 7,3%. Сонымен 1 қазан 2015 жылы жақсы жағдайдағы жолдар көлемі 21% барлық жол көлемінен қанағаттанарлықсыз жағдайдағы жолдар көлемі– 37%, ол өткен жылғы көрсеткішпен салыстырғанда 7% кеміді (9км) .

Кесте 45. Жол қорының ұзындығы , км

Жылы/саны	2012ж	2013ж.	2014ж.	9 ай 2014ж.	9 ай 2015ж.
Автожолдардың ұзындығы	612	617	620	620	628
Автомобиль жолдарының ұзындығы, жүрген жақсы және қанағаттанарлық жағдайда	116	119	124	124	133
Қамтамасыз етілуі жол жамылғысымен	255	257	262	262	262

Дереккөз: ҚР Статистика комитетінің Ақтөбе облыстық статистикасы

2013 жыл мен 2014 жыл аралығында 5 км автожолдар жөнделді, сомасы 6 млрд. 383,7 млн. теңге. 2013 жылмен салыстырғанда жөнделген жол көлемі 5 км артты (4%).

2015 жылы жалпы жолды жөндеуге 2 549,2 млн. теңге бөлінді, оның ішінде 9 ай аралығында ағымдағы жылы жолдар бойынша 98,6% немесе 2 513,6млн. теңге бөлінді.

Автомобиль жолдарын жөндеу мен қаланың жол инфрақұрылымын жөндеу бағытында жұмыстар жүргізілуде.

Ағымдағы жылы қаланың көліктік инфрақұрылымына көлемді жоба жіберілді,Әз-Наурыз (Шығыс) көшесінен басталды, құрылысы 2012 жылы бастаған болатын.

Болашақта қаланың ең бір кептелісті учаскесінде Сельмашта да жұмыстар жоспарланып отыр ол үшін 2014 жылы техникалық-экономикалық негіздеу жоспарлануда (ТЭН), осы кезеңде жобалық-сметалық құжаттар (ЖСҚ). Жол желісі 2 кезеңде жүргізіледі: 1 кезең тап – жаңа жол желісін салуды параллельді жүргізу, онда автотранспорт құралының қозғалысы қолданыстағы жолдағы қозғалысы әдеттегі ретпен көлік кептелісін болдырмау мақсатында қалыпты жүргізіледі, 2 кезең - ескі жол желісін демонтаждау. Болашақ жол желісінің жалпы ұзындығы 139,1 м, 4-жолақты қозғалыс жақын орналасқан көшелерді кеңейту арқылы. Жол желісін пайдалануға бергеннен кейін көлік құралы қозғалысының сызбасы өзгереді.

2014 жылы 40 учаскелік автомобиль жолдары жөнделді оның ішінде 11 нысанда 2013 жылы басталды және 18 жаңа нысанда 2014 жылы 11 нысанды аяқтау 2015 жыл соңына дейін жоспарланып отыр.

Көліктік қолайлы жүруін және жаяу жүргіншілердің жүрісін қолайлы ұйымдастыру үшін бүгінгі күні ауылдар мен қалада мынандай жөндеу жұмыстары жүргізілді:

- Асфальтбетон жабуы бойынша инженерлік желі қайта конструирленді, автокөлік құралы тұрағын бөлу барьерлері орнатылған асфальтбетон жабуы салынды вокзал алды алаңда, Некрасов және Уәлиханов көшелері бойынша алаңдағы автокөліктің қосымша орны салынды;
- Қаланың орталық магистралінің жүру бөлігіне капиталдық жөндеу жүргізілді: Ә.Молдағұлова алаңы жолды кеңейту 14 м, дейін Абылқайыр хан көшесінде қиыршық мастикалық асфальт қолдану

арқылы 8 Наурыз, М.Маметова көшелерін кеңейту арқылы және СҮ «Мега Шығыс» көшесіне тұтас жабу жұмыстары жүргізілді;

- Кеңес Одағы Батыры атындағы көшеге Ұлы Жеңістің 70 жылдығында капиталдық жөндеу жүргізілді: 2014 жылы – 7 көше және тағы да 23 ПСД әлі де жөндеу жүргізу көшелері ретінде анықталды;
- Кептеліс мәселесін шешу үшін үш оң жақ бұрылысты жөндеу мен оны пайдалануға беру; темір жол басқармасы ауданында; Тайбеков көшесінде Молдағұлова алаңы мен «Сапар»автовокзалында жұмыстар жүргізілді;
- Темір жол бөлігін кеңейту бойынша капиталдық жөндеу жүргізілді және Авиагородкқа жаңа жол төселді;
- Құршасай, Кирпичный, Өрлеу, Лесное, Қызылжар және Оңтүстік Батыс-2 де жұмыстар жүргізіліп және қосымша жол енгізілді.

2015 жылдың соңына дейін Есет батыр көшесі бойынша автомобиль жолдарына капиталдық жөндеу жұмыстары аяқталуда, Ә.Молдағұлова және Баишева көшелерінде жұмыстар жүргізілді.

Алдағы жылы жоспарланған бірнеше жобалар бойынша көліктік инфрақұрылымды әрі қарай дамыту жүргізіледі, онда жолдар 6 және 4жолалы жол қозғалысы жасалады және аралығында бөлу орындары болады және кері есеп таблосы болады, қосымша оңға бұрылуды ұйымдастыру, инженерлік желілерді қайта орнату арқылы капиталдық жұмыстар және жарықтандыру темір тіреулерін орнату, сонымен қатар Кирпичный ауылындағы Ілек өзенінен өтетін көпірді жөндеу .

Жолды жөндеу бойынша жобалардың көпшілігі жаяу жүргінші жолдарын абаттандыру және аула аумақтарын жарықтандыру мен жабдықтау жұмыстарын қоса кешенді түрде шешеді. Желі каналдарына көңіл бөліне бастады. Жаңа жол салу жаяу жүргіншілер жүретін жалғыз жолды да жабдықтау жұмыстарын қоса атқарады.

Қазіргі заманғы қаланың маңызды аспектісі оның көлікті инфрақұрылымын тазалықта ұстау және оны абаттандыру болып саналады. Ол үшін коммуналдық қызметтің мемлекеттік кәсіпорындары арнайы техниканың автопаркін жаңартты – вакуумды құралдық-жинау және комбинирленген құю машиналары сатып алынды. Қысқы уақыттан автожолды тазалайтын жалгер мекемелер мен техника көлемінің артты. Егер де 2014 жылы қысқа қала жолын және ауылдық аумақ жолын күтуге 186 бірлік арнайытехниканы 7- жалгер ұйымы қолданса, ал 2015 ж. мекеме сандары 2 есеек артты (14), техника саны 60 бірлікке (246 машин) артты.

Сонымен қатар, 2014 жылы қалада «Жол қозғалысын басқарудың автоматтанған жүйесі» (ЖҚБАЖ), енгізілді ол қала аумағындағы жолдардың қозғалысын автоматты түрде басқаруға мүмкіндік береді. Аталған жүйе қаланың көше -жол желісін компьютер экранында «онлайн» режимінде көруге мүмкіндік береді.

Қаланың көліктік инфрақұрылымының өзекті мәселелері:

- Қала орталығын жүктіліктен арылту үшін кептелісті кеміту үшін айналу жолдарын кеңейту;
 - Жаңадан салынған жеке құрылыс аумағында қатты жабуы бар жолдар жоқ жаяу жүргінші жолы соқпақтар жоқ және ағынды су арықтары жоқ;
 - Қала көшесінен су кетіру жүйесін қалыптастыру ақырын жүріп жатыр, ол жыл сайын асфальтбетонды бұзады және жолдың пайдалану мерзімін азайтады;
 - ХҚО, базарлар, ірі дүкендер, мектептер, бала бақшалар және басқа да машина көп келетін орындар орташа және шағын сыйымдылықтағы машина алаңдарымен жабдықталмаған;
- Қаланың көптеген аудандарында жарықтандыру желісі жоқ және аумақтар кешенді түрде абаттандырылмаған.

Автомобиль көлігі

Нарықтық инфрақұрылымды дамытуға, ішкі және сыртқы сауданы кеңейтуде автомобиль көлігінің дамуы маңызды рөл ойнайды.

Қаланың жолаушылар автокөлігіне бірнеше автокөлік түрлері кіреді: орташа және шағын сыйымдылықтағы автобустар, микроавтобустар, такси, 2013 жылға дейінтроллейбустар болды. 2015 жылы қалада 497 (442) жолаушылар автотранспорты болды, жолаушы сыйымдылығы 22 884 орын.

Бүгінгі күні қалада 52 (50) маршрут автобусы жүр. Жолаушыны тасымалдау және жүкті тасымалдауды 2 тасымалдаушы жүзеге асырып отыр: ЖШС «ПАТП» және ЖШС «Автопарк».

Кесте 46. ЖШС «ПАТП» және ЖШС «Автопарк» бойынша көлік пен жолаушы ағысы көлемі

Жылы/саны	2012ж.	2013ж.	2014ж.	9 ай 2014ж.	9 ай 2015ж.
Көлік саны, бірлік	382	443	409	427	442
Жолаушылар ағыны, жкм	51 838 811	81 948 558	69 114 640	77 878 709	82 237 680
Жолаушы сыйымдылығы, орын	23 083	25 540	22 884		

Дереккөз: ҚР Статистика комитетінің Ақтөбе облыстық статистикасы

Жыл сайын автомобиль көлігімен тасымалдау көлемі артып келеді: 2013 ж. – 10,7%, 62,2 млн.т, 2014 ж. – 2,4%, 63,6 млн.т. демек жүкайнасы артып отыр: 2013ж. – 10,1%, 5,3 млрд.ткм, 2014ж. – 9,7%, 5,8 млрд.ткм.

Кесте 47. Жүк тасымалы және жолаушы тасымалы, жүк/жолаушы айналысы

Жылы/саны	2012ж.	2013ж.	2014ж.
Тасымалданған жүк, мың тонна	58050,5	62173,3	63638
Жүк айналымы, млн. ткм	4784,8	5265,1	5778,7
Жолаушыларды тасымалдау, млн. адам	220087,0	238383,7	251041,6
Жолаушылар айналымы, млн. жкм	11524,4	13145,3	13759,7

Дереккөз: ҚР Статистика комитетінің Ақтөбе облыстық статистикасы

Қала тұрғындарының қарқынды өсу есебінен қаланың Ақтөбе агломерациясы есебінде өсуі жолаушылар тасу көлемінің өсуі тұрақты түрде артып отыр: 2013 жылы – 108,3%, 2014 жылы – 105,3%.

2014 жылы Ақтөбе қаласының жолаушылар айналысы автомобильдік көлік есебінен жүргізіліп отыр: автобустармен 1 008,3 млн. пкм (100,5%), такси 2751,2 млн. пкм (125,9%). Троллейбустық парктің жабылауын байланысты қалада көлік жүктемесі таксиге түсті. Алайда бүгінгі күні такси қызметін орталықтандырған басқару жүйесі қалыптастырылған жоқ олар жеке меншікте қалып отыр. Қаланың таксопаркі бірлестірілген диспетчерлік қызметі жоқ және такси тапсырысы автоматтандырылмаған. Сонымен қатар, жеке маршруттық такси қызметтері жолаушы тасымалында қауіпсіздікке көп көңіл аударуды талап етеді және барлық шағынаудандарды, елді мекендерді қамтуда қолайлы және дұрыс маршрутизацияны талап етеді.

Жалпы алғанда жолаушылар айналысы 2014 жылы 13 759,7 млн. км (104,7%) болды.

Қалада жол-көліктік оқиға көлемі азайды жалпы алғанда облыс бойынша көрсеткіш 7,2% кеміген.

Көлікті дамытудағы негізгі проблемалар:

- Қолданыстағы автовокзалдар мен автостанциялардың анықталған талаптар мен стандарттарға сәйкес еместігі;
- Қала мен қалаға жақын аумақтарды елді мекендерді автобус желісімен толық қамтымау;
- Қала автопаркін жаңартудағы және оны кеңейтіп модернизациялаудағы инвестиция көлемінің аздығы;
- Орталықтандырылған басқару жүйесінің қалыптастырмағандығы және такси қызметін диспетчеризацияламау таксапарктердің , автоматизациясының болмауы.

1.1.3. Тұрғынүй-коммуналдық шаруашылық

Тұрғынүй қоры

Тұрақты түрде сипатталып отыр сарапталып отырған мерзім аралығында аумақ Қазақстан бойынша 6 орын алып отыр. Қалаға барлық пайдалануға енгізілген тұрғын үйдің ғимараттардың 57,6% келіп отыр. Ақтөбе қаласының тұрғынжай қоры 2014 ж. 8 855 мың кв.м, оның 87,2% қалаға тиесілі (7,7 млн.кв.м) және 12,8% ауылдық елді мекенге келеді (1,1 млн.кв.м).

Қаланы тұрғынжаймен қамтамасыз ету деңгейі бойынша басқа да аумақтар орталықтарымен салыстырғанда көрсеткіш жоғары. Мысалы, 2014 жылы қалада тұрғынүймен қамтамасыз етілу – 24,5 кв. м о жалпы аумақты 1 адамға шаққанда Қарағанды қаласы көрсеткішінен жоғары (24,3 кв.м/чел.) және Көкшетау (24,1 кв.м/чел.). жыл сайын тұрғынүймен қамтамасыз ету деңгейінің артуы 7-8%: 2012 жылы – 21,2 кв. м, 2013 жылы – 22,9 кв. м, 2014 жылы – 24,5 кв. метр.

Қаланың тұрғынүй қорын абаттандыру сумен қамту, газбен және кәріз жүйелеріне қамту жағынан жоғары көрсеткіш көрсетіп отыр. Орталықтандырған жылу жүйесімен қамтамасыз ету деңгейі жыл сайын төмендеп келеді: 2012 жылы – 2,3, в 2013 – 0,9, 2014 – 0,8 пайыз. Ол жеке газ орнатудың арқасында ол арзан және экологиялық таза болып саналады.

Кесте 48. Ақтөбе қаласының 2014 жылғы тұрғынүй қорын абаттандыру деңгейі

Жабдықталған жалпы алаңның үлес салмағы, (%):	2012 жыл	2013 жыл	2014 жыл		
			Барлығы	қалалық мекендерде	ауылдық мекендерде
Сумен	72,3	96,5	99,6	100	97,3
Кәрізбен	52,8	63,5	83,0	86,1	62,3
Орталық жылумен	41,1	40,2	54,4	58,8	24,2
Жеке қондырғылардан жылытумен			45,6	41,2	75,8
Ваннамен немесе себезгімен	40,8	44,7	64,7	70,4	26,3
Орталық ыстық сумен	45,7	43,3	62,3	67,4	27,5
Жеке водонагревателем			4,9	4,4	8,6
Газбен	97,8	97,9	98,8	98,8	98,8
Едендік электроплиталармен	1,49	2,21	0,36	0,40	0,03

Дереккөз: ҚР Статистика комитетінің Ақтөбе облыстық статистикасы

Жалпы алғанда қаланың тұрғынжай құрылысы оң қарқынмен дамып келеді. Сарапталып отырған үш жыл ішінде тұрғын үйді пайдалануға беру көрсеткіші 9,4% артты және 2014 жылы 357,9 мың кв. Метрді құрады.

1кв. метр көп қабатты тұрғынжайды салуға кететін шығынның орташа нақты шығыны қаңтар-қыркүйек аралығы 2015 жылы 93,2 мың теңге болды. Тұрғындар өз күшімен салған тұрғын үйлер - 51,1 мың теңге. Мемлекеттік бағдарлама арқылы қолдау көрсетілетін жеке тұрғынжай салу өте өзекті болып отыр және неғұрлым арзан болып отыр. Соңғы жылдары пайдалануға берілген жеке тұрғынжай көлемі - 951, көппәтерлі - 25.

Қалада «Жас отбасыларына жалға берілетін үйлерді салу» және «Әкімдіктің кезегінде тұрған азаматтарға жалға берілетін үйлер салу»

жобалары жүзеге асырылып отыр. 2012-2014 жж аталған жоба бойынша жалпы көлемі 59 мың кв. метр жалға беру тұрғын үйі салынды. Сонымен қатар қаңтар-қыркүйекте 2015 жылы пайдалауға 2,4 мың кв. м. Жалға беру тұрғын үйі салынды.

1 қаңтар 2015 жылы тұрғын үй қоры 33 319 бірлік тұрғын үй болды жалпы көлемі 8 855,0 мың кв. метр оның ішінде 6 499 көпқабатты пәтер аумағы 6 008,7 мың кв. метр. тұрғын үйдің жалпы жағдайы қанағаттанарлық түрде бағаланып отыр: 79,0% тұрғын үй қанағаттанарлық жағдайында (5 134 үй - 4 746,7 мың кв. м) және 21,0% үй – жөндеуді қажет етеді (1 365 үй - 1262,0 мың кв. м). 1 қазан 2015 жылы апатты деп танылғандары 36 үй, олар қалқан -жиналмалы материалдан салынған, оның пайдалану мерзімі 30 жыл.

Көп пәтерлі үйлер (МЖД) әр түрлі басқару формасында, оның ішінде: 114 - ЖПК (жеке пәтер кооперативі), 8 - ЖШС , (оның ішінде сервистік басқару компания), 380 - ТББ(тікелей бірігіп басқару).

Әділет ұйымында 1253 кондоминиум нысаны тіркелген.

Кесте 49. Ақтөбе қаласындағы тұрғын үй құрылысының қарқыны

Көрсеткіштер	2013	2014	9 ай 2015
Пайдалануға берілген тұрғын үйлердің, бірл.	402	347	
Үйлердің жалпы алаңы, мың шаршы м	357,9	357,9	203,1
Тұрғын үй құрылысына салынған инвестициялар сомасы, млн. теңге	27 833,2	22 487,2	16 586,8

Қаланың экономикасындағы тұрғын үй саласында теңсіз даму байқалып отыр. Оның себебі инвестицияны қысқаруы 2014 жылы 19,2%, ал қаңтар -қыркүйек 2015 жылы деңгей 21,9% артты. Осының салдарынан тұрғын үй құрылысының физикалық көлем индексі 2013 жылы (86,7%) кейін 51,9 қатты төмендеді, 2012 жылы (138,6%), 2014 жылы 2,9 пайыздық тармаққа артты (89,6%).

Қаладағы үйлерді абаттандыру мен инфрақұрылымды модернизациялауға ерекше көңіл бөлініп отыр, ол негізінен мемлекеттік бағдарламалар арқылы жүргізіледі.

Электроэнергетика

Қаланың электроэнергия нарығы электр энергиясын екі негізгі электростанция арқылы жеткізу арқылы жүзеге асырылып отыр АЗФ АҚ «ТНК «Казхром» - қуаты 135,1МВт және АҚ «Ақтөбе ТЭЦ» - 102 МВт, сонымен қатар РАҚ ЕЭС (РФ) (2,8 млн. кВт.ч.) транзит арқылы сонымен қатар Солтүстік Қазақстанның энергожүйесі арқылы (1 157,1 млн. кВт.ч.), ол қала мен облыстағы қуаты дефицитін жауап отыр .

Электроэнергиясының жалпы көлемі 2014 жылы 2 891,9 млн. кВт.ч., ол 2012 жылдағы көрсеткішпен салыстырғанда 21,9% төмендеді.

Жеке энергия көздері қаланың электроэнергиясына қажеттілігін 68,7%, қанағаттандырып отыр, сомалық көлемі 2014 жылы 2 544 млн. кВт.ч. электроэнергия шығару 2014 жылы 2012 жылмен салыстырғанда 70% төмендеді, электр энергиясының дефициті 23%. 2014 жылы Солтүстік Қазақстаннан 37,1% электроэнергиясын алды, ол 2012 жылмен салыстырғанда 14% артқан. Электр энергиясын Ресейден жеткізу сараптау мерзімінде 6,8% кеміген , 2014 РАҚ ЕЭС үлесі 1,3% болды.

Қаладағы және елді мекендерде электр желісін жеткізетін «Энергосистема» ЖШС орталықтандырылған электрмен қамтамасыз ету қызметін пайдаланатын қала тұрғындары көлемі 100% болып отыр.

2014 жылы берілген электр энергиясы (3 223,7 млн.кВт.ч), ол жалпы қабылданған көлемнен 11,5% артық. Сараптау мерзімінде электр энергиясын тұтыну шығыны 12,2% болды

Энергосыйымдылықты төмендету үшін Ақтөбе облысында энергияны үнемдеудің Кешенді шаралары 2012-2015 жж жүргізілді. Нәтижесінде 2015 жылдан бері 5,4 млн. кВт электроэнергия үнемделді, 4 467 гигакалория және 1 160 кубометр табиғи газ үнемделді.

2014 жылы қала кәсіпорындары 3 223,7 млн. кВт.ч электроэнергиясын тұтынды. Жіберілген электроэнергиясының жалпы көлемінен 64,6% үлесі үлкен ол өнеркәсіптер болып отыр (2 084,1 млн. кВт.ч), ауыл шаруашылығының тұтынуына аз көлем кетіп отыр 0,5% (16,1 млн. кВт.ч). пәтерлерге жарық беру және басқа да қажеттіліктерге 437,1 млн. кВт.ч электроэнергиясы жіберілді (13,6%).

Электроэнергиясын жоғалту жыл сайын артып отыр 2014 жылы 268 млн. кВт.ч немесе 3 жылда 6,7% артты. Оның негізі себебі электр энергия кәсіпорындарының негізгі қорының қатты тозуы болып отыр. Шамамен 7000 км электр беру желісі және подстанциялар пайдалану талаптарына сәйкес келмейді, атап айтқанда 39,4% электр желісі, оның тозуы 30 дан 100% құрап отыр.

Кесте 50. Ақтөбе қаласының электроэнергетикалық кешенінің негізгі көрсеткіштері

Көрсеткіштер	2012	2013	2014
Барлығы кіріс электр энергиясы, мың кВт.ч., оның ішінде	3 701 451,4		2891865,9
Өндірілген электр энергиясы	2 543 944,7	1 730 000	1779542,9
Облыс шегінен тыс жерлерден	854 698,5		1073450,5

Республикадан тыс жерлерден алынған	302 808,2		38872,5
Барлық электр энергиясының шығыны, мың кВт.ч., оның ішінде	3670212,3	1 553 100	3223683,5
Тұтынылған барлығы	3418928,7		2955599,7
Электр энергиясының ысырабы	251283,6		268083,8

Дереккөз: ҚР Статистика комитетінің Ақтөбе облыстық статистикасы

Өндірістің электрқарулары ғылыми-техникалық прогресстің маңызды жағдайы болып саналады және ол еңбек өнімділігін арттырады, ол 60,1 мың кВт.ч болды (обл. көрсеткіш). Металлургиялық өнеркәсіпте еңбектің электроқарулануы орташа облыс бойынша 5,7 есеге артты.

Жылумен қамтамасыз ету

Қаланы жылумен қамтамасыз етуді АҚ «Теплоэнерго» жүргізеді ол, 219,7 км, магистралдық және жылу желісі бөлу желісін пайдаланады, 79 жылу пункті, 23 қазандық жалпы орнатылған қуаты 187,4 Гкал/сағатына және 6 сорғы станциясы.

2014 жылы жылу және бу желісінің жалпы көлемі қала бойынша 232,4 км болды.

Ақтөбе облысының Статистика департаментінің мәліметтері бойынша 2014 жылы қалада жылу энергиясын өңдеу 3 292,7 мың Гкал, оның 1868,3 мың Гкал жылу электростанцияларына келеді, 467,3 мың Гкал – қазандықтарға келеді, сырттан алынғандар 1 771,7 мың Гкал.

Қаланың жылумен берудегі негізгі жүктемесі электростанцияларға келеді: 2014 жылы жылу электростанциялары өндірген максималды жүктеме 459,7 Гкал/ч, қазандықтар 181,8 Гкал/ч. Жылу электростанциялары 56,7% өндіргені барлық энергия көлемінен, қазандықтар – 14,2%, басқа да – 29,1% болды. Қалада жеке жылу беру жүйелерінің артып отырғанын айтып өту қажет, 2014 жылы ол 41,2% болды.

2014 жылы қала кәсіпорындары 3 287,8 мың Гкал жылу энергиясын берді. Жалпы жіберілген жылу энергиясының жалпы көлемінен тұрғындарға 989,6 мың Гкал, коммуналдық және өндірістік қажеттіліктерге және ұйымдарға - 762 мың Гкал. Энергияны жоғалту көлемі - 362,4 мың Гкал, оның ішінде жылу және бу желілерінде - 359,0 мың Гкал.

Жылу желісінің көптеген бөліктері тозған; тозған желі көлемі: 64,4%, ауыстыруды қажет ететіндері – 59,9% жалпы жылу желісінің ұзындығы.

«ТКШ Модернизациялау» бағдарламасы аясында жылу желісіне жөндеу жүргізілді. 2012 жылы 13,6%, 2013 жылы – 9%, 2014 жылы – 13% жылу желілері ауыстырылды. Жылу желілерінің апаттығын кеміту мақсатында 2014 жылы ұзындығы 6,2 км жылу желісіне жөндеу жасалды. Коммуналдық қызмет сапасын жақсарту үшін жыл сайын барлық коммуналдық нысандардың нысандарын ауыстыру мен қалпына келтіру бойынша шаралар өткізіледі, ол апаттық жылу және бу желілерін азайтты 2014 жылы 126 апат болды (ол болжанған апат көлемінің 4- е аз).

Қаланың жылумен қамтамасыз ету жүйесі ақырындар өсіп отыр, қаланың жер үсті жүйелерінде төсемені алмастыру жұмыстары жүргізілді.

Кесте 51. Ақтөбе қаласының жылу жүйесінің негізгі көрсеткіштері

Көрсеткіш	2012	2013	2014
Өндірілді, мың Гкал, барлығы	3 517,3	3 218,6	3 292,7
жылу электр орталықтары	2 435,0	2 552,1	1 868,3
қазандықтармен	588,3	666,5	467,3
Басқа да	494,0		957,1
Жіберілгені, барлығы	2 980,6	3 166,1	3 287,8
жылу электр орталықтары	2 392,3	2 499,6	1 862,0
қазандықтармен	588,3	666,5	1 425,8

Дереккөз: ҚР Статистика комитетінің Ақтөбе облыстық статистикасы

2015 жылы бюджеттік қарыз есебінен «Нұрлы жол» бағдарламасы аясында жылу желілері қайта жабдықталды ол 9 жоба бойынша (51 объект) ұзындығы 11,6 км және қайта жөнделген 3 қазандық жалпы сомасы 3,6 млрд. теңге .

2014 жылғы осыған ұқсас мерзімде бюджеттік қарыз есебінен жылу желісінің 22 нысанына қайта жөндеу жасалды, жалпы ұзындығы 9,06 км сомасы 2,6 млрд. теңге. 2013 жылы 21 нысан бойынша жылу желісіне қайта жөндеу жасалды жалпы ұзындығы 6,3 км жалпы сомасы 1,1 млрд. теңге. Сонымен үш жыл аралығында жылу желісін қайта жөндеуге оның ішінде 3 қазандықты жөндеуге 7,3 млрд. теңге жұмсалды барлығы 6, 96 км.жылу желісі жөнделді.

Бүгінгі күні барлық 9 жоба бойынша жұмыстар аяқталып отыр. Бүгінгі күні жұмыс өндіру орнында абаттандыру жұмыстары жүргізіліп жатыр (асфальттау, брусчатканы қалпына келтіру және т.б.).

№ 5 қазандықты қайта жөндеу жобасы 2015-2016 қарастырылады. Қазақстандық өндіруші ЖШС «Боран-бойлер» өнімін құралын қою жоспарланып отыр, ол жобаның барлық сомасының 70% құрап отыр. Қазандықты қайта жөндеу алдыңғы қатарлы технология негізіндегі негізгі құралды орнатуды қарастырып отыр, ол пайдалануда үнемді, экологиялық таза сенімді және қауіпсіздік талаптарға жауап береді. Жалпы алғанда қайта жөндеу инновациялық технологияны қолдану арқылы жүргізіледі - ол құбырды төсеу пенополиуретанды изоляция, ол жылуды жоғалтуды азайтады, пайдалану шығындарын және капиталдық шығындарды кемітеді.

Сонымен, «Нұрлы жол - болашаққа жол» бағдарламасы аясында инвестициялық жобаларды жүзеге асыру аталған уақытты маңызды әрі өзекті болып отыр. Жобаны жүзеге асырудағы шартты экономикалық тиімділік ол - 127,5 млн. теңге , оның ішінде:

- Жоғалту көлемін төмендетуден - 22,7 млн. теңге ;
- Отынды тұтынуды кеміту есебінен экономия- 13,6 млн.теңге ;

- Жөндеу мен апат салдарын жою шығынын төмендету- 87,3 млн. теңге ;
- Электрэнергиясын үнемдеу - 3,5 млн. теңге ;
- Ауаны ластауды кемітуден экономай- 0,4 млн. теңге .

Сумен қамтамасыз ету және су жіберу

2014 жылы Ақтөбе қаласына орталықтандырған сумен қамтамасыз ету 100%- деңгейге жеткізілді және жақын орналасқан елді мекендерді қамту деңгейі 97,3% болды.

Ақтөбе қаласы сумен қамтамасыз ету жер асты сулары арқылы жүргізіледі (149 сорғы), ол су тазалау құрылыстарында тазартылады оның саны 21 сорғы орны Іле, Тамды, Жоғары Қарғалы және Қуадықты су жинау орны.

Су тазалау құрылыстары апаттық жағдайда екенін айта кету керек. Тазалау құралдары физикалық және моральдық түрде тозған.

Қаланы сумен қамтамасыз ету желісінің жалпы ұзындығы 2014 жылы 986,6 км, оның ішінде жартысы 48,8% ауыстыруды қажет етіп отыр 2014 жылы тек 1,3% ауыстырылды.

Кесте 52. 1.01.2015 жыл Ақтөбе қаласының су желісінің жағдайы

Желілердің ұзындығы, км	Барлығы	Ауыстыруды қажет етеді	Ауыстырылды
Су құбырлары	398,3	172,2	5,8
Көшедегі желі	340,2	151,6	7,4
Орамшілік және аулашілік желі	248,1	158,1	
Су құбыры желісі, барлығы	986,6	481,9	13,2

Дереккөз: ҚР Статистика комитетінің Ақтөбе облыстық статистикасы

Ауыз сумен қамтамасыз ету сонымен қатар ағынды суды тазалау мен кетіру жұмыстарын АҚ «Ақбұлақ» жүргізеді. 1.09.2015 жылғы мәліметтер бойынша кәсіпорын пайдаланып отырған нысандар:

- 1574 км су құбыры және кәріз оның ішінде: 1077 км су құбыры, 497 км кәріз жүйесі;
- 29 су жинау құрылысының қуаты 190,0 мың м³/тәулігіне (қаланың жыл сайынғы қажеттілігі тәулігіне 90,0 мың м³/тәулігіне);
- 53 кәріз сорғы станциялары;
- 431 км электрмен қамтамасыз ету желісі.

2013 жылдан 2015 жыл аралығында коммуналдық меншік балансына 12 нысан қабылданды оның ішінде су құбыры желісі ұзындығы 357 км артты, кәріз желісі 61 км артты. Сонымен қатар жалпы су жинау . 17 ден 24 бірлікке артты, КНС саны - 53 бірлік болды ол 2013 жылы 35 болған. Қызметкерлер саны 1 127 адамға артты 2013 жылы , ал 2015 жылы 1 424 адам болған .

2015 жылы қыркүйекте абонент саны 116 603 оның ішінде:

- Жеке тұлғалар - 111 670;

- Заңды тұлға - 4 933;
Есепке алу құралымен жабдықталу:
- Жеке тұлға - 99%;
- Заңды тұлға - 100%.

Жыл сайын кәсіпорын сумен қамту және су кетіру жүйелерін капиталдық жөндеу жасау үшін қаржы бөледі.

Кесте 53. «Ақбұлақ» АҚ желілерді және құрылыстарды капиталдық жөндеуден өткізге бөлген қаржысы, жеке қаржыдан бөлінген

Көрсеткіштер	2013	2014	2015
Барлығы, млн. теңге	258	250,5	253
Сумен қамтамасыз ету жүйелерін жөндеу	136,5	132,2	134
су бұру жүйесін жөндеу	121,5	118,3	119

Тұрғын жайдың кәріз жүйесімен жабдықталуы оң динамикада артып отыр: 2013 жылы 20,3% артты, 2014 жылы – 30,7%.

2014 жылы кәріз желісінің ұзындығы 510,2 км, оның 352,1 км ауыстыруды талап етіп отыр 69%, ауыстырылғаны 3,9 км немесе 0,8%.

Кесте 54. Ақтөбе қ 1.01.2015 жылғы кәріз желісі жағдайы

Желілердің ұзындығы, км	Барлығы	Ауыстыруды қажет етеді	Ауыстырылды
Бас коллекторлар	218,7	176,1	
Көшедегі желі	148,7	93,9	1,4
Орамшілік және аула ішілік аумақтар желісін	142,8	82,1	2,5
Кәріз желісі, барлығы	510,2	352,1	3,9

Дереккөз: ҚР Статистика комитетінің Ақтөбе облыстық статистикасы

Тәуелсіз техникалық сараптама нәтижесі бойынша бүгінгі күні кәріз желісінің тозуы 74% құрап отыр. Кәріз желісінің тозуы қаладағы жағдайды ушықтырып отыр:

- Жилгородок, Шанхай аудандарындағы жағдай қауіпті онда желінің тозуы 91% .
- Батыс-2, Ақтөбе Сити, Акжар, Акжар-2, Қызылжар аудандарында жағдай жақсы (тозу 5%).
- Су тазалау құрылысы пайдалануға (СТҚ) 1986 жылы берілді. Құндақтықор су жинау орнында суды темірден ажырату жүргізіледі онда су құрамында темір көп. Пайдалануға берген уақыттан бері құрылысқа жөндеу жүргізілген жоқ. Оны қайта жөндеу АҚ «Ақбұлақ» инвестициялық бағдарламасы бойынша 2019 жылы жоспарланып отыр ол құралды амортизациялау есебінен.

Бүгінгі күні орталықтандырылған кәріз жүйесіне қосылмаған бірнеше аудандар бар осының салдарынан алдын ала тазалаудан өтпеген ағынды қала ауасын лаптап отыр.

Ақбұлақ бағдарламасын жүзеге асыру аясында үш сараптау жылдарында (2013-2015 жж.) жалпы сомасы 2 млрд. 731 млн. теңге инвестиция жолданды. 2015 жылы – 1 млрд. 201млн.теңге , оның ішінде:

- Сумен қамтамасыз ету жүйесіне - 673 млн. теңге ;
- Су кетіру жүйесіне - 528 млн. теңге ;

2014 жылы - 867,7 млн. теңге , оның ішінде:

- Сумен қамтамасыз ету жүйесіне- 346,7 млн. теңге ;
- Су кетіру жүйесіне- 521,0 млн. теңге ;

В 2013 жылы - 654,8 млн. теңге , из них:

- Сумен қамтамасыз ету жүйесіне- 258,9 млн. теңге ;
- Су кетіру жүйесіне- 395,9 млн. теңге ;

Соңғы 3 жылда бюджеттік қаржы есебінен 48 км су құбырына және 18 км кәріз желісіне жөндеу жасалды, жеке қаржы есебінен 15 км су құбыры және 6 км кәріз желісі жөнделді. Жалпы алғанда 63 км су құбыры және 24 км кәріз желісі жөндеуден өтті.

Бюджеттік қаржы есебінен толығымен су құбыры жөнделді ол Д-800 Құндақтырсу жинау орнынан ВОС дейін ұзындығы 46 км сомасы 3 796,8 млн. теңге . Құндақтыр су жинау орны қаланың көп бөлігіне (микрорайон), сонымен қатар ЖЭЦ су береді.

Сонымен қатар ММ «Құрылыс бөлімі Ақтөбе қ.» тапсырысы бойынша мемлекеттік бюджет есебінен аула іші желісіне жөндеу жасалды кейбір көше желісіне сонымен қатар өзіндік ағатын коллекторға жөндеу жүргізілді, ұзындығы 5 км.

Сумен қамтамасыз ету және кәріз жүйесін модернизациялауда бағдарламаны жүзеге асыру мақсатында кәсіпорын ұзақ мерзімдік дамудың бағдарламасын жасады. Сонымен қатар ҚР ҰЭМ Табиғи монополияны реттеу және бәскелестікті реттеу бойынша Комитетінің Ақтөбе облысы бойынша Департаменті және Құрылыс істері бойынша Комитеті, ТКШ АҚ «Ақбұлақ» 2016-2020 жылдарға арналған инвестициялық бағдарламасын қолдап отыр ондағы сома 10 млрд. 959 млн. теңге олар әр түрлі қаржыландыру көздерінен түседі:

- Кәсіпорынның жеке қаржысынан бөлінген амортизациялық төлемнен - 6 млрд. 625 млн. теңге ,
- ЕБРР, ҚР Үкіметінің гранттық қаржысынан жергілікті атқару органы салымы 3 млрд. 304 млн. теңге .
- «НұрлыЖол» бағдарламасы қаржысынан -1 млрд. 30 млн. теңге .

Барлығы 5 жылда жөндеуге жоспарланып отырғаны:

- 79 км су құбыры желісі;
- 62 км кәріз желісі;
- 1677 үйге жалпы есептеу құралын орнату;
- Бастапқы су жинауды көтеруге SKADA жүйесін енгізу;

- Сумен қамтамасыз ету мен кәріз желісіне гидравликалық модель жасап оны енгізу.

Жоспарланып отырған бағдарламаны жүзеге асыру нәтижесінде мыналарға қол жеткізіледі :

- Су бойынша техникалық тозуды төмендету 11,6%, ағыс бойынша 10,7%;
- Жоғалту деңгейін төмендету 2020 жылы 15,5%;
- Апаттықты төмендету 113 жылына;
- Электроэнергиясын тұтынуды төмендету 10,6 мың кВт.ч;
- 114 867,1 м жылу трассасы ЖКХ ПТ және АД Ақтөбе қаласының баланысында.

Қаланың санитарлық-эпидемиологиялық қоры ағынды суды тазалау жүйесіне байланысты. Жалпы алғанда тұрғындар мен өндірістік нысандардан келетін ағынды сулар жалпы қалалық кәріз тазалау құрылысына келеді (әрі қарай КТҚ) «Ақбұлақ»АҚ. Биологиялық тазалаудан өткеннен кейін ағыс сулары реттеу құтысына жіберіледі (әрі қарау РҚ) содан кейін жаңбырлы мерзімде тазартылған су Ілек өзеніне ағызылады онда 1:10 қатынасында.

Газбен қамтамасыз ету

Қала газбен қамтамасыз етілген. 2014 жылы газбен қамтамасыз ету операторы Ақтөбе өндірістік филиал АҚ «ҚазТрансГазАймақ» о табиғи газбен қамтамасыз етті және 17 жақын елді мекенді қамтамасыз етті, яғни ол жалпы алғанда - 78,3%. 2014 жылғы мәліметтер бойынша газифицирлену 98,8% тұрғын үй, ол өткен жылғы көрсеткіштен 0,9% артық.

2014 жылы барлығы 965,1 млн. куб.м. газ берілді, ол өткен жылғы көрсеткіштен 10,2% артық онда да газды бөлу барысындағы газ жоғалту 11,9 млн.куб.м.газа, яғни 1,2% жалпы көлемнен. 2013 жылмен салыстырғанда жалпы жоғалту көлемі 7,1% қысқарды. Газды жоғалтуды қысқарту қаланың кәсіпорынынан жоғалтуды жою арқылы жүргізіледі.

Кесте 55. Табиғи газды бөлу, млн.куб.м

Көрсеткіштер	2012	2013	2014
Берілген газ, барлығы	893,9	875,8	965,1
Берілген газ, барлығы жіберілген жалпы көлемі:	880,2	862,3	952,5
Халыққа коммуналдық қызмет	196,9	181,4	216,1
өндірістік қажеттіліктерге	653,8	650,7	703
өзінің өндірістік мұқтаждарына жұмсалды	0,8	0,7	0,8

2014 жылы тұтынушыларға жіберілген газ көлемі артты, 10,5% ол өткен жылғы көрсеткішпен салыстырғанда: тұрғындарға 19,1%, коммуналдық қажеттіліктерге – 10,6%, өндірістік қажеттілікке – 8,1%. Газды бөлуде негізгі үлесті өндірістік қажеттіліктер алып отыр – 72,8%, тұрғындарға бар болғаны 22,4% келеді.

Жалпы алғанда қала бойынша газ тұтыну 2014 жылы 67 318,8 мың куб. м.

2013 жылы газ тұтыну көлемі 622 580 мың куб. м, 2014 жылы - 1 027 045 мың куб. м, 9 айда 2015 жылы - 1 909 000 мың куб. м. сонымен газды тұтыну көлемі артып отыр: 2014 жылы – 65%, 2014 жылы – 85,9%.

Газ желісінің ұзындығы 2014 жыл 2 км артты ол жаға тұрғын үй салу және қолданыстағы газ желісін кеңейту есебінен жүргізілді 476,8 км. Жөндеуді қажет етіп отырған газ желісі 1,3%, ол өткен жылмен салыстырғанда 0,5 кеміген (1,8%). 2014 жылы кәсіпорынның жеке қаржысы есебінен 2,5 км газ желісі жөнделді, 2013 жылы – 2,4 км. Газбен қамтамасыз ету нысандарының және құралдарының тозу деңгейі 2015 жылдың 9 ай аралығында 45,2% болды.

ТКШ дамытудағы неғұрлым өзектілерін айтар болсақ :

1. Саланың негізгі қорының тозуы, ескі технологияны пайдалану, инженерлік инфрақұрылымды қамтамасыз ету бойынша шығынның көптігі және энерготіімділігінің төмендігі. Аталған қорытындыны қолдау бойынша айтарымыз шамамен 70% 1970 жылы салынған негізгі қордың тозуы , 60%, энергосыйымдылығы 2,5-3 ол Еуропа елдері көрсеткішінен асып отыр.

2. Қолданыстағы инфрақұрылымның артып отырған сұранысқа және тұрғындар қажеттілігіне сәйкессіздігі.

3. Тұрғынжай-коммуналдық қызмет көрсетудегі жоғары деңгей және осыған байланысты бәсекелестіктің болмауы, тиімділікті арттыру себептері ретінде болып отыр.

4. Ескірген тұрғынжай қоры кварталдарын (шағынаудандарды) инвестор-құрылыс жасаушыларды конкурстық негізде кешенді қайта жөндеуді жоспарламау.

5. Мыналарға бағытталатын инвестиция деңгейінің төмендігі:

- коммуналдық желілердің тозуынан нормативтік және нормативтен жоғары болатын жоғалтуларын төмендету;

- Жылу және электржелілерінің тозуын сумен қамтамасыз ету жәнесу кетіру желілерінің тозуын төмендету;

- Жылу қазандықтарын модернизациялау, (энергия бірлігін өндіруге кететін отын көлемі бақыланады және көптеген қазандық агрегаттарының КПД төмен екені бақыланып отыр).

6. Жеке меншіктегі инженерлік желілер мен нысандарды жөндеу мен оны қаржыландырудың болмауы.

7. Үй иелерінің бірлестіктерін және қаржылық қолдау бойынша механизмдерді дамыту бойынша тиімді форманың жоқтығы.

8. Жалға алу тұрғынжайы қарқынының аздығы.
9. Табысы аздарға үй шаруашылықтарын сатып алыға қаржы берудің қосымша механизмдерінің болмауы.
10. Апатты, тозған және толық жөндеуді қажет ететін үйлерде тұрып жатқан тұрғындарға тұрғын үй алмасу қорының болмауы.
11. Жөндеу жүргізу нысандарын таңдау барысында жүйелікөзқарастың болмауы.

1.1.4.Экология және жер ресурстары

Ақтөбе қаласының экологиялық жағдайы көптеген жылдар бойын қолайсыз болып отыр. Қалада ауаның ластануы жоғары, ол өндірістік кәсіпорындарының, автомобиль көліктерінің және қаланың кәріз жүйесінің әсерінен болып отыр. Қаланың ауасында азот тотығы және формальдегид құрамы көп. Қаланың ауасын ластайтын негізгі көздер ол АҚ «Ақтөбе хромдық қоспалар зауыты», Ақтөбе ферроқорыту зауыты, Ақтөбе ЖЭЦ және басқа да металлургиялық, химиялық және жылу энергиялық өндірістер болып отыр.

Қала ауасына жылда 70,0 мың тонна зиянды қалдықтар шығарылады оның ішінде стационардық көздер шамамен 11,2 мың тонна (16,0% жалпы шығыннан алғанда) және 58 мың тонна автокөліктен. Көміртегі мен азот тотығы ауға үнемі шығарылады және ол зияндық қалдық көлемі артып келеді.

Бүгінгі күні өзекті мәселелердің бірі ол Ақтөбе қаласының ауасын ластау болып отыр қала ауасы негізінен күкіртсутегімен ластанып жатыр. Күкіртті сутегімен ауаны ластау көзі – ол кәріз жүйелері болып отыр. Кәріз жүйелеріндегі күкірт сутегінің кәріз желілеріндегі концентрациясы 2-16 % болып отыр. Күкіртті сутегінен басқа ағынды суларда сульфид көп. 2015 жылы концентрация нормасынан асып кетудің 7 фактісі анықталды.

Тұрғындармен өндірістік нысандардан келетін ағынды сулар жалпы қалалық кәріз жүйелеріне келеді (КТЖ) АҚ «Ақбұлақ» биологиялық тазалаудан кейін ағынды су реттеуші құтылар желісіне жіберіледі (РҚЖ) содан кейін Ілек өзеніне ағызылады. КТЖ -нің техникалық жағдайы апаттық жағдайда және ағынды суды тазарту санитарлық нормаларға сәйкес келмейді сондықтан жыл сайын Ілек өзенін ластау 10 млн.куб.м ол жалғыз ауыз суы көзін ластау көзі болып отыр. Сонымен қатар Ілек өзенін ластау Жайық ағысы тармағын ластау осы аумақтың флорасы мен фаунасын бұзып отыр.

2014жылы АҚ «Ақбұлақ» ластанған ағынды суларды қабылдау үшін қосымша нүктелер ассенизаторлары бар нүктелер жүргізілген және кәріз жүйелеріне жөндеу жұмыстары жүргізілді. Аталған шаралар қоршаған ортаға күкірт сутегін бөлуді азайтып отыр.

Ілек өзенін ағынды сумен ластау мәселесін дұрыс тазаламау шешу мақсатында (Қазақстанның экологиялық реестріне енгізілді)облыстық Экология департаменті «Ақбұлақ» АҚ қайта жөндеу мен модернизациялау бойынша жұмыстар жүргізу қажеттілігі туралы және кәріз жүйесін тазалау

туралы және оны технологиялық және санитарлық талаптарға сәйкестендіру қажеттілігін хабарлады.

Ағынды суды төгу мен қоса АҚ «Ақбұлақ» Ілекті ластау көздері мыналар болып табылады: Ақтөбе хром қоспалары зауыты (АХҚЗ) және Ақтөбе ферроқорытпа зауыты.

Ілек өзенін бормен және алты валентті хроммен ластау Қазақстанның экологиялық мәселелеріне кіріп отыр. Ақтөбе қаласында Ілек өзенінің оң жақ жағасында жер асты суларын алты валентті хроммен ластау орны бар. 2013 жылы тарихи ластау орнын тазалау бойынша шаралар қабылданды, осы ластау көзін алты валенттік хромнан тазалау «Жасыл Даму» бағдарламасы аясында эксперименталды тұрғыда жүргізіледі. Сонымен қатар АҚ «АХҚЗ » ластанған жер асты суларын алты валентті хроммен ластайтын жер асты суларын жинау жұмысы жүргізіледі.

Алайда, ластау көзін жою бойынша қабылданып отырған шаралар жеткіліксіз, себебі бүгінгі күнге дейін ластау көзі әлі де анықталған жоқ.

Ілек өзенін бормен ластаумен байланысты мәселе өзекті болып отыр. Ластау көзі С.М. Киров атындағы Ақтөбе химзауыты. Ластанған бормен жер асты суларын ластау аумағы 21,1 км².

Ілек өзенінің бойындағы гидрохимиялық көрсеткіштер бойынша ПДК мына құралдар нормадан артық: мысалы тұзды аммоний – 2,97 ПДК, нитритты азот– 3,11 ПДК, бор – 14,042 ПДК, алты валентті хром – 7,08 ПДК, мыс 7,78 ПДК, цинк – 1,07 ПДК, марганец – 2,33 ПДК.

Қаланың ластану деңгейіне сонымен қатар контейнер алаңдары да әсер етіп отыр немесе үй салу барысында контейнерлік алаңды дұрыс жоспарламау да қалының ластануына әсер етеді. Нәтижесінде қатты тұрмыстық қалдықтар және оны жою жұмыстары жүргізілмей қалдық үйіліп қалады. Қала аумағында сонымен қатар ірі габариттік тұрмыстық және шаруашылықтық қалдық алаңы жоқ, ол қала тұрғындарының қосымша боқтық орнын құруына алып келеді .

Бүгінгі күні Ақтөбе қаласында қаттықалдықтың 1 полигоны жұмыс істеп отыр жалпы аумағы 20 га, ол пайдалануға 1987 жылы берілген. Әрі қарай қызмет ету мерзімі 25 жыл және полигонды әрі қарай қайта культивациялау арқылы жабу 2002 жылы болуы керек болған. Бүгінгі күні полигон жағдайы қанағаттанарлықсыз полигонның жабылу керек бөлігі оқшаулаушы қабатпен жабылмаған, ол қалдықтың шіруін туғызады. Нәтижесінде ауаны, топырақты және өсімдікті қосымша ластау көзі пайда болады.

1.1.5.Мемлекеттік қызметтер

Мемлекеттің алдына қойылған негізгі міндеттердің бірі ол жоғары сапалы мемлекеттік қызметтің ашықтығы және оған қолжетімділікті қамтамасыз ету.

Қазақстан Республикасының Үкіметінің № 983 2013 жылғы 18 қыркүйек қаулысымен бекітілген Реестрге сәйкес қалада 84 мемлекеттік қызмет түрі

бар оның ішінде 11 қызмет түрін ХҚКО көрсетеді. 2014 жылы қаланың жергілікті атқарушы органдары 100800 қызмет көрсетті оның ішінде ХҚКО 19492 мемлекеттік қызмет көрсетті, «Электрондық өкімет» порталы арқылы электрондық қызмет көрсетілген көлем 16855.

Ақтөбе облысы әкімінің қаулысымен мемлекеттік қызмет көрсету стандарттары бекітілді ол БАҚ және интернет-ресурстарға жарияланды.

Білім беру бөлімі, әлеуметтік бағдарламалар және азаматтық ахуалды тіркеу қызметтерін сұраныс көп.

Жалпы алғанда қала бойына 9 мемлекеттік мекеме қызмет көрсетеді:

- Жұмыспен қамту және әлеуметтік бағдарламалар,
- Білім беру,
- Жер телімі,
- Сәулет және қала салу,
- Ауыл шаруашылығы және ветеринария,
- Тұрғын үй қорын есепке алу секторы,
- Дене шынықтыру және спорт,
- Экономикалық және қаржы,
- Азаматтық ахуалды актісін тіркеу
- Ауылдық округ әкімдігі.

«Электрондық үкімет» бағдарламасы жұмысы жандандырылды және электрондық цифрлық қол қойылды. Егер 2014 2015 жылдың 10 айында электрондық үкімет порталы арқылы электрондық қызметті алушылар саны 27940 адамды құрап отыр.

Электрондық формаға ауысқан мемлекеттік қызмет түрлері мен қызмет саны артты. 2014 жылы оның көлемі 16, ал 2015 жылы саны 37 артты.

Азаматтардың мемлекеттік қызметті алу реті туралы ақпараттылығын арттыру жұмыстары белсенді түрде жүргізіліп жатыр, осы жұмыстар аясында 10 айда 71 семинар кеңестер, «дөңгелек үстелдер» брифингтер, конференциялар және басқа да шаралар өткізілді.

«Ақтөбе» және «Ақтөбе хабаршысы» газеттерінде арнайы рубрика бар, онда мемлекеттік ұйымдар қызметі жарияланады онда ХҚК мемлекеттік қызмет түрлері бойынша жұмыстары, рұқсат беру құжаттары «электрондық үкімет» арқылы жүргізіледі.

Сонымен қатар, медиажоспарға сәйкес қала бойынша мерзімдік түрде мақалалар жарияланады, олар тұрғындардың интернет қызметін пайдалану мүмкіндіктері туралы жариялайды.

Жергілікті атқару органдарының қызметін автоматизациялау негізгі мәселелердің бірі болып табылады.

Аталған бағыт бойынша проблемалық мәселелер:

- Қаланың мемлекеттік ұйымдарының мемлекеттік қызмет регламентін және талаптарын бұзу;
- Ақпараттық жүйенің ақпараттық қауіпсіздік талаптарын сақтау ға сәйкестігін тексеру аттестациясы;

- Облыстық ақпараттық жүйенің жергілікті ақпараттық базалық жүйемен кіріктірілуі және тұрғындарға қызмет көрсету базалық компоненттермен кіріктірілуі (ИИС ЦОН);
- Мемлекеттік қызметті автоматизациялау.

Проблемалық мәселелерді шешу жолдары:

- 1) кеңестер беру, мемлекеттік қызметтің регламентін және стандарттары бұзу талаптарының алдын алу және оны жою бойынша бақылауды күшейту;
- 2) жергілікті атқару органдарының ақпараттық-коммуникациялық инфрақұрылымын ҚР ақпараттық қауіпсіздік мәселесі бойынша нормативтік құқықтық талаптарға сәйкестендіру осы мәселені шешуге тиісті қаржы бөлу;
- 3) үнемі мемлекеттік қызметкерлердің біліктілікті арттыру курстарын өтуі және қайта даярлау курстарын өтуі .

Сонымен АҚ «Ұлттық ақпараттық технологияларының» кіріктірілген ХҚКО арқылы ақпараттық қызметтері күшті жағы болып табылады алайда әлсіз жақтары да бар:

1. Қалалық мемлекеттік мекемелерінің стандарттар талабын бұзу және стандарттарды бұзуы;
2. Электрондық үкіметтің аз кіріктірілуі және ХҚКО ақпараттық жүйемен кіріктірілуінің аздығы;
3. Жергілікті атқару органдары қызметін автоматтандыру деңгейі аздығы.

1.1.6. Аумақтық (еңістіктік) даму

1 шілде 2015 жылы қалалық әкімшіліктеге аумақтың жалпы көлемі 2 338 кв. км. Ақтөбе қаласының аумағы (ауылдық жерден басқа) 297,39 кв. км.

2013 жылы Ақтөбе облысы мәслихатының кезектен тыс сессиясында облыс орталықтарының шекарасындағы 5 қалаға жақын ауылдық аумақ с 22 ауыл статус алды:

- Благородный а/а (11 ауыл), аумақ көлемі– 1048,95 кв. км;
- Қарғалы а/а (3 ауыл), аумағы – 66,7 кв. км;
- Құралай а/а (5 ауыл), аумағы – 445 кв. км;
- Жаңа а/а (2 ауыл) аумағы – 269,9 кв. км;
- Сазды а/а (1 ауыл) аумағы – 398,9 кв. км.

Қалада екі негізгі географиялық аймақ бар: Ексі қала Ақтөбе төбесінде орналасқан ол темір жол мен жергілікті базар маңында және Жаңа қала солтүсті батыс бөлікте және Абылқайыр хан алаңында орналасқан. Жаңа қала ауданында сауда орталықтары, тұрғын жай құрылыстары көптеген әкімшіліктік орталықтар бар.

Ескі қала шағын аудандарға бөлінген: Құрмыш, Мәскеу, Татар слободасы (Татарка) Оторвановка. Қаланың осы бөлігінде негізінен бір қабатты үйлер салынған және сталин уақытындағы тұрғын үйлер салынған сонымен қатар революцияға дейінгі мерзімдегі құрылыстар бар. Жаңа қала ауданы Шанхай, Сазды, шағын аудан Болашақ және Кең дала .

Аталғандардан басқа Жилгородок, Авиагородок, Сельмаш, Оңтүстік Батыс, Заречный, Қарғалы (Жилянка), Кирпичный, Жаңақоныс (Жаңа), Ақжар, Бауырластар, 41-й разъезд және басқа да аудандар бр. 2000 жылдан бастап 30 артық жаңа аудан пайда болды. 2012 жылдан Нұр төбе ауданы құрылысы басталды, ол бес шағын ауданнан тұратын болады тұрғындар саны 260 мың адам болады.

Осы және басқа да өндірістік және тұрғындық аудандар бірнеше жоспарланған аудандарды құрады ол қаланың бас жоспарында бекітілген:

- Ілек жоспарлау ауданы (қаланың орталық бөлігі);
- Қарғалы жоспарлы ауданы (Ілектен шығысқа қарай);
- Шығыс жоспарлау ауданы (қарғалыдан шығысқа қарай);
- Батыс жоспарлы аудан (Ілектен батысқа қарай орналасқан жоспарланған аудан);
- Солтүстік Батыс өндірістік аймағы;
- Оңтүстік көліктік –коммуналдық аймақ.

Жоспарлы аймақтар шекарасы ол қаланың жолдары мен жалпы қалалық магистралдық көшелері ішкі автожолдары сонымен қатар шектер мен шекаралар (жар, сулар, өзендер).

Сурет 47. Динамика численности населения Ақтөбе қаласының , человек

2011 жылдың басында қала тұрғындарын санау барысында қала тұрғындары 400 адамнан асқанын көрсетіп отыр қаланы екі ауданға бөлу мәселесі туындады, ол Астан мен Алматы қалаларын бөлу әдісімен жүргізілді.

2015 жылы 1 қазанда Ақтөбе қаласының тұрғындары 448,8 мың адам болды, оның ішінде 396,4 мың адам қалалық тұрғындар 52,3 мың адам ауыл тұрғындары.

Соңғы 20 жылда қаланы дамыту және оның жақын орналасқан аймақтарының қала тұрғындары біржарым есеге ал ауыл тұрғындары екі есеге артқан. Қала халқының жалпы жыл сайынғы өсімі 9,4 мың адам (қала – 8,6 мың адам ауылда– 0,8 мың адам), оның табиғи өсім арқылы 70% және көші –қон арқылы өсім 30% – құрап отыра.

Тұрғындар санының артуы мен автомобильдердің санының артуына байланысты көліктік ағыс қарқындылығы да қалтқысыз артып отыр, жол жабуларына күш түсу артып отыр және кейбір бөліктерде кептелістер болады.2014 жылы қалада барлығы 120 мың автомобиль көлігі тіркелген болатын. Онда жал сайын қала автопаркінің артуы 400-500 бірлік болды. Ол фактор осы аталып отырған көше жолының жүктемесін арттырып отыр.

Жыл сайын жол қиылысында және теміржолдағы автомобиль ағысын төмендету бойынша және кептелісті жою бойынша жұмыстар жүргізіліп жатыр. Бірнеше қала магистралын толық жөндеп кеңейті жоспарланып отыр, ол аталып отырған проблемаларды кемітуге ықпал етеді. Жол мәселесін қала билігінің бақылауында.

Сонымен қатар бүгінгі күні қоғамдық көлік жетіспеушілігі де мәселе болып отыр, ол негізінен троллейбусты қысқартудан кейін туындап отыр. Сонымен қатар қала тұрғындарының сұрауы бойынша автобустық маршруттарды жетілдіру бойынша жұмыстар жүргізілуде. Нәтижесінде бүгінгі күні елді мекендерді қамту және қала тұрғындарын автобуспен қамту 100% құрап отыр.

Бүгінгі күні қалада құрылыстар белсенді түрде жүргізіліп отыр, ол жұмыстар «Қолжетімді тұрғынжай 2020» бағдарламасы аясында жүргізіліп отыр.

2014 жылы жаңа тұрғынжай «Нұр Ақтөбеде» пайдалануға 918 пәтер берілді, жалпы көлемі 72,7 мың кв. метр. 2015 жылы пайдалануға 981 пәтер беру жоспарланып отыр, жалпы аумағы 59,3 мың кв. метр.

Сонымен қатар, коммерциялық құрылыстар белсенді түрде жүргізіліп отыр, олар 2014 жыл 177,3 мың кв. метр тұрғын үй салды, ол 28% 2013 жылғы көрсеткіштен жоғары.

Тұрғынжай құрылысын салу көлемінің артуы инженерлік желіні салу қажеттілігін тудырады, газбен қамту және электрмен қамту, сонымен қатар кәріз желісін қамтамасыз ету қажеттілігін тудырады.

2014 жылы Ақтөбе қаласында пайдалануға 34,8 км газбен қамтамасыз ету жұмысы жүргізілді, ол 5 елді мекенді және 3 тұрғын үйді қамтамасыз етті, жалпы көлемі 24,6 км электрмен қамтамасыз ету 13 елді мекенге жүргізілді және 201 км сумен қамтамасыз ету жұмыстары жүргізілді. Жаңа самен қамтамасыз ету жүйелерін салу және қолданыстағы ескі сумен қамтамасыз ету жүйесін толық жөндеу жұмыстары 11 елді мекенге жүргізілді.

Қазақстан Республикасының Үкіметі 2013 жылы 30 желтоқсанда бекіткен Қазақстан Республикасы аумақтарын ұйымдастырудың Басты сызбасының негізгі ережелеріне сәйкес, елде 5 агломерацияны құрып және оны дамыту жоспарланып отыр. Әлеуеті жағынан ол агломерациялар Астана, Алматы, Шымкент және Ақтөбе қалала орталықтарын бірінші агломерация деңгейіне жатықтырылды.

Ақтөбе агломерациясы 6 аудан аумағын қамтиды (Алған, Қарғалы, Қобды, Мартук, Хромтау) және сағаттық изохронадағы Ақтөбенің қала әкімшілігіне 70 елді мекен кіреді және Ақтөбе қаласы оның ішінде 2 шағын қала (Алға, Қандыағаш) және моноқала Хромтау.

Агломерацияның жалпы аумағы 4,8 мың км², болады онда 596,5 мың адам тұрады немесе 72,5% адам.

Бүгінгі күні Ақтөбе агломерациясын дамыту бойынша әрекет ету жоспары жасалды ол 6 бағытты қамтып отыр, ол 66 шарадан тұрады.

Жобада аталған елді мекендерді өркениеттің барлық игіліктерімен қамтамасыз ету қаралып отыр: су, газ, жол салу, жұмыссыздықты кеміту. Сонымен қатар аумақтың экологиялық жағдайын жақсарту жоспарланып отыр және барлық елді мекендерде төтенше жағдайдың алдын алу жоспарланып отыр.

Ақтөбе агломерациясын дамыт жоспары 2020 жылға дейін аумақтық тиімділікті және Ақтөбе қаласының институционалдық өсуін көрсетеді Ақтөбе қаласының бас жоспарымен және оны жақын аумақтарының жоспарымен көрсеткіштері 2020 жылға анықталған.

Жоспарға сәйкес аудандар агломерациясына кіретін бірнеше елді мекендерді бөлшектеп толық жоспарлау жоспарланып отыр. Сонымен қатар 2015 жылы Ақтөбе қаласы аумағындағы қала контрагниттерді анықтау бойынша өзгеріс енгізу жоспарланып отыр сонымен қатар Ақтөбе қаласының аумағын қала салу жоспарының Кешенді сызбасын жоспарлап ұзақ мерзімге жоспарлап отыр. Соңғы сала аралық агломерацияны дамытудағы мүддені координациялауды қарастырады, агломерация аумағын функционалдық зоналауды, ерекше қала салуды реттеу аумағын анықтауды, аумақты агломерацияны дамыту мақсатында резервтеуді (тұрғын үй құрылысы, өндірістік алаңдар, магистраллық инфрақұрылым, жасыл желек және т.б.) сонымен қатар қалар ядросы мен жақын аумақтар инфрақұрылымын реттеу жоспарланып отыр.

Қазақстан Республикасының Бас сызбасының мәтінінде Ақтөбе агломерациясының негізгі проблемаларының бірі ретінде аталған аумақта тұрғындардың орналасу теңсіздігі көрсетілген ол агломерлеудің белсенділігін арттыруға жеткіліксіз.

Аталған проблема характерна Ақтөбе қаласына да тән онда кей жерлерде құрылыстар мен елді мекендер жоқ. Қала тұрғындарының орналасудағы теңсіздігі қаланы дамытудағы жетістіктерге кедергі келтіреді.

Аталған мәселені шешу үшін қаланы толыққанды дамыту мақсаттары мен міндеттері бөлініп отыр. Қаланың негізгі экономикалық қуаты ретінде және оның әлеуметтік қамтамасыз етілуі мен тартымдылығы ретінде әр түрлі адамдарды максималды генерациялау болып (олардың кәсіби қызметі бойынша, мүдделері мен т.б. бойынша) қала салудағы әлемдік тәжірибе көрсетіп отырғандай қоғамдық қауіпсіздікті арттыру мақсатында және адамдардың сенімін арттыру мақсатында жергілікті көше аумақтарын үздіксіз қолдап отыруға қолдау көрсетіп отыр. Қаланы толықтыру үшін сонымен қатар шеттегі жерлердің бұзылуымен күресу қажеттігі туындайды және ескі қала ғимараттарын бұзылуымен күресу қажеттілігі туындайды жекелеген аудандар мен ғимараттарды бұзылудан қорғау қаланың келбетін ашады. Агломерация орталығының өмір сүру жағдайын арттыру, көркін сақтау оны қорғау бойынша норма енгізу бойынша негізгі міндеттер ол қоғамға осы аталған абаттандыруды сақтауды түсіндіру болып саналады.

2. ҚАЛАНЫҢ ДАМУ КӨРІНІСІ

Өнеркәсібі

Ақтөбе қаласының индустриализациясының кеңеюі Ақтөбенің агломерациясы болып табылады, ол экономиканың басымдықты салаларының дамуына ықпал етеді, аумақтағы өңдеу өнеркәсібінің даму үлесін арттырады. Қаланың жүйе құрушы ірі кәсіпорындарымен қоса жоғары шекті өнім ассортиментін экспорттау артып отыр, өндірістің жаңа салалары дамиды ол ішкі нарықты қалаға, облысқа Батыс Қазақстанға және Республика аумағына қажетті барлық өндірістік тауарлармен қамтамасыз етеді.

Қаланың кәсіпорындарының инновациясын жергілікті индустриалдық-инновациялық жүйе қамтамасыз етеді оны қолдау негізінен жергілікті бюджет есебінен жүргізіледі. Қалада құрылыс индустриясындағы композиттік материалдан шыны пластикалық құбырларды өндіру сияқты жоғары технологиялық және ғылыми сыйымдылығы көп өндіріс дамиды, қазіргі заманғы бәсекеге қабілетті медициналық рентгеноаппаратуралар, машина жасаудағы кешенді мұнай өндірістік құралдары, фармацевтикалық өндірістегі дәрілік құралдарды өндіру, жылужай кешендері және жаңа ет-сүт, нан, кондитерлік және вино-арақ өнімдері дамиды. Қосымша инвестициялық ағыстар дәл және бағытталады, ол қаланың маңызды кәсіпорындарын реанациялауға арналған және экспорттау әлеуеті қоса есептеліп отыр.

Компания-лидер – ТНК «ҚазХром» металлургиялық кластердің драйвері болады ол шағын және орта кәсіпкерлерді өзіне тартады. Венчурлық компаниялар құрылады және зерттеу орталықтары құрылады, сол арқылы индустриалдық-инновациялық жүйенің «үш спираль» құрылады.

Химиялық қоспаның Ақтөбе зауыты әлемдік жоғары масштабтағы химиялық өндірістің көшбасшысы болады және жоғары технологиялық химиялық өндірістегі индустриалдық-инновациялық жүйе болады.

Қаланың барлық салаларында еңбек өнімділігін арттыру синергетикалық әсер береді және өңдеу өнеркәсібінің тиімділігін арттырады, оның облыстың жалпы өндірісіндегі негізгі үлесін арттырады, кәсіпорынның бәсекелестігін арттырады және қала мен облыс бойынша бизнес климатқа қолайлы жағдай жасайды.

Бизнес және инновация

Бизнестің қолайлы жағдайы жеке кәсіпкерліктегі және агробизнестегі шағын және орта бизнестің бәсекеге қабілеттілігін арттырады.

Тұрақты емес жағдайдағы бизнес құрылымдардың тартымдылығын арттыру үшін қаржылық қолдау көрсете отырып жұмыстар жалғасады оған қаржылық институттар тартылады. Микрокредиттердің қолжетімділігі банктік кредиттен қиындықтары бар кәсіпкерлер санын төмендетуге мүмкіндік береді және жеке кәсіпкерлікті арттырады. Сонымен қатар

бизнеске коммуналдық шаруашылықтар мен темір жолмен тасымалдауға арнайы тариф қою да маңызды фактор болып саналады.

Кәсіпкерлікті дамытудағы тұрақты заңнама құру да үлкен мәнге ие, әсіресе қатысты шектеу фискалдық саясат, қылмыстық процестегі даулы мәселелер, кәсіпкерлік саласындағы заң бұзушылықтар құрамын қайта қарау айыппұл қолданушы заң бұзушылықтың алдын алу, жоспардан тыс тексеруді жою жұмыстары да маңызды болып табылады.

Сауда, туризм саласы белсенді дамитын болады, ақпараттық-коммуникациялық, ғылыми-зерттеу, инновациялық экономикамен бірге жүретін білім беру қызметтері дамиды. Ғылыми университеттің бизнес-қоғаммен тығыз жұмыстары коммерциялық инновация тудырады, нәтижесінде шағын және орта кәсіпкерлік инновациялық қызметке тартылады.

Ауыл шаруашылығы

Қалада агроөндірістік кешенді диверсификациялау бойынша жұмыстар жалғастырылып отыр ол ауыл шаруашылығын дамыту формасына ауысады.

Мал шаруашылығындағы экономикалық өсімнің негізгі факторы асыл тұқымды мал басын өсіру арқылы асыл тұқым мал шаруашылығын дамыту, малдық барлық түрлерінің аналық санын көбейту жем-шөп базасын арттыру, сүт және ет шаруашылығын дамыту, биязы жүнді және қылшықты жүнді қой шаруашылығын өсіру жылқы басын және құс санын арттыру болмақ. Мал бордақылаудың қолданыстағы орындарын модернизациялау мен қосымша бордақылау орындарын салу, қолдан ұрықтандыруды дамыту, сүт-тауарлық ферманы және басқа да мал өнімдері салу арқылы жүргізіледі.

Өсімдік шаруашылығында құрылымдық және технологиялық диверсификация жүзеге асырылады ол басымдықты ауылшаруашылықтық культураны егу алаңдарын көбейту және инновациялық технологияны енгізу арқылы жүргізіледі. Сонымен қатар тұқым шаруашылығын субсидиялау жүргізіледі және ауылшаруашылық тауар өндірушілері субсидияланады, олар ауыл шаруашылықтық техниканы жаңарту, ЖЖМ бөлу су беру қызметін жүзеге асыру арқылы жүргізіледі.

Қаланың азық түлік қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсатында негізгі ауыл шаруашылықтық культура базасын дамыту бойынша жұмыстар жүргізіледі, қолданыстағы көгөніс қоймаларын, жылыжайлар мен тұзымды өңдеу кәсіпорындарын және жеміс-жидек культура кәсіпорындарын модернизациялау және жаңасын салу бойынша жобалар жүзеге асырылады.

Ақтөбе қаласының АӨК дамытудағы қосымша стимулдаушы фактор ретінде салық салудағы неғұрлым икемді жүйе шаруа қожалықтарын нығайту мен дамытуға ықпал етеді, ол бәсекелестікті арттырады өнімді өндірістің барлық салаларында сапа стандарттарын енгізе отырып экспорттауды арттырады.

Әлеуметтік сала

Қалада білім беру мен денсаулық сақтау саласын жетілдіру мен дамыту жалғасуда. «Салауатты қала» құру медициналық көмектің сапасы мен оның қолжетімділігін қамтамасыз етеді және алғашқы медико-санитарлық көмек негізінде медициналық көмек көрсетудегі жоғары технология түрлерін дамыту инновациялық технологияға ықпал етеді. Алдын алудың ақпараттық стратегиясы салауатты өмір сүруді құру жұмыстары және өз денсаулығына жауапкершілікті арттыру көпшіліктік спорт түрін арттыру оған тұрғындарды тарту тұрғындардың денсаулығы мен қауіпсіздігін қорғауға ықпал етеді.

Ақтөбе қазіргі заманғы білім беру қаласы болады онда мектепте білім берудің халықаралық мониторингісінің жоғары нәтижелері, оқытудағы электрондық ресурстар, үш тілділік, мүмкіндігі шектелген балаларға кедергісіз білім беру жұмыстары жүргізілетін болады. Адамдық әлеуетті тиімді пайдалану үшін оқушыларды техникалық және кәсіби білім алуға қайта бағыттау жүйесі құрылады (мұнайхимия, мұнайсервис), жаратылыстану-математикалық циклдағы пәндер бойынша білім сапасы арттырылады.

Қалада жұмыссыз адамдарды жұмысқа тұрғызу бойынша жұмыстар жалғасады және әлеуметтік қауіпсіздік жұмыстары жалғастырылады. Аталған бағыт бойынша жұмыспен қамту қызметі оңтайландырылады, қалалық бос жұмыс орындары жәрмеңкесі, жастарды білім саласы бойынша тұрақты жұмысқа тұрғызуға ықпал ету мүгедектерге, ардагерлер мен көп балалы отбасыларына, жетімдерге, әлеуметтік аз қамтылған отбасыларына қызмет көрсету сапасын арттыру.

Көше мен жолдарда қауіпсіздік деңгейін арттыру қазіргі заманғы бейнебақылау жүйесі арқылы, жедел басқару орталықтарының тиімділігі арқылы, учаскелік полиция комплектілігін арттыру, қоғамдық тәртіпті қорғау бойынша қоғамдық құрылым құру, құқық бұзудың алдын алу арқылы жүргізіледі.

ТКШ

Өмір сүруде қолайлы жағдай жасау мақсатында ТКШ саласы болашақтағы нарық ретінде коммерциялық инвестицияны тарта отырып кезеңмен дамытылады, дамыған елдердің халықаралық тәжірибесін сараптай отырып инвестицияның тиімділігінің жоғары екенін айта кету керек. Аталған саланың тұрақтылығын және дамыған елдердің халықаралық тәжірибесін сараптай отырып аталған салада ұсынылатын қызмет сапасын арттыру арқылы жүзеге асады. Аталған мақсатқа қол жеткізу үшін аталған саланың коммерциялауда тәжірибесі бар жоспарлау мен баға құру, инвесторлар мен білікті кадрлар тарту бойынша шаралар жүргізілетін болады. Сонымен қатар тұрғынжайларды және басқа да нысандарды ақпараттандыру мүлікті түгендеу жұмыстары жүргізіледі, ол жұмыстар

оның ағымдағы жағдайын дұрыс анықтауды қамтамасыз ету, жөндеу жүргізуді анықтау мақсатында жүргізіледі. Сонымен қатар инновациялық тәсілді дамыту мақсатында, салауатты бәсекелестік орта құру мен сапаны дамыту мақсатында ашық ақпараттық жүйе құрылады, ол ұйымдарды біріктіреді, олар жылжымайтын мүліктің жалпы мүлкін басқару мен оны күту жұмыстарын жүзеге асырады және көрсетілетін қызметтер бағаланады.

Жол инфрақұрылымы

Тұрғындардың өмір сүру деңгейін арттыру мақсатында автожолдар желісін республикалық жолдарға кіріктіру мен халықаралық көліктік жүйеге кіріктіру мақсатында қаланың автожол инфрақұрылымын дамыту жұмыстары жалғастырылады. Бюджеттік қаржыны арттыру мақсатында «2020 жылдағы жолдарын дамыту Бағдарламасы жүзеге асырылады, оның аясында жол шаруашылығын қаржыландыру жүйесі құрылады және автожол салу мен оны жөндеу бойынша жобалар жүзеге асырылады. Сонымен қатар, ағынды суды ұйымдастыру ұзақ мерзімдік және шығынсыз пайдалану түрінде жүргізіледі. Қаланың орталық аудандарындағы жолды жеңілдету мақсатында негізгі жолдарды кеңейте отырып және айналмалы жолдар салу арқылы шаралар кешені жасалады.

Туризм

Туризм саласында жолға шығу туризмін, іскери туризм бағыттарын дамыту үшін қолжетімді ақпараттық орта құрылады ол жұмыстар интернет-порталды құру арқылы және халықаралық деңгейде мобильдік қосымша ретінде маршрут ақпараттарымен және іскери туризм саласында навигация бере отырып тиісті сайттарға беріледі.

Сонымен қатар, қолданыстағы инфрақұрылымды есепке ала отырып, ғылыми әлеуетті және инвестициялық тартымдылықты есепке ала отырып медициналық туризм дамытылады. Бүгінгі күні емдеу-сауықтыру кластерін құру үшін барлық жағдайлар бар :

- Ірі клиникалар бар, олар инновациялық диагностика және емдеу әдістерін жетістікпен қолданып отыр;
- Қазақстанның басқа да облыстарынан келетін тұрғындар арасында медициналық қызметке сұраныстың жоғару болуы;
- Ғылыми әлеует, ол жоғары сападағы медициналық қызмет көрсетуге мүмкіндік береді;
- Медицина саласында білім беру сапасын арттыру.

Осыған байланысты емдеу-сауықтыру бағытында туристік кластер құруда тәжірибесі бар инвестор тарту жүзеге асырылады, қажетті

инфрақұрылым құру және ірі медициналық ұйым ретінде қаланы кең танымал ету және қаланың ірі медициналық ұйымдарының GSI аккредитациядан өтуі және халықаралық сертификат алу арқылы жүргізіледі.

Ішкі туризмді дамыту мақсатында жағажай сауық аумақтарының инфрақұрылымын дамытуға инвестиция тарту жүзеге асырылады.

Ақтөбе қаласының кластерлік дамукартасы

Жұмыспен қамту және еңбекақы төлемінің өсу қарқыны, сондай-ақ санның жаңа кәсіпорындар мен жалпы инновациялық белсенділікті, оның ішінде құру және қолдану жаңа әзірлемелер, патенттер қуатты кластерлік бастамалар арттыруға мүмкіндік береді. Күшті кластерлік орта басқа да салалардың өсуін және кластердің өсуін арттырады сонымен қатар аумақта жаға саланың пайда болуына ықпал етеді.

Кластерлік даму ірі салаларда әлеуетті көшбасшысына негізделеді және оның маңында әлеуетті кластерге қатысушылары арасында сенімді арттыру мақсатында олардың маңында коммуникацияны құру мақсатында жүргізіледі, бәсекелестікке бағытталған ортаны құру мен қызметтестікке бағытталған және барлық кластер қатысушыларының бағдарламасын құруға арналған.

Кластерлік даму картасы кластерге қатысушылардың баласты мүддесін көрсетеді МЖК принципінде жобаны жүзеге асыруды және кластерді дамытуға қатысушы компанияның өндірістілігін арттыруды көрсетеді.

Аталған тәсілдер қаланың тармақталған көп салалы экономикасын жүйелеуге мүмкіндік береді және Ақтөбенің агломерациясын ірі компаниялар арасындағы байланыстар арқылы орта және шағын бизнесті және ғылыми-зерттеу орталықтарын тарту және мемлекеттің тікелей қолдауы арқылы жүргізіледі. Тек белсенді инновациялық орта ғана тікелей шетелдік инвестиция тартуға мүмкіндік береді және әрі қарай экономикалық дамуға қайта инвестициялау үшін жағдай жасау арқылы жүргізіледі.

3. НЕГІЗГІ БАҒЫТТАР, МАҚСАТТАР, МАҚСАТТЫ ИНДИКАТОРЛАР ЖӘНЕ ОЛАРҒА ҚОЛ ЖЕТКІЗУ ЖОЛДАРЫ

Бағыт 1. Экономика

Өнеркәсіп

Мақсат 1.1: Өнеркәсіптің жоғары өндірісін қамтамасыз ету

Нысаналы индикаторлар:	2016	2017	2018	2019	2020
Өнеркәсіп өнімінің нақты индекс көлемі, %	100,0	101,0	102,0	103,0	105,0
Міндет: Қосылған құны жоғары өндірістер құру					

Өңдеу өнеркәсібіндегі өнім шығарудың нақты көлем индексі, млрд. теңге	252,8	260,4	269,5	276,2	283,4
Өнеркәсіптегі еңбек өнімділігін көтеру	120	140	160	180	200

Қол жеткізу жолдары:

- Жоғары білікті мамандарды орта техникалық және жоғары білімі бар мамандар бойынша мақсатты тапсырысы өнеркәсіп салаларының қажеттіліктері үшін дайындау;
- Еңбек өнімділігіне қала кәсіпорындарында қолайлы жағдай жасау;
- Өндіруді әртараптандыру мақсатында тиімді экономикалық қызмет;
- Түрлі өнімді инновациялық кеңейту;
- Ішкі рынокқа жұмыс істейтін кәсіпорындарды қолдау;
- Өңіраралық деңгейде сауда-экономикалық байланыстарды жолға қою;
- Қаланың жетекші кәсіпорындарының экспорттық әлеуетін өсіру;
- Қаланың жүйе қалыптастырушы кәсіпорындарын сатып алу, қазақстандық қамту үлесін ұлғайту.

Мақсат 1.2: Өңдеуші өнеркәсіпті дамыту

Нысаналы индикаторлар	2016	2017	2018	2019	2020
Өңдеу өнеркәсібіндегі өнім шығарудың нақты көлемінің индексі, %	101,0	102,5	103,0	104,0	105,0

Міндет: Өңдеуші өнеркәсіпті дамыту

Өңдеу өнеркәсібіндегі өнім шығарудың нақты көлемі, млрд. теңге	170	180	190	210	230
Өңдеу өнеркәсібінің үлесіндегі өнеркәсіп өнімінің жалпы көлемі, %	76	77	78	79	80

Міндет: Тау-кен өндіру өнеркәсібінің қажетті деңгейін дамыту

Өнім шығару көлемі тау-кен өндіру өнеркәсібі, млрд. теңге	2,5	2,6	2,7	2,8	3,0
---	-----	-----	-----	-----	-----

Қол жеткізу жолдары:

- Жыл сайын 5 инвестициялық жобаны іске асыру;
- Инвестициялық салымдардың перспективалы салаларына өнеркәсіп, мемлекеттік қолдауды талап ететіндер: химия өнеркәсібі, машина жасау, көлік-логистикалық инфрақұрылым, жеңіл өнеркәсіптің үлесін арттыру;
- Жұмыс істеп тұрған кәсіпорындарға ықпал ету жандандыру процестер өнімінің қосылған құнын ұлғайту;
- Қала кәсіпорындарының жыл сайынғы көлемінің өсуі;
- Қаржылық және қаржылық емес қолдау, ғылымды қажетсінетін жоғары технологиялық өндірістерді, сондай-ақ дамып келе жатқан салаларды қолдау;
- Оқыту, қайта даярлау және мамандардың біліктілігін арттыру бойынша жаңа мамандықтар, жаңа білімдер мен технологияларды ұйымдастыру.

Агроөнеркәсіптік кешен

Мақсат 1.3: Агроөнеркәсіп кешені субъектісін бәсекеге қабілеттілігін арттыру үшін жағдай жасау

Нысаналы индикаторлар	2016	2017	2018	2019	2020
ауыл шаруашылығы өнімдерін өндірудің физикалық көлем индексі, %	103,6	102,8	102,6	101,3	101,6
Міндет: Обеспечение продовольственной безопасности за счет стабильного роста производства продукции АПК					
өсімдік шаруашылығын жалпы шығарудың нақты көлем индексі өнімі (қызмет), %	105,3	101,2	102,4	100,8	101,9
мал шаруашылығының өнімдерінің жалпы шығарылымының нақты көлем индексі, %	101,5	103,1	102,8	101,7	101,4
Жемдік дақылдардың егіс көлемін ұлғайту, га	9000	9400	9700	10100	10400
көкөніс өнімі көлемін ұлғайту, мың тонна	23,2	23,5	23,9	24,2	24,8
Ет өндіру көлемінің ұлғаюы, тонна	9500	10000	10500	11250	12000
Сүт өндірісі көлемін арттыру, тонна	25300	25800	26400	27150	28000
Жұмыртқа өндірісі көлемін ұлғайту, млн. үштік	121,3	121,5	121,8	122,3	122,9
Асыл тұқымды малдың үлесін арттыру:					
- ІМҚ	18,7	24,6	29,9	35,8	41,6
- Қой мен ешкі	33,6	38,3	41,2	44,7	47,1
- Жылқы	24,5	26,8	28,1	31,5	33,2
Қол жеткізу жолдары:					
агроөнеркәсіптік кешеннің бәсекеге қабілеттілігін арттыру бағытында және азық-түлік қауіпсіздігін қамтамасыз етуде басым болып табылады:					
- <u>Мал шаруашылығында</u>					
- саланы дамыту арқылы асыл тұқымды базаны барлық түрлерінің өнімділігін қосымша мал бордақылау алаңдарын, тауарлы сүт фермаларын құру, асыл тұқымдық шаруашылықтарды және дайындауға қажетті көлемін және мал азығын ұлғайту;					
- қолдау және жаңаларын салу жөніндегі жобаларды жаңғырту және қолда бар кәсіпорындарды бойынша мал шаруашылығы өнімдерін өндіру;					
Дамытуды қолдау мақсатында және ірілендіру мал шаруашылығының басымдығы болып табылады:					
- ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлерді неғұрлым икемді салық салу жүйесіндегі мал шаруашылығы үшін біршама өсу алаңында қаржылық шектеулер арқылы өтуі.					
- <u>Өсімдік шаруашылығы</u>					
- құрылымдық және технологиялық әртараптандыруды жалғастыру, басым ауыл шаруашылығы дақылдарының егістік алаңдарын кеңейту;					
- өнімділігі басым ауыл шаруашылығы дақылдарының арқылы көмек көрсету бойынша инновациялық технологияларды енгізуді ұлғайту (ылғал ресурстарын үнемдейтін) және ауыл шаруашылығы техникасының паркін жаңарту;					
- қамтамасыз етілу деңгейін арттыру, қала халқының негізгі өсімдік шаруашылығы өнімдерін (атап айтқанда, маусымаралық кезеңде) ұлғайту арқылы қорғалған топырақ алаңдарын және тамшылатып суару, салу және жаңғырту үшін кәсіпорындар және дайындау бойынша өсімдік шаруашылығы өнімдерін сақтау;					
- шаруашылықтарының тұқымдық материалмен дәнді және жемшөптік дақылдарының алаңдарын ұлғайту арқылы тұқым шаруашылығы саласын					

субсидиялауды толық қамтамасыз ету;
 - инвестицияларды тарту арқылы " өсімдік шаруашығылын дамытудың басым бағыттарысаласының бәсекеге қабілеттілігін арттыру.

Шағын және орта бизнес

Мақсат 1.4: Шағын және орта кәсіпкерлікті қамтамасыз ететін нарықтық инфрақұрылымды дамыту

Нысаналы индикаторлар	2016	2017	2018	2019	2020
жұмыс істеп тұрған кәсіпорындарды шағын және орта бизнесанының өсу қарқыны, %	101,5	102,0	102,5	103,0	104,0
Міндет: Создание благоприятных условий для развития предпринимательства					
Жұмыс істеп тұрған кәсіпорындар саны шағын және орта бизнес	33,7	33,8	33,9	40,0	40,2
жұмыс істеп тұрған шағын және орта бизнес кәсіпорындарының саны, 1000 тұрғынға	12,5	12,7	12,8	13,0	13,2
жұмыс істеп тұрған шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің жалпы көлеміндегі тіркелген үлесі%	83,0	84,0	84,5	85,0	86,0
Бөлшек сауданың нақты көлем индексі, %	102,5	102,8	103,0	103,5	103,8
сауда объектілерін, сауда алаңы санын ұлғайту, кемінде 2000 шаршы метрлік (қызмет түрі "Бөлшек сауда"), бірлік.	1	1	1	1	1
Қол жеткізу жолдары:					
<ul style="list-style-type: none"> - жұмыс істеп тұрған кәсіпорындарды шағын және орта бизнесті, соның ішінде ауылдық елді мекендерде біркелкі санын ұлғайту; - ШОК Тұрақты түрде жұмыс істейтіндер санының өсуі; - ШОКС өнімдер, соның ішінде қосымша құны жоғары өнімдерді шығаруды ұлғайту; - Қаланың өнеркәсіптің басым салаларында шағын және орта кәсіпкерлікті дамыту; - Мемлекеттік-жеке меншіктік әріптестікті кеңейту; - Инновациялық кәсіпкерлікті дамыту; - Орта кәсіпкерліктің бәсекелестік позициясын нығайту; - Сауда, қызмет көрсету саласын дамыту ЖК және шағын бизнес бағытында жоғары технологияларды дамыту. 					

Индустриальды-инновациялық даму

Мақсат 1.5: Инновациямен инвестицияны дамыту

Нысаналы индикаторлар	2016	2017	2018	2019	2020
негізгі капиталға салынған инвестициялардың нақты көлемі, %	90,0	100,0	101,0	102,5	103,0
Міндет: Қолайлы инвестициялық климат құру					
Қаланың ҚР көрсеткіші бойынша негізгі капиталға салынған инвестициялар үлесі, %	1,5	1,6	1,6	1,8	2,0
Инвестициялардың жалпы көлемінде негізгі капиталға инвестициялардың үлес салмағы, %	35,0	35,0	35,5	36,5	38,0
Негізгі капиталға салынған инвестициялардың жан басына шаққанда өсу қарқыны, %	95,0	100,0	101,0	101,0	102,0
Инвестициялардың жалпы көлеміндегі негізгі капиталға сыртқы инвестициялардың үлесі, %	0,7	0,7	0,8	1,0	1,2
Ауыл шаруашылығына негізгі капиталға НКИ инвестициялар, %	100,0	100,0	100,5	102,0	103,5
Қол жеткізу жолдары:					
<ul style="list-style-type: none"> - Кәсіпорындар жүзеге асыратын ғылыми-зерттеу және тәжірибелік-конструкторлық әзірлемелер үлесін ұлғайту; - Ақтөбе қаласын индустриялық аймағында іске асыру үшін даму әлеуеті жоғары басым жобаларын іріктеу; - Іс-шараларды өткізу бойынша инвесторларды тарту; - Инвестициялық салымдардың инновациялық бағыттағы және инфрақұрылымдық сипаттағы енгізу есебінен приростной салық ставкасының артуы компанияның ҒЗТКЖ-ға арналған шығындардың үлесін арттыру (салық салынатын табыс кәсіпорынның төмендетілетін болады құрайтын сомаға n% өсуінен зерттеулер мен әзірлемелерге жұмсалған шығындар қатынасы бойынша базистік жылы); - Басым экономика салалары бойынша негізгі капиталға инвестициялардың үлесін ұлғайту; - Бірлескен аймақаралық инвестициялық жобаларға қолдау көрсету; - Жоғары технологиялық инновациялық жобаларды анықтау және іске асыру. 					

Туризм

Мақсат 1.6: Туризм саласын дамыту: сыртқы және ішкі туризмнің дамуы

Нысаналы индикаторлар	2016	2017	2018	2019	2020
Орналасыру орындарымен көрсетілген қызметтер көлемі, млн. теңге	982,0	982,5	983,2	985,3	986,0
Міндет: туристік саланың инфрақұрылымын дамыту,					
Орналасыру орындарының саны, бірлік	38	39	41	43	45
<i>Орналасыру орындарымен қызмет</i>	51,8	51,9	60,0	61,0	61,5

көрсетілген келушілер ішкі туризм бойынша (резиденттер) санын ұлғайту, мың адам					
Ұсынылған төсек-тәулік санын ұлғайту	126,3	126,8	127,0	127,3	127,5
<p>Қол жеткізу жолдары: Сыртқы және ішкі туризмінің дамуы бағытында басты мәселе болып табылады:</p> <ul style="list-style-type: none"> - қалаға туризм инвесторларын тартудың табысты тәжірибесі бойынша туристік кластерлер және басқа да мүдделі тұлғалар үшін егжей-тегжейлі тұжырымдамасын әзірлеу; - әуе және темір жол көлігі арқылы жаңа бағыттарын ашу аймақтық желісін дамыту; - Өңірде ішкі туризмді дамыту, инвестициялар тарту арқылы инфрақұрылымды дамытуға (оның ішінде көліктік) пляжно-рекреациялық демалу аймақтарының және оларды насихаттау. <p><u>Іскерлік туризмді дамыту мақсаты бойынша жұмыстар жүргізілетін болады:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - қонақ үйлер құрылысына инвестициялық жобаларды іске асыру бойынша жәрдемдесу; - қалаға келген туристерге ақпараттық кеңістікті құру; - халықаралық деңгейдегі үш тілде ақпарат туралы маршруттарда және навигация нысандарын іскерлік туризм сайтымен осы объектілердің интернет-порталын және мобильді қосымшасын құру. <p><u>Медициналық туризмді дамытуда келесі бағыттар басымды болып табылады:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - табысты тәжірибелі туристік кластерлерді емдеу-сауықтыру бағытына инвестор ретінде тарту - қажетті инфрақұрылымын жасау және танымалдығын қаласы сияқты ірі өңірлік орталығының медициналық қызметтер көрсету; - ірі медициналық ұйымдардың аккредиттеу GSI және халықаралық сертификатын алудан өткізу. 					

Бағыт 2. Әлеуметтік даму

Білім

Мақсат 2.1: Мектепке дейінгі және мектептік білім беру сапасын, қол жетімділігін жақсарту,

Көрсеткіштер	2016	2017	2018	2019	2020
Балаларды (3-6 жастағы) мектепке дейінгі тәрбиелеу және оқыту, %	85,0	89,0	93,0	97,0	100,0
Соның ішінде дамыту есебінен жеке меншік мектепке дейінгі ұйымдар	26	28	30	32	34
Жұмыс істеп тұрған апатты және үш ауысымды мектептер саны, бірл.	12	10	7	4	0
Міндет: Сапалы және қолжетімді білім					
Білім беру бағдарламасы бойынша жаратылыстану-математикалық пәндердің егер ноқушылар үлесі (өте жақсы/жақсы), %	50,9	51,3	53,5	55,1	60,0
Балалардың жалпы санынан мүмкіндігі шектеулі балаларды инклюзивті біліммен қамту, %	31	31	31,2	32	33,6

<i>Жалпы орта білім беру ұйымдарының желісінің мемлекеттік нормативіне сәйкес, жұмыс істеуін қамтамасыз ету %</i>	62,5	62,5	75,0	75,0	93,8
Қол жеткізу жолдары:					
<ul style="list-style-type: none"> - мектепке дейінгі және мектеп жасында білім беру ұйымдарына жаңа ғимараттар салу, соның ішінде мемлекеттік-жеке меншік әріптестік; босату, ғимараттарды, айналысатын басқа да ұйымдар; күрделі жөндеу мен уақтылы пайдалануға беру ғимараттарды пайдалануға беру; - педагогтардың біліктілігін арттыру бойынша үш деңгейлі бағдарламасы және базалық курста дамыту; мотивациялық жан басына шаққандағы қаржыландыру жүйесі - ҰБТ-ға дайындық жүйесін жетілдіру; - жаңа үлгідегі кабинеттермен қамтамасыз ету; - орта, есепке жаңа ғимараттарды жобалау кезінде мектеп функционалдық ерекшеліктерін, мүмкіндіктері шектеулі балаларды дамыту, қолдау, түзету мекемелерін кедергісіз кеңейту, білікті логопедтермен және дефектологтармен қамтамасыз ету. 					

Денсаулық сақтау

Мақсат 2.2: Халықтың денсаулығын жақсарту

Нысаналы индикаторлар	2016	2017	2018	2019	2020
Халықтың медициналық қызмет көрсету сапасына қанағаттану деңгейі	91,2	92,2	92,5	93,0	93,8
Міндет: Медициналық көмек көрсетудің сапасын арттыру					
Бастапқы медициналық-санитариялық көмектің жалпы көлемінен % шығыстар деңгейін ұлғайту	40,9	41,2	41,5	41,9	42,2
Дәрігер кадрлар тапшылығын азайту, адам.	54	52	52	51	50
Медициналық қызметкерлердің үлес салмағы, біліктілік санаты бар:					
- дәрігерлер%	42,0	42,5	45,2	46,0	47,0
- орта медициналық қызметкерлер	36,0	36,3	37,4	42,3	43,5
30% кем емес жалпы халықтың санынан скринингтік тексерумен қамтуды қамтамасыз ету	30	30	30	30	30
Елеулі аурулармен ауыратындарды тегін дәрілік препараттармен қамтамасыз етудің үлес салмағын арттыру	85,0	86,0	88,0	90,0	90,5
Қол жеткізу жолдары					
<ul style="list-style-type: none"> - Көрсетілетін медициналық қызметтердің санының өсуі адамдардың дене шынықтырумен айналысатын төмендеуі, темекі шегу және алкогольді пайдалану туралы сауылнама айқындауда тұрғындардың қанағаттану деңгейі - игеру толық бөлінген қаражатты МСАК дамуы, одан әрі жетілдіру сараланған еңбекақы төлеу; - мониторинг дәрігерлік кадрлардың тапшылығын азайту және мәліметтер базасын құру бойынша бар бос орындар; - , МСАК объектілерінің арқылы қазіргі заманғы техникалық құралдармен жарақтандыру, күрделі жөндеулер өткізу және денсаулық сақтау объектілерін салу, 					

<p>одан әрі жаратқандыру, жедел медициналық жәрдем қызметінің материалдық-техникалық базасын нығайту</p> <ul style="list-style-type: none"> - бейінді мамандар, соның ішінде медицина қызметкерлерінің босандыру және балалар ұйымдары, біліктілікті арттыру және қайта даярлау жалпы практика дәрігерлерінің біліктілігін арттыру, - әлеуметтік маңызды аурулармен ауыратын науқастардың дәрі-дәрмектермен ақысыз немесе жеңілдікті негізде қамтамасыз ету. 					
Нысаналы индикаторлар	2016	2017	2018	2019	2020
Халықтың күтілетін өмір сүру ұзақтығы (облыс бойынша)	72,0	72,05	72,1	72,15	72,2
Жалпы өлім деңгейі 1000 адамға шаққанда	6,45	6,43	6,43	6,41	6,4
Міндет: Халықтың сырқаттанушылығы мен өлім-жітімін төмендету					
Ана өлім-жітімін төмендету (100 мың жағдай, тірі туылған балалар)	4,8	4,7	4,69	4,68	4,67
Сәби өлім-жітімін төмендету (1000 тірі туғандарға шаққанда)	9,3	8,9	8,8	8,7	8,6
Бала өлімін төмендету және тұрақтандыру (0 ден 5 жасқа дейін 1000 тірі туылғандарға шаққанда)	13,1	12,9	12,7	12,5	12,4
қан айналымы жүйесі ауруларынан өлім-жітімді төмендету	229,9	232,8	235,6	239,5	241,0
Онкологиялық аурулардан болатын өлімді төмендету	74,5	74,49	74,48	74,47	74,46
Туберкулезден өлім-жітімді төмендету	5,1	4,9	4,9	4,8	4,8
Заболееваемость туберкулезом	74,3	74,1	73,9	73,7	73,5
Удержание таралуы АҚТҚ (инфекцияның 15-49 жас ерекшелігі тобындағы)	0,06	0,07	0,09	0,11	0,14
Қол жеткізу жолдары:					
<ul style="list-style-type: none"> - жыл сайын профилактикалық тексеруден және скринингтік тексерулерді қоса алғанда, медициналық тексеріп-қарау кәсіпорындардағы еңбек; - медициналық ұйымдарында науқастарды ауруханаға жатқызу қағидаты сақтала отырып, медициналық ұйымды еркін таңдау, бақылау жұмыс емдеуге жатқызу бюросы порталы; - инновациялық технологияларды енгізу, жаңа жоғары технологиялық диагностикалау және емдеу әдістері; - жыл сайын скрининг-зерттеу ерлер мен әйелдер, қатерлі ісіктерді ерте анықтау; - заманауи технологияларды бала жасындағы ауруларды интеграциялап жүргізу, қауіпсіз жүктілікті іске асыру; - скрининг-тексеру және вакцинация балалар; - жүкті әйелдер мен балаларға дәрі-дәрмек құралдарымен жеңілдетілген немесе тегін негізде қамтамасыз ету; - мониторинг аурушаңдық, мүгедектік және өлім-жітім облыс тұрғындарының қан айналымы жүйесінің ауруларынан, дәрілік заттармен тегін және жеңілдік негізде қамтамасыз ету; - қазіргі заманғы технологияларды енгізу және дамыту кардиоинтервенционной, кардиохирургиялық көмек көрсету; 					

- онкопатология, қамтамасыз ету онкологиялық науқастарға тегін дәрі-дәрмектермен стационарлық және амбулаториялық емделу кезінде ерте анықтау;
- құрылыс және іске қосу онкологиялық диспансер;
- туберкулезге шалдыққан науқастарды емдеудің сақтай отырып, арнайы режимдерін;
- туберкулезді ерте анықтауды арқылы флюорографиялық тексеру үшін жағдайларды қамтамасыз ету,;
- туберкулезді инфекциялық бақылау, тексеру туберкулезбен ауыратын науқастарды дәрі-дәрмекке сезімталдығын тексеру жүйесін дамыту;
- туберкулезбен ауыратын науқастардың бойынша емдеу фазасында ұстайтын үздіксіздігін қамтамасыз ету шараларын іске асыру.
- ақпараттық-түсіндіру жұмысы бойынша АҚТҚ/ЖҚТБ алдын алу арқылы баспа және электрондық БАҚ -;
- ақпараттық - ағартушылық жұмыстар бойынша халықпен салауатты өмір салты, аурулардың алдын алу және өз денсаулығына жауапкершілігі.

Еңбек және әлеуметтік қорғау

Мақсат 2.3: Өнімді жұмыспен қамтуды қамтамасыз ету және атаулы әлеуметтік қорғау

Нысаналы индикаторлар	2016	2017	2018	2019	2020
ұмыссыздық деңгейінің төмендеуі 4,7% - ға дейін немесе төмен, 2020 жылға қарай, %	5,0	4,9	4,9	4,8	4,7
Міндет: Жұмысқа орналасу мүмкіндігін кеңейту, еңбек қауіпсіздігін қамтамасыз ету және ішкі еңбек нарығын қорғау					
жұмысқа орналасу мәселесі бойынша өтініш жасаған адамдарды жұмысқа орналастыру үлесі,%	62,0	63,0	64,0	65,0	66,0
жұмысқа орналастырылған жұмыссыз азаматтар тұрақты адам саны	3800	3800	3900	3900	4000
Құрылған жұмыс орындарының саны, бірл	7000	7100	7200	7250	7300
зиянды және басқа да қолайсыз еңбек жағдайларында (аспауы тиіс болжамды маңызы бар) жұмыскер саны	76500	76500	76000	75500	74000
Құрамындағы білікті мамандар тартылатын заңды тұлғалардың шетелдік жұмыс күші үлес салмағы (квотасы бойынша шетелдік жұмыс күшін тартуға арналған),%	70	78,9	78,9	78,9	79,4
Қол жеткізу жолдары:					
Қаланың еңбек нарығын дамыту бағытында басым болып табылады:					
- жұмыс күшіне сұранысты экономика салаларында жүзеге асыру арқылы үйлестіру жұмысы қала кәсіпорындарымен анықтау үшін олардың қажеттіліктерін, еңбек ресурстарына талдау және болжамдауды жүзеге асыру,					
- жұмыссыздық деңгейін төмендету есебінен жаңа жұмыс орындарын құру және басым өндірістерді кеңейту, шағын және орта бизнесті дамыту,					
- тұлғалардың санынан жұмысқа орналастыру мәселесі бойынша жүгінгендер есебінен оқыту, қайта мамандандыру және біліктілікті арттыру үшін кейіннен жұмысқа орналастыру сәйкес қолда бар вакансиямен қамтылғандардың үлесі,					
- түсіндірме жұмыстарын жүргізу жұмыспен қамту мәселелері бойынша тұрғындармен,					

сондай-ақ қызмет көрсету жұмыссыз азаматтарға кәсіби бағдар беру,

- тоқсан сайын бос орындар жәрмеңкесін одан әрі жүргізу.

Еңбек қауіпсіздігін арттыру мақсатында келесі бағыттар басымды болып табылады:

- " Халықаралық еңбек ұйымының қауіпсіздік туралы стандарттарын енгізу және заңнамалық базаны жетілдіру,
- өндірістік жарақаттану және даулы жағдайларға жол бермеу бойынша, әлеуметтік-еңбек саласындағы ұйымдастырушылық және ақпараттық іс-шаралар,
- әлеуметтік қорғау мәселелері бойынша жұмыс берушілермен ресми кездесулер өткізу
- қауіпсіздікті сақтау бойынша кәсіпорындарда еңбек жағдайын тексеру жүргізу арқылы ескертусіз жұмыс берушінің бақылауды күшейту,
- заңнаманы бұзғаны үшін саласындағы еңбек жағдайларында жауапкершілікті күшейту қауіпсіздігі
- корпоративтік бағдарламалар бойынша еңбек жағдайларын жақсарту және озат тәжірибесін тарату.

Ішкі нарықты қорғау мақсатында еңбек басым Бағыт қызметі болып табылады:

- білікті мамандар құрамына тартылатын шетелдік жұмыс күшінің үлесін арттыру.

Нысаналы индикаторлар	2016	2017	2018	2019	2020
еңбекке жарамды халықтың арасында мемлекеттік атаулы әлеуметтік көмек алушылардың үлесін азайту, 24,8% - ға 2020 жылға қарай (аспауы тиіс болжам)	26,5	26,0	25,3	25,0	24,8

Міндет: Халықтың аз қамтылған топтарына атаулы әлеуметтік көмектің тиімділігі

мемлекеттік атаулы әлеуметтік көмек алушылар саны, адам	120	130	140	150	160
---	-----	-----	-----	-----	-----

Қол жеткізу жолдары:

кедейлік деңгейін төмендету мақсатында қамтуды арттыру, халықтың аз қамтылған топтарына әлеуметтік көмекке қаласында жалғасады жөніндегі жұмыстар:

- аз қамтылған отбасы балаларына мемлекеттік атаулы әлеуметтік көмек;
- он сегіз жасқа дейінгі балаларға мемлекеттік жәрдемақы;
- тұрғын үй көмегі;
- мұқтаж азаматтардың жекелеген санаттарына (соғыс ардагерлері, жетім балалар және т. б.) жергілікті өкілді органдардың шешімдері бойынша арқылы бір жолғы материалдық әлеуметтік көмек.

әлеуметтік көмек жүргізілуі тиіс қаланың өндірістік кәсіпорындарын тиімділігін арттыру мақсатында тарту, шағын және орта бизнес үшін аз қамтамасыз етілген азаматтарға материалдық көмек көрсету.

Нысаналы индикаторлар	2016	2017	2018	2019	2020
Әлеуметтік қызметтер көрсетуді іске асыру шеңберінде мүгедектерді оналтудың жеке бағдарламаларын көлемін арттыру	3614	3919	4224	4529	4834

Міндет: Қиын өмірлік жағдайға тап болған әлеуметтік тұлғаларды әлеуметтік қамтамасыз ету

Мүгедектердің саны, қамтамасыз етілген мүгедектерге протездік-ортопедиялық құралдармен қамтамасыз ету, ИПРИ	540	570	600	630	660
Мүгедектердің саны, қамтамасыз етілген мүгедектерді санаторий-курорттық емдеумен сәйкес ИПРИ	500	600	700	800	900
Тифлотехникалық құралдармен	1364	1547	1730	1213	2096

қамтамасыз етілген мүгедектердің саны, мүгедектерге арналған кресломен, қажетті гигиеналық құралдармен қамтамасыз ету сурдотехникалық құралдар, ИПРИ сәйкес					
Ым-ишара тілі мамандарының қызмет көрсеткен мүгедектердің саны	65	71	78	84	90
Үй шаруашылығына бойынша көмек көрсетілген кәрілер, мүгедектер мен 18-ге дейінгі мүгедек балалар	920	930	940	950	960
<p>Қол жеткізу жолдары: Арнаулы әлеуметтік қызметтер көрсету жұмысы сапасын арттыру үшін жүргізілетін болады:</p> <ul style="list-style-type: none"> - заманауи сапалы жағдайлар құру арқылы салуға және қайта жаңартуға, халықтың әлеуметтік осал топтары үшін медициналық-санитарлық мекемелер, - жаңа қызмет көрсету стандарттарын стационарларда, полустационарда және үйде енгізу, - қаланың өндірістік кәсіпорындарын, шағын және орта бизнесті ҰЕҰ үшін мұқтаж мүгедектерге және олардың отбасыларына әлеуметтік қызмет көрсетуге тарту,, - мемлекеттік әлеуметтік тапсырысты үкіметтік емес секторда орналастыру, - мұқтаж мүгедектерді жеке оңалту бағдарламасына сәйкес қамтамасыз ету (ЖОБ): • протездік-ортопедиялық құралдармен қамтамасыз ету, • санаторий-курорттық емдеумен • тифлотехникалық құралдармен, • мүгедектік кресло, • қажетті гигиеналық құралдармен қамтамасыз ету, • сурдотехникалық құралдармен қамтамасыз ету. <p>Сондай-ақ мемлекеттік қолдау қарттарға, мүгедектерге және 18 жасқа дейінгі мүгедек-балаларға жүргізілетін болады, сондай-ақ оқыту үйінде оқитын мүгедек-балаларды мұқтаж көлік қызметтерімен қамтамасыз ету арқылы, әлеуметтік жеке көмекші қызметтерімен, міндетті гигиеналық құралдармен, ымдау тілі маманның қызметімен естімейтіндігі бойынша мүгедектерге және үй шаруашылығына көмектесу.</p>					

Мәдениет

Мақсат 2.4: Тарихи-мәдени мұраны сақтау, аймақтың, отандық мәдениетті насихаттау және дәріптеу

Нысаналы индикаторлар	2016	2017	2018	2019	2020
халықтың мәдениет саласы қызметтерінің сапасына қанағаттану деңгейі %	72%	74%	76%	78%	80%
Міндет: Мәдениет саласында ұсынылатын қызметтердің қажеттіліктерінің өсуі					
қызмет көрсететін мәдениет мекемелері (мәдениет үйлері), оның ішінде бұқаралық іс-шараларға келушілер саны	581000	581500	582000	582500	583000
Мәдениет саласының қызметтерін цифрлық форматта пайдаланушылардың саны	2400	2450	2500	2550	2600
Кітапханаларға келушілер саны (бару)	130000	130600	130970	131200	132000
<p>Қол жеткізу жолдары:</p> <ul style="list-style-type: none"> - кітапхана жүйесін жаңғырту; - кітапханаларды жаңа әдебиеттермен жинақтау; 					

- объектілерінің құрылысы және қайта жаңғырту;
- мәдениет саласы бойынша қызмет көрсетудің қолжетімділігін қамтамасыз ету;
- іс-шараларды іске асыру және мәдени мұраны сақтау бойынша насихаттау;
- әлеуметтік-маңызды және мәдени іс-шаралар: конкурстар, байқаулар, фестивальдер, концерттер, мерекелік және мерейтойлық іс-шараларды ұйымдастыру және өткізу, жаңа таланттарды анықтау, халықтық көркемөнер шығармашылығын дамытуды қолдау.

- Тіл саясаты

Мақсат 2.5: Мемлекеттік тілді дамыту

Нысаналы индикаторлар	2016	2017	2018	2019	2020
Мемлекеттік тілде құжат айналымының жалпы көлемінде мемлекеттік басқару органдарында іс жүргізудің үлес көлемі, %	99	99	100	100	100
Міндет: Әлеуметтік-коммуникативтік және шоғырландырушылық функцияларын кеңейту					
Мемлекеттік тілде іс жүргізетін мемлекеттік қызметшілердің саны, %	98%	98%	99%	99%	100%
Мемлекеттік тілді меңгерген халықтың үлесі, %	91,3	92,3	93,3	94,3	95,3
Ағылшын тілін меңгерген ересек халықтың үлесі, %	22,6	23,6	24,6	25,6	27,6
Орыс тілін меңгерген халықтың үлесі, %	93	94	95	96	97
Қол жеткізу жолдары:					
<ul style="list-style-type: none"> - мониторинг жүргізу, іс жүргізу, мемлекеттік мекемелердің мемлекеттік тілде құжат айналымына лингвистикалық сараптама жүргізу; - мемлекеттік тілді білім алушыларға ұйымдастырушылық-әдістемелік көмек көрсету; - курстар мен қазақ тілін оқыту орталықтарын ашу және қолдау. 					

Дене шынықтыру және спорт

Мақсат 2.6: Бұқаралық спортты дамыту және салауатты өмір салтын насихаттау,

Нысаналы индикаторлар	2016	2017	2018	2019	2020
Жүйелі түрде дене шынықтырумен және спортпен барлық жастағы халықты қамтуды арттыру, %	29,1	29,6	30,1	30,6	31,1
Міндет: Дене шынықтыру және спортты насихаттау және спортшылардың республикалық және халықаралық жарыстарда қатысуын қамтамасыз ету,					
7 жастан 18 жасқа дейінгі балалар мен жасөспірімдер, дене шынықтыру және спортпен айналысатын БЖСМ, спорт клубтары, дене дайындығының жалпы санынан балалар мен жасөспірімдер %	84,3	84,5	84,9	85,1	85,5

Қол жеткізу жолдары:

- спорттық-бұқаралық іс-шаралар спорттық алаңдарда және спорт залдарында жалпы білім беретін мектеп, оның ішінде кешенді түрде жүргізу жарыстарға әртүрлі спорт түрлері бойынша халықты кеңінен қамту;
- өткізу оқушыларымен сыныптан тыс секциялық жұмыстар үшін жалпы білім беретін мектептер тарту, балалардың және жастардың белсенді және салауатты өмір салтына және дене шынықтыру сабақтарына – нәтижесі осы жұмысты ұйымдастыру мектеп лигасының спорт түрлері бойынша;
- құрама командаларының мүшелерін түрлі спорт түрлері бойынша спорттық жарыстарда әртүрлі деңгейде дайындау;
- спорттық инфрақұрылымды дамыту (салу және реконструкциялау спорт объектілерін) жақсартуға, материалдық-техникалық базасын жарактандыру, қазіргі заманғы құрал-жабдықтармен қамтамасыз ету;
- спортпен шұғылданатын халықтың қалың жігі үшін, атап айтқанда, балалар мен жасөспірімдердің арқылы спектрін кеңейту оқытылатын спорт түрлерінің БЖСМ-де тегін спорт алаңдарының қалада және ауылдық округтерде қолжетімділігін қамтамасыз ету.

Бағыт 3. Құқықтық тәртіп және қоғамдық қауіпсіздік**Мақсат 3.1: Құқықтық тәртіп және қоғамдық қауіпсіздікті қамтамасыз ету**

Нысаналы индикаторлар	2016	2017	2018	2019	2020
Халықтың ішкі істер органдарына сенім %	57	61	63	57	71
Міндет: Жол қауіпсіздігін қамтамасыз ету					
Жол-көлік оқиғаларының санын азайту (10 мың бірлік автокөлікке шаққанда)	460	456	448	445	440
Қайтыс болғандар санын төмендету, жол-көлік оқиғаларына 100 – зардап шеккен	25	24	22	20	17
Қол жеткізу жолдары:					
<ul style="list-style-type: none"> - жұмысты жетілдіру қағидаты бойынша "Әмбебап полицей"; - жаңғырту жүйелерін автоматты және бейне ЖҚЕ; - жабдықтау патрульдік автомобильдер (СГУ жүйелерімен, борттық компьютерлер, бейнетіркегіштермен) - профилактикалық жұмыс жүргізу, халықпен соның ішінде оқу орындарында. 					
Міндет: Қоғамдық тәртіпті нығайту және қажетті қауіпсіздік деңгейін ұстап тұру, өмір, денсаулық, азаматтардың конституциялық құқықтары мен бостандықтары					
Ауыр және аса ауыр қылмыстардың аталған санаттағы қылмыстар санынан, олар бойынша қылмыстық іс өндірісте үлесін ұлғайту, %	6,2	6,7	6,9	7,2	7,5
Жасалған қылмыстардың үлес салмағы кәмелетке толмағандар, %	0,9	0,8	0,7	0,6	0,5
Алынған есірткілердің саны, оның ішінде героин, кг	25,5	26,0	26,2	26,5	27,0
Жасалған қылмыстардың үлес салмағы	29,5	29,0	28,7	28,5	28,0

көшелерде					
Жасалған қылмыстардың үлес салмағы бұрын қылмыс жасағандардың үлес салмағы	4,0	3,7	3,5	3,0	3,0
<p>Қол жеткізу жолдары:</p> <ul style="list-style-type: none"> - барлық қылмыстар туралы өтініштер мен хабарламаларды тіркеу; - есепке алу-тіркеу тәртібін күшейту, - - қылмыстық істер шығу және аяқталуы - - мектептерді жабдықтау жүйесі, сыртқы және ішкі бақылау, жинақтау инспекторлары, оқушылар арасында ерте құқықбұзушылықтың алдын алу; - - тұлғалардың есірткі құралдарының заңсыз айналымына қатысын анықтау; - есірткі құралдарының заңсыз айналымының жедел-ізвестіру шараларын жүргізу - профилактикалық іс - шаралар жүргізу, халық арасындағы есірткіге қарсы иммунитетті қалыптастыру негізінде ведомствоаралық өзара іс-қимыл; - - сыртқы бақылау камераларымен дамыту, патрульдік қызмет, тарту жұртшылықтың қорғау тәртібі мен қауіпсіздікті қамтамасыз ету; - - қоғаммен бірлесіп, әлеуметтік қызметкерлер және мамандармен дағдарыс орталығының адамдары үшін шараларды жүзеге асыру, бас бостандығынан айыру орындарынан босатылған және мұқтаждардың орнығуына, оның ішінде жаңа мамандыққа қайта оқыту және (жұмысқа орналастыру), тұрғын үй көмегін көрсету. 					

Мақсат 3.2: Қалада балаларды және жастардың толыққанды демалуы және салауатты өмір салтын жастар арасында қалыптастыру

Нысаналы индикаторлар	2016	2017	2018	2019	2020
ұйымдастырылған бос уақытты қамтылған жастардың саны, адам	400	1000	1400	1800	2200
Міндет: Аула клубтарының құру және дамыту,					
Құрылатын аула клубтары, бірлік	2	3	2	2	2
<p>Қол жеткізу жолдары:</p> <ul style="list-style-type: none"> - балалар мен жасөспірімдердің ұйымдастырылған бос уақытын қамту; - жастардың салауатты өмір салтын белсенділігін арттыру жоспары; - спортпен айналысатын жастар қолжетімділігін қамтамасыз ету; - салауатты өмір салтын насихаттау, жастардың бос уақыттарын мәдени түрінде; - ұйымдастыру және өткізу, әлеуметтік-маңызды және мәдени іс-шаралар іс-шараларды, конкурстар, фестивальдар, мерекелік іс-шаралар іске асыру; - спорт және шығармашылық үйірмелерді балалар және жастар үшін ашу. 					

Бағыт 4. Инженерлік инфрақұрылымды дамыту

Мақсат 4.1: Көлік инфрақұрылымын дамыту

Нысаналы индикаторлар	2016	2017	2018	2019	2020
" облыстық және аудандық маңызы бар,	59,7	70	75	80	90

жүрген жақсы және қанағаттанарлық жағдайдағыавтомобиль жолдарының үлесі, %					
Міндет: Автомобиль жолдарының сапасын арттыру					
Қол жеткізу жолдары:					
<ul style="list-style-type: none"> - жолдардың жай-күйінің мониторингiне кешендi бағалауды жүргiзу және жұмыс iстеп тұрған және iске асырылған жобалар бойынша құрылыс және автожолдарды жөндеу; - жолдарды салу және жөндеу Мемлекеттік бағдарламасын iске асыру шеңберiнде даму және интеграция Қазақстан Республикасы көлік жүйесiнiң инфрақұрылымының 2020 жылға дейiн жобаларын iске асыру. - " Ақтөбе қ. 2020 жылға дейiнгi жолдарды дамыту және жол-көлік инфрақұрылымы, жолдары жоспары" жоспарын әзiрлеу; - - жолдарды жөндеудi қажет: алып тастау, жабу, нығайту, арматуралау ұйымдастыру, су қоймалары; жобалау емес, ескере отырып, ағымдағы проблемаларды шешу, ал мүмкiндiгiмен ұзақ мерзiмдi пайдалану; - - қазiргi заманғы технологияларды енгiзу үшiн шұғыл мониторинг жолдардың жай-күйiнiң және жобаларды iске асыру; - қала орталығында жолақтар санын кеңейту құрылысы және көше қиылысында екi қабатты жүктеменi азайту, жер асты өткелдерiн салу; жүргiзушiлерге айналма жол емес шараларын таңдауды қамтамасыз ететiн артықшылықтыәзiрлеу және iске асыру. 					

Мақсат 4.2: Көлік қызметтерінің қол жетімділігі

Нысаналы индикаторлар	2016	2017	2018	2019	2020
Жолаушылар көлігімен қамтылмаған елді мекендер %	25,1	21,2	15,5	10,3	5,0
Қол жеткізу жолдары:					
<ul style="list-style-type: none"> - елді мекендерде қамтылмаған автокөлік қатынасымен жолаушылар ағынын қажеттілігімониторингі; - - жүйелі басқару және диспетчерлендірілген такси қызметі, автоматтандырылған таксопарк; - - мемлекеттік бағдарламаны жүзеге асыру бойынша көлік инфрақұрылымын дамыту: жолдарды жаңғырту; автовокзалдар ашу; тұрақты маршруттар; көлік паркін жаңарту; - - жол маңындағы сервисті дамыту (кемпингтер, кафелер, СТО және т. б.). 					

Бағыт 5. Тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық

Мақсат 5.1: Тиімді жәрдемдесу құрылыс саласын дамыту және қала халқын қолжетімді тұрғын үймен қамтамасыз ету

Нысаналы индикаторлар:	2016	2017	2018	2019	2020
Құрылыс жұмыстарының нақты көлем индексі, %	90,0	100,0	101,0	102,0	103,5
Жалпы алаңы пайдалануға берілген ғимараттар	363,9	370,6	389,6	462,1	507,8

Міндет: Кешенді қала құрылысы қамтамасыз ету					
Көлемі мемлекеттік емес көздердің қаражаты есебінен қаржыландырылатын тұрғын үйлерді пайдалануға беру, мың шаршы м	267,0	273,0	291,0	362,0	406,0
Көлемі мемлекеттік емес көздердің қаражаты есебінен қаржыландырылатын тұрғын үйлерді пайдалануға беру, мың шаршы м	96,9	97,6	98,6	100,0	101,8
Тұрғын үй алаңы пайдалануға құрылыс жинақ жүйесі арқылы берілген, мың шаршы м	24,6	24,6	25,1	25,6	25,9
Тұрғын үй салу үшін кезекте тұрғандар мен жас отбасылар өңірлерді Дамыту "Бағдарламасы шеңберінде 2020 жылға дейін", мың шаршы м	22,1	22,7	23,3	24,2	25,6
<p>Қол жеткізу жолдары:</p> <ul style="list-style-type: none"> - тұрғын үй мониторингі және жоспарлау қажеттілігі; - қала аумағындағы құрылыс қызметі мониторингі және үйлестіру; - қаржыландыру, бюджеттік қаржыландыруды кеңейту мен тұрғын үй құрылысы саласын қаржыландыруға мемлекеттік емес көздерді тарту; - жалға берілетін тұрғын үймен қамтамасыз етілуі салу жолы, ипотекалық тұрғын үй, инженерлік-коммуникациялық инфрақұрылымды дамыту; - қалалар және елді мекендерде қала құрылысы жобаларын әзірлеу бойынша жұмыстарды жалғастыру; - Ақтөбе агломерациясының елді мекендеріне жататын жоспарын егжей-тегжейлі әзірлеу және іске асыру. 					

Мақсат 5.2: Қала тіршілігін қамтамасыз ететін инфрақұрылымды дамыту

Нысаналы индикаторлар:	2016	2017	2018	2019	2020
Тұтынушылардың коммуналдық қызметтер сапасы деңгейімен қанағаттануы	60	65	70	75	80
Міндет: ТКШ қызметінің тиімділігін арттыру					
Қалаларда орталықтандырылған қолжетімді:					
- сумен қамтамасыз ету, %	70,1	75,8	82,6	89,8	90,3
- су бұру, %	68,5	70,9	80,3	86,5	89,8
Ауылдық елді мекендерде					

орталықтандырылған қол жеткізу:					
- сумен қамтамасыз ету, %	60,8	65,4	70,5	73,8	80,1
- су бұру, %	59,9	64,1	67,9	71,1	78,8
Жаңғыртылған желілердің үлесі жалпы ұзындығынан:					
- жылумен қамту, %	5,1	3,3	2,8	1,9	0,9
- газбен жабдықтау, %					
- электрмен жабдықтау, %					
- сумен қамтамасыз ету, %	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6
- су бөлу, %	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
Қол жеткізу жолдары:					
<ul style="list-style-type: none"> - Коммуналдық желілерді жаңғырту; - Жөнделетін желілердің үлесін азайту; - Ағынды суларын толық биологиялық тазарту жолымен тазалау; - Азайту үшін қажет ететін кондоминиум объектілерінің үлесін күрделі жөндеу жүзеге асырылатын болады; - "тұрғын үй-коммуналдық шаруашылығы, арттыру мақсатында азаматтық-құқықтық сенімінің деңгейін меншік иелерінің ортақ үлестік мүлкіне, кондоминиум объектісіндегі арттыру; абаттандыруды ұйымдастыруда меншік иесінің ролін, көп пәтерлі үйлерді жөндеу туралы қолданыстағы заңнаманы түсіндіру бойынша іс-шаралар өткізу; - тұрғын үй көмегін беру, жинақтау жүйесі, несиелеу жүргізу үшін кондоминиум объектілерін күрделі жөндеудің тетіктерін қолдану; 					

Мақсат 5.3: Халықты сапалы коммуналдық қызметтермен қамтамасыз ету,

Көрсеткіштер	2016	2017	2018	2019	2020
- Нормативтік пайдаланумен қамтамасыз етілген кондоминиум объектілерінің үлесін ұлғайту, %	79,8	80,4	81,0	81,7	82,3
- апатты жағдайдағы кондоминиум, объектілерінің үлесі, %	2,2	2,1	1,9	1,8	1,7
- Кондоминиум объектілерінің үлесін азайтуды қажет ететін күрделі жөндеу, %	18,0	17,5	17,1	16,5	16,0
Қол жеткізу жолдары:					
<ul style="list-style-type: none"> - Ақтөбе қ. "2020 жылға дейін өңірлерді Дамыту" мемлекеттік бағдарламасы бойынша тұрғын үй-коммуналдық шаруашылығындакөп пәтерлі үйлердегі күрделі жөндеу шеңберінде энергия тиімділігі саясатын іске асыру, - Автоматтандырылған жылу пунктін (АЖП) үнемдеу мақсатында жылу энергиясын тұтыну және энергетикалық тиімділікті арттыру бойынша үйлерге орнату; 					

- Объектілерін кондиминиумышаралар кешеніне техникалық тексеру іске асыру бойынша мониторинг жүргізу және энергия аудиті тарту, меншік иелерінің тұрғын үй қорын және басшыларының қызмет көрсететін компаниялар қатысуға "2020 жылға дейін өңірлерді Дамыту"бағдарламасын насихаттау, энергия үнемдеу бақылаудың жөндеу жұмыстарын жүзеге асыру барысын жүргізу және пәтер иелерінен қайтарылудың негізгі принциптері;
- Азаматтардың тіршілік әрекетін үнемі тазарту, орамшілік және аула аумақтарын және оларды абаттандыру үшін қолайлы жағдай жасау;
- тозған (апаттық) үйлергезерттеулер жүргізу, қорытынды техникалық тексеру актілерінің дәрежесіне апаттылық одан әрі өткізу тиісті іс-әрекеттер жүргізу.

Мақсат 5.4: Абаттандыру және көгалдандыру

Нысаналы индикаторлар	2016	2017	2018	2019	2020
Аумақтарды көгалдандыру алаңын ұлғайту, %	100,1	103,5	105,1	106,0	106,6
Қол жеткізу жолдары:					
<ul style="list-style-type: none"> - стационарлық автоматтандырылған суару жүйелерін енгізу; бірыңғай суару желісін жүйесін құру; - көгалдар, гүлзарларға көпжылдық гүлді дақылдар (раушан) отырғызу, қылқан жапырақты ағаштар отырғызу; - Сулы-жасыл бульвар және орман алқабы ауданын, Нұр-Ғасыр мешітін абаттандыру, онда этно-парк және жастар паркі жоспарланып отыр; - Абай даңғылындағы скверді қайта жаңарту және бұрқак алаңын ұлғайту, гүлзарларды және көгалдарды отырғызу және т. б.; - көше жарығына энергия үнемдегіш жарықдиодты шамдар қолдана отырып қайта жаңарту; - зиянкестерден, аурулардан және зиянкестерден химиялық өңдеу; - өртке қарсы қауіпсіздікті қамтамасыз ету, сондай-ақ жарқыл мен өртке қарсы жолақтарды жүргізу. 					

Бағыт 6. Экономикалық өсу орталықтарын дамыту

Мақсат 6.1: аудандардың әлеуметтік-экономикалық әлеуетін дамыту арқылы ұтымды аумақтық ұйымдастырылуын қалыптастыру, өңірдің, халықтың және капиталдың шоғырлануын ынталандыру, экономикалық өсу орталықтарында жағдай жасау

Нысаналы индикаторлар	2016	2017	2018	2019	2020
Агломерациядағы халық саны (Ақтөбе қаласы), мың адам	459,2	470,7	482,5	494,5	506,8
Міндет 1: Ауданның аумақтық дамуын жетілдіру					
Саны іске асырылып жатқан бюджеттік инвестициялық жобаларды аумақтарда ұтымды жайластыру және дамыту	212	104	58	11	7

Міндет 2: Инженерлік инфрақұрылымды және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылығын жаңғырту					
Жаңғыртылған/ салынған желілердің ұзақтығы, оның ішінде:	80,0	622,7	77,7	152,4	459,0
Жылумен жабдықтау км	6,0	7,7	0,5	12,7	105,2
Электрмен жабдықтау, км	12,9	261,0	14,1	63,0	119,0
Газбен жабдықтау, км	2,5	131,5	1,1	37,4	117,4
Сумен жабдықтау, км	49,3	199,7	55,2	38,8	116,8
Су бұру, км	9,3	22,8	6,8	0,6	0,6
Қол жеткізу жолдары:					
<ul style="list-style-type: none"> - Ақтөбе қ.б ас жоспарын іске асыру; - ведомстволық бағынышты аумақты тиімді пайдалану,; - тұрғын үй қаласының аумағын пайдалану ; - коммерциялық бизнес дамыту; - 2020 жылға дейін Ақтөбе агломерациясында іс-шаралар жоспарын дамытуды іске асыру. 					

Бағыт 7. Мемлекеттік қызметтер

Мақсат 7.1: Азаматтар мен ұйымдар үшін көрсетілетін мемлекеттік қызметтердің сапасын арттыру,

Нысаналы индикаторлар:	2016	2017	2018	2019	2020
Жергілікті атқарушы органдармен мемлекеттік қызметтің көрсетілетін сапасына қанағаттанушылық деңгейін арттыру, %	0	88	89	90	91
Міндет: Мемлекеттік қызметтер көрсету сапасын мерзімдерін бұзу және наразылық деңгейін төмендету,					
Мемлекеттік қызмет көрсету мерзімдерін бұзу санын азайту,	17	16	15	14	13
Мемлекеттік қызмет көрсетудің сапасы түскен шағымдар санын азайту	1	1	1	1	1
Қол жеткізу жолдары:					
<ul style="list-style-type: none"> - Техникалық және нормативтік құжаттама бойынша мемлекеттік қызмет көрсету, электрондық форматта регламенттерін бекіту, мемлекеттік көрсетілетін қызметтер бойынша бар бекітілген орталық мемлекеттік органдар деңгейінде стандарттар әзірлеу; - Бизнес үрдістерді оңтайландыру, жөніндегі іс-шаралар жоспарларды іске асыру, мемлекеттік қызметтерді көрсету кезінде халықтан талап етілетін құжаттардың санын қысқарту,; - бағдарланған мемлекеттік қызметтер көрсету интернет-ресурстарын дамыту; 					

- көпшілікке облыстық БАҚ "Электронды үкімет" бастамаларын таныстыру;
- халықты электрондық мемлекеттік қызметтерді алуға үйрету.